

**UCHWAŁA NR XXVII/247/2020
RADY MIEJSKIEJ W SĘPÓLNIE KRAJEŃSKIM**

z dnia 30 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2021 - 2027”

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 i 1378) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się dokument „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2021-2027” w brzmieniu zgodnym z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sępólna Krajeńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 roku.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

inż. Franciszek Lesinski

Załącznik do uchwały nr XXVII/247/2020
Rady Miejskiej w Sępólnie Krajeńskim
z dnia 30 grudnia 2020 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE NA LATA 2021 - 2027

Spis treści

1.	WSTĘP	4
1.1	METODOLOGIA i UWARUNKOWANIE FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII	5
1.2	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	7
2.	DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE	8
2.1	Charakterystyka ogólna Gminy Sępólno Krajeńskie.....	8
2.2	Demografia	9
2.3.	Gospodarka i finanse	11
2.4.	Rynek pracy.....	13
2.5	System oświaty	15
2.6	Świetlica terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim	18
2.7	Infrastruktura mieszkaniowa.....	19
2.8	Życie kulturalne, sportowe i rekreacyjne	20
2.9	Bezpieczeństwo publiczne	26
2.10	Centrum Małego Dziecka i Rodziny	27
2.11	Współpraca z organizacjami pozarządowymi	29
2.12	Pomoc społeczna	33
2.13	Ochrona zdrowia	39
3.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	40
3.1	WSPIERANIE RODZINY	41
3.2	WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	50
3.3	PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH	56
3.4	PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	72
3.5	AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW	79
3.6	PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	85
3.7	WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	90
3.8	REWITALIZACJA SPOŁECZNA.....	102
4.	ANALIZA SWOT	104
5.	MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	106
6.	ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	107
7.	SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII.....	107
8.	MONITORING	108
9.	EWALUACJA	109
9.1	Zakres ewaluacji	109
9.2	Narzędzia ewaluacji.....	109
9.3	Okres ewaluacji	110
10.	OCENA RYZYKA.....	110

11. WNIOSKI I PODSUMOWANIE 110

1. WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągania rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożenia dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i Gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- 1. WSPIERANIE RODZINY**
- 2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**
- 3. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH**
- 4. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE**
- 5. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW**
- 6. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**
- 7. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA**
- 8. PRZESTĘPCZOŚĆ**
- 9. REWITALIZACJA SPOŁECZNA**

Wskazane obszary nie mają charakteru rozłącznego - ich cechą wspólną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i płaszczyźnie podmiotowej. Współistnienie u odbiorców pomocy różnorodnych problemów społecznych nakłada na organizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania odpowiednich

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013, s. 10.

instrumentów pomocowych. Świadomość złożoności i współwystępowania problemów wskazuje na konieczność zaangażowania w ich rozwiązywanie różnych przedstawicieli społecznych, nie tylko reprezentujących sektor publiczny, ale także sektor pozarządowy.

Rozwiązując problemy społeczne należy skupić się wykorzystaniu ogólnodostępnych narzędzi o charakterze nowatorskim i mobilizującym, w tym w obrębie ekonomii społecznej. Aby skutecznie angażować społeczność lokalną w przebieg strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich współdziałanie musi być uwzględnione w każdej fazie planowania strategicznego – zaczynając od ustalenia priorytetów, a kończąc na wypracowaniu koncepcji wprowadzania i monitorowania Strategii. Efektywna Strategia stanowi szansę na efektywne budowanie i wykorzystywanie potencjału w obszarze społecznym i instytucjonalnym w kwestii budowania ładu społecznego.

1.1 METODOLOGIA I UWARUNKOWANIE FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r., poz. 1876 t.j.), zgodnie z którym: *„do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Niniejsza Strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych. Strategia została przygotowana na lata 2021 – 2027. Dokument ten ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Na treść Strategii obok ustawy o pomocy społecznej mają wpływ również inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz.U.1997.78.483),
2. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U.2020.821 t.j),
3. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2020.426 t.j.),

4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U.2020.685 t.j.),
5. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2019.2277 t.j.),
6. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2020.2050 t.j.),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2020.218 t.j.),
8. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2020.1409 t.j.),
9. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U.2020.176 t.j.),
10. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U.2020.2085 t.j.),
11. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U.2020.1057 t.j.),
12. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U.2020.23 t.j.),
13. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2020.111 t.j.),
14. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U.2020.808 t.j.),
15. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2020.1575 t.j.),
16. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2020.1359 t.j.),
17. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2020.53 t.j.),
18. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2020.266 t.j.),
19. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U.2020.256 t.j.),
20. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U.2019.869 t.j.),
21. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U.2020.1398 t.j.),
22. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U.2018.969 t.j.),
23. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U.2020.1327 t.j.),
24. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014 – 2020 (Dz.U.2020.818 t.j.),
25. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U.2020.1348 t.j.),
26. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U.2020.1329 t.j.),

27. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U.2019.2407 t.j.),
28. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” (Dz.U.2018.1061),
29. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U.2020.833 t.j.),
30. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U.2019.2133 t.j.),
31. uchwała nr 221 Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023.

1.2 SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspołnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i programami konstruowanymi w jej ramach.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Założenia przedłożonej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie wpisują się w planowane obszary, cele i kierunki przewidywane dla „Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030”. Powyższe działania obejmują obszary z zakresu włączenia społecznego, wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz starzenia się społeczeństwa i polityki senioralnej.

2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY SĘPÓLNO KRAJEŃSKIE

2.1 Charakterystyka ogólna Gminy Sępólno Krajeńskie

Gmina Sępólno Krajeńskie to gmina miejsko - wiejska zlokalizowana w powiecie sępoleńskim, w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Siedziba władz mieści się w Sępólnie Krajeńskiej, ul. Tadeusza Kościuszki 11. Obszar Gminy Sępólno Krajeńskie sąsiaduje z gminami:

- 1) od zachodu: Lipka (województwo wielkopolskie);
- 2) od północnego-zachodu: Debrzno (województwo pomorskie);
- 3) od północy: Kamień Krajeński oraz Kęsowo;
- 4) od wschodu: Gostycyn;
- 5) od południa: Sośno oraz Więcbork.

Rysunek 1: Położenie Gminy Sępólno Krajeńskie

Źródło: <http://www.bip.gmina-sepolno.pl/?cid=7>

Przez Sępólno Krajeńskie przebiega droga krajowa nr 25 relacji Bobolice - Biały Bór - Człuchów - Kamień Krajeński - Sępólno Krajeńskie - Koronowo - Bydgoszcz - Inowrocław - Strzelno - Ślesin - Konin - Kalisz - Ostrów Wielkopolski - Antonin - Oleśnica oraz droga wojewódzka nr 241 (Tuchola - Sępólno - Więcbork - Nakło - Wagrowiec). Gmina Sępólno Krajeńskie zajmuje obszar około 229 km², co plasuje ją na 10 miejscu pośród 144 gmin województwa. Przeważającą część stanowią użytki rolne, pozostały obszar zajmują lasy i tereny zurbanizowane.

W skład Gminy wchodzi 26 jednostek pomocniczych są to sołectwa: Dziechowo, Iłowo, Jazdrowo, Kawle, Komierowo, Lutowo, Lutówko, Niechorz, Piaseczno, Radońsk,

8

Sikorz, Skarpa, Świdwie, Teklanowo, Trzciany, Wałdowo, Wałdówko, Wilkowo, Wiśniewa, Wiśniewka, Włóścibórz, Wysoka Krajeńska, Zalesie, Zboże oraz w mieście Sępólno Krajeńskie 2 osiedla, których jedną z granic wyznacza rzeka Sępolenka.

Miasto Sępólno Krajeńskie jest położone nad Jeziorem Sępoleńskim, w dolinie rzeki Sępolenki. Malowniczy krajobraz Gminy tworzą liczne jeziora i formy ochrony przyrody, do których możemy zaliczyć Krajeński Park Krajobrazowy, 4 rezerваты przyrody, 40 pomników przyrody, 56 użytków ekologicznych oraz zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Torfowisko Messy”.

2.2 Demografia

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gmina Sępólno Krajeńskie liczy 15 452 mieszkańców, z czego 51,0% stanowią kobiety, a 49,0% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców wzrosła o 0,4%. Jednak na przestrzeni 3 ostatnich lat widać tendencję spadkową w liczbie mieszkańców Gminy.

Tabela 1: Liczba ludności Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2017-2019

Rok	2017	2018	2019
Ogółem	15 688	15 565	15 452
Mężczyźni	7 604	7 547	7 485
Kobiety	8 084	8 018	7 967

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Sępólnie Krajeńskim

Średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Sępólno Krajeńskie zawarli w 2019 roku 61 małżeństw, co odpowiada 3,9 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,8 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 30,5% mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie jest stanu wolnego, 57,3% żyje w małżeństwie, 3,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,7% to wdowy/wdowcy.

Tabela 2: Stan cywilny mieszkańców Gminy w latach 2017 – 2019

Stan	2017	2018	2019
panna	3080	3031	3019
kawaler	3559	3512	3476
żonaty	3661	3605	3564
zamężna	3770	3736	3697
rozwiedziony	289	299	319
rozwiedziona	445	437	457
wdowiec	199	204	203
wdowa	860	863	853

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Sępólnie Krajeńskim

Gmina Sępólno Krajeńskie ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -15. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,95 na 1000 mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie. W 2019 roku urodziło się 128 dzieci, Średnia waga noworodków to 3 398 gramów. W 2018 roku 43,5% zgonów w gminie Sępólno Krajeńskie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 22,7% zgonów w gminie Sępólno Krajeńskie były nowotwory, a 7,1% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Sępólno Krajeńskie przypada 8.94 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

Tabela 3: Liczba urodzeń i zgonów w latach 2017 – 2019

Lata	2017	2018	2019
Urodzenia	190	142	128
Zgony	143	157	143

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Sępólnie Krajeńskim

Jak wynika z danych zawartych w poniżej tabeli Gmina Sępólno Krajeńskie w latach 2018 – 2019 zanotowała ujemny przyrost naturalny, czyli więcej mieszkańców zmarło, niż się urodziło.

Dane statystyczne dotyczące mieszkańców Gminy według wieku i płci w latach 2017 – 2019 kształtowały się w sposób następujący:

Tabela 4: Statystyka mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie według płci i wieku.

Wiek	Mężczyźni			Kobiety			Ogółem		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
0-2	238	257	249	254	257	236	469	514	485
3	82	71	78	75	71	87	157	142	165
4-5	189	180	152	166	154	144	355	334	296

6	93	85	100	78	84	81	171	169	181
7	86	91	86	100	74	86	186	165	172
8-12	460	481	481	462	470	467	922	951	948
13-15	231	225	219	245	251	247	476	476	466
16-17	175	148	160	173	162	154	348	310	314
18	87	91	81	88	83	87	175	174	168
19-65	5076	4977	4904	0	0	0	5076	4977	4904
19-60	0	0	0	4579	4472	4397	4579	4472	4397
Pow. 65	890	945	948	0	0	0	890	945	984
Pow. 60	0	0	0	1864	1937	1983	1864	1937	1983
Ogółem	7607	7551	7494	8084	8015	7969	15691	15560	15463

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Sępólnie Krajeńskim.

W 2019 roku zarejestrowano 217 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 244 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Sępólno Krajeńskie - 27. W tym samym roku 5 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 5. 61,0% mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie jest w wieku produkcyjnym, 18,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,4% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.³

2.3. Gospodarka i finanse

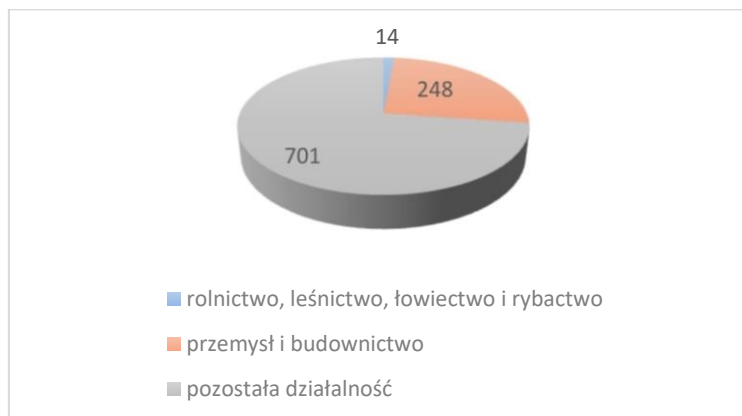
W Gminie Sępólno Krajeńskie w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 963 podmioty gospodarki narodowej, z czego 686 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 68 nowych podmiotów, a 39 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najczęściej (192) podmiotów zarejestrowano w roku 2009, a najmniej (63) w roku 2015. W tym samym okresie najczęściej (290) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2009 roku, najmniej (39) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2019 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Sępólnie Krajeńskim najczęściej (46) stanowi spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (911) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 1,5% (14) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 25,8% (248) podmiotów, a 72,8% (701) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Sępólnie Krajeńskim najczęściej

³ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajeńskie

deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (20.8%) oraz Budownictwo (20.0%)⁴.

Wykres 1: Rodzaj wykonywanych działalności na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rejestr-regon

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego podaje, iż na dochody własne Gminy składają się:⁵

- 1) wpływy z podatków;
- 2) wpływy z opłat;
- 3) dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
- 4) dochody z majątku gminy;
- 5) spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
- 6) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 7) 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 8) odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 9) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
- 10) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 11) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
- 12) inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

⁴ https://www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rejestr-regon

⁵ Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego

Oprócz dochodów własnych gminy na ogół budżetu składają się także dotacje, subwencje ogólne oraz część oświatowa subwencji ogólnej, z kolei na wydatki gminy składają się wydatki na bieżące wynagrodzenia, wydatki bieżące, wydatki majątkowe inwestycyjne i wydatki majątkowe.

Suma wydatków z budżetu Sępólno Krajeńskiego wyniosła w 2019 roku 75 081 799,77 złotych. Największa część budżetu Sępólno Krajeńskiego 30 032 433,90 zł została przeznaczona na pomoc społeczną, rodzinę i ochronę zdrowia. Dużą część wydatków z budżetu tj. 19 446 325,98zł przeznaczono na oświatę i wychowanie, 13 104 413,54 złotych na gospodarkę komunalną i rolnictwo. Na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wydano w 2019 roku 2 471 801,59 zł, natomiast na kulturę fizyczną i sport 2 734 158,87 zł.

Suma dochodów do budżetu Sępólno Krajeńskiego wyniosła w 2019 roku 79 566 098,73 złotych. W porównaniu do roku 2018 dochody Gminy Sępólno Krajeńskie wzrosły o 6 352 799,96 zł, natomiast dochód w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrósł o 445,53 złotych i wyniósł 5 149,24 złotych⁶.

2.4. Rynek pracy

A analizując kwestie związane z rynkiem pracy należy w pierwszej kolejności zorientować się, jak wyglądają statystyki dotyczące osób aktywnych zawodowo oraz osób bezrobotnych. Mówiąc o osobach aktywnych zawodowo mamy na myśli wszystkie osoby zatrudnione z pominięciem osób pracujących w jednostkach budżetowych, działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

W Sępólnie Krajeńskim na 1000 mieszkańców pracuje 369 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. 44,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 55,1% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Sępólnie Krajeńskim wynosiło w 2019 roku 11,6% (14,4% wśród kobiet i 8,9% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

Stopa bezrobocia na przestrzeni ostatnich lat kształtowała się następująco:

Tabela 5: Stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim w latach 2012 – 2019 (wyrażone w %)

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
24,7	25,0	21,5	19,3	17,5	14,6	12,8	11,6

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

⁶ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

Z danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim wynika, iż w 2019 roku liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy wynosiła 657 osób, w tym 384 kobiety. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadały 143 osoby bezrobotne, w tym 67 kobiet. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 6: Liczba bezrobotnych ze względu na miejsce zamieszkania w 2019 roku.

Wyszczególnienie	2019			
	Liczba bezrobotnych		Bezrobotni z prawem do zasiłku	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Miasto Sępólno Krajeńskie	347	184	79	36
Gmina Sępólno Krajeńskie	310	200	64	31

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

Wiadomym jest, iż poziom wykształcenia ma znaczący wpływ na możliwości podjęcia zatrudnienia. Poziom wykształcenia bezrobotnych mieszkańców miasta i gminy Sępólno Krajeńskie kształtuje się następująco:

Tabela 7: Bezrobotni według poziomu wykształcenia w roku 2019.

Bezrobotni według wykształcenia	Miasto Sępólno Krajeńskie		Gmina Sępólno Krajeńskie	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
wyższe	35	22	17	14
policealne i średnie zawodowe	77	46	54	46
średnie ogólnokształcące	45	31	29	23
zasadnicze zawodowe	120	49	114	59
gimnazjalne i poniżej	70	36	96	58

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sępólnie Krajeńskim.

W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Sępólnie Krajeńskim wynosiło 3 730,47 PLN, co odpowiada 77.20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Sępólna Krajeńskiego 335 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 871 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 536. 30,3% aktywnych zawodowo mieszkańców Sępólna Krajeńskiego pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo,

łowiectwo i rybactwo), 32,2% w przemyśle i budownictwie, a 11,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 3,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).⁷

Tabela 8: Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie ze względu na rodzaj wykonywanej pracy

30,3%	Sektor rolniczy (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)
32,2%	Przemysł i budownictwo
11,5%	Sektor usługowy (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja)
3,8%	Sektor finansowy (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rynek-pracy

2.5 System oświaty

W Gminie Sępólno Krajeńskie jest 3 776 mieszkańców w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata, w tym 1 862 kobiet oraz 1 914 mężczyzn). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 9,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,8% wykształcenie policealne, 8,5% średnie ogólnokształcące, a 16,0% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 30,0% mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie, gimnazjalnym 6,2%, natomiast 25,9% podstawowym ukończonym. 1,6% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego mieszkańcy gminy Sępólno Krajeńskie mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Sępólno Krajeńskie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (30,4%) oraz zasadnicze zawodowe (20,2%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (40,1%) oraz podstawowe ukończone (21,3%).

Na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie funkcjonują dwa przedszkola oraz punkty przedszkolne przy wszystkich szkołach podstawowych.

Tabela 9: Liczby dzieci, uczniów i oddziałów w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
1.	Gminne Przedszkole nr 1 w Sępólnie Kraj.	161	7
2.	Gminne Przedszkole nr 2 w Sępólnie Kraj.	202	9
3.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej	35	2

⁷ https://www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rynek-pracy

	nr 1 w Sępólnie Kraj.		
4.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej nr 3 w Sępólnie Kraj.	23	1
5.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Lutowie	16	1
6.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Wałdowie	25	1
7.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Wiśniewie	25	1
8.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Zalesiu	35	2
9.	Oddziały przedszkolne w Szkole Podstawowej w Zbożu	20	1

Źródło: „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

W roku szkolnym 2019/20 w Gminie Sępólno Krajeńskie do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach przyjęto wszystkie ubiegające się o miejsce 542 dzieci. Łącznie funkcjonowało 25 oddziałów przedszkolnych: 16 wielogodzinnych i 9 pięciogodzinnych w szkołach podstawowych. W celu zapewnienia miejsc dla wszystkich chętnych, podzielono na dwie części salę do zajęć ruchowych w Gminnym Przedszkolu nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi, a w izbie do zajęć terapeutycznych w skrzydle budynku SP nr 3 został utworzony trzeci oddział zamiejscowy Gminnego Przedszkola nr 2⁸.

Tabela 10: Szkoły podstawowe w roku szkolnym 2019/2020

L.p.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Liczba oddziałów
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 w Sępólnie Kraj.	331	15
2.	Szkoła Podstawowa nr 3 w Sępólnie Kraj.	459	21
3.	Szkoła Podstawowa w Lutowie	100	8
4.	Szkoła Podstawowa w Wałdowie	139	8
5.	Szkoła Podstawowa w Wiśniewie	100	7
6.	Szkoła Podstawowa w Zalesiu	62	7
7.	Szkoła Podstawowa w Zbożu	91	9

Źródło: „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

W Gminie Sępólno Krajeńskie funkcjonuje 7 szkół podstawowych. W roku szkolnym 2019/2020 do 74 oddziałów w szkołach podstawowych uczęszczało 1282 uczniów. Liczba wszystkich dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach wynosiła 1824, natomiast liczba wszystkich oddziałów w przedszkolach i w szkołach wynosiła 99.

W Gminie Sępólno Krajeńskie znajdują się 2 licea ogólnokształcące, w których w 6 oddziałach uczyło się 156 uczniów (95 kobiet oraz 61 mężczyzn). W 2018 zarejestrowano 65 absolwentów. Dla porównania w 2008 roku w Gminie Sępólno Krajeńskie funkcjonowało 1 liceum ogólnokształcące, w którym w 11 oddziałach uczyło się 347 uczniów (224 kobiety

⁸ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

oraz 123 mężczyzn). W 2008 zarejestrowano 127 absolwentów. W gminie Sępólno Krajeńskie znajduje się 1 Technikum, w którym w 3 oddziałach uczyło się 74 uczniów (22 kobiety oraz 52 mężczyzn). Dla porównania w 2008 roku w gminie Sępólno Krajeńskie placówkę miały 2 Technika, w których w 5 oddziałach uczyło się 138 uczniów (5 kobiet oraz 133 mężczyzn). W gminie Sępólno Krajeńskie znajduje się 1 Branżowa szkoła I stopnia, w którym w 4 oddziałach uczyło się 89 uczniów (29 kobiet oraz 60 mężczyzn). W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 16,7% mieszkańców (16,2% wśród dziewczyn i 17,3% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 26,0 uczniów. 22,3 uczniów przypada na oddział w branżowych szkołach I stopnia. 24,7 uczniów przypada na oddział w technikach dla młodzieży. W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 25,2% mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie w wieku potencjalnej nauki (25,5% kobiet i 24,9% mężczyzn)⁹.

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego z dnia 13 listopada 2003 roku kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

Budżety szkół podstawowych w 2019 roku zamknęły się kwotą 12 mln 846 tys. zł. Z kwoty tej: 10 mln 815 tys. zł to subwencja oświatowa, 1 mln 585 tys. zł to dotacja gminy do wydatków bieżących szkół. 158 tys. zł to dotacja Gminy na Orliki i zajęcia szkół w Centrum Sportu i Rekreacji, 155 tys. zł to dotacje zewnętrzne oraz 115 tys. zł to dotacje celowe.

⁹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#edukacja-i-szkolnictwo

2.6 Świetlica terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim

Świetlica Terapeutyczna w Sępólnie Krajeńskim to placówka wsparcia dziennego pełniąca funkcję opiekuńczą i terapeutyczną poprzez prowadzenie zajęć opiekuńczych i socjoterapeutycznych oraz udzielanie wsparcia ich rodzicom w spotkaniach indywidualnych. Otwarta jest pięć dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godzinach od 10.00 do 18.00. Obejmuje swoimi działaniami dzieci i młodzież w wieku szkolnym, wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju oraz udziela wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych dzieci. Celem działania świetlicy jest niesienie pomocy dzieciom pokrzywdzonym przez los, udzielanie wsparcia emocjonalnego, społecznego i osobowościowego, wyposażanie dzieci w umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami szkolnymi i życiowymi, rozwijanie zasobów i zdolności dzieci.

W zajęciach biorą udział dzieci, które potrzebują szczególnego wsparcia i pomocy, dotknięte w swoich domach: alkoholizmem i przemocą, rozpadem rodziny, czy brakiem opieki i troski ze strony rodziców, bezradnością w sprawach opiekuńczo- wychowawczych oraz mające zaburzenia emocjonalne i w funkcjonowaniu społecznym. Świetlica jest przyjaznym miejscem, w którym mogą czuć się bezpiecznie, uczestniczyć w różnych formach wsparcia, bawić się, odrabiać lekcje, rozwijać swoje zainteresowania, wzmacniać mocne strony i realizować pomysły, zdobywać nowe umiejętności.

Świetlica Terapeutyczna objęła swoim wsparciem dzieci i młodzież w wieku szkolnych od kl. I do 8 szkoły podstawowej. Do Świetlicy Terapeutycznej uczęszczało w roku 2019 – 84 dzieci, w pierwszej połowie roku (od I -VI.2019 r.)- 69 dzieci, natomiast w drugiej połowie 2019 r. (od VI- XII 2019 r.) – 84 dzieci, w tym 9 dzieci z niepełnosprawnością, które otrzymały w różnych formach zajęć pomoc i wsparcie w placówce.

Świetlica Terapeutyczna oferuje następujący rodzaj zajęć:

- 1) zajęcia socjoterapeutyczne w trzech grupach wiekowych wg miesięcznych programów dla grup, wynikających z diagnozy socjoterapeutycznej dzieci, dostosowanych do potrzeb edukacyjnych, rozwojowych i terapeutycznych
- 2) zajęcia opiekuńcze mające na celu zagospodarowanie czasu wolnego dziecka w sposób aktywny, ciekawy, odpowiadający potrzebom rozwojowym, twórczym, oparte na różnorodnych metodach pracy z dziećmi z zaburzeniami w zachowaniu, emocjonalnymi, deficytami w rozwoju społecznym. W ramach zajęć opiekuńczych prowadzone były zajęcia kulinarne, gry i zabawy ruchowe, gry planszowe, zabawy psychologiczne, zajęcia sportowo- ruchowe; zajęcia plastyczne, z wykorzystaniem artterapii, zajęcia teatralne, rękodzieło, bajka, zajęcia relaksacyjne;
- 3) zajęcia z pogotowia naukowego oparte na wsparciu w nauce i pomocy w przygotowywaniu się do zajęć szkolnych, odrabianiu zadań domowych uczniów mających szczególne potrzeby edukacyjne, potrzebujących wsparcia i pomocy w nauce;

- 4) zajęcia samoobsługowe polegające na uczeniu się nowych funkcji, pełnienia obowiązków i wykonywania różnych powierzonych zadań (np. pielęgnowanie i sprzątanie ogródka, opieka nad rybkami w akwarium, papugami, sprawdzanie poczty w skrzynce, redagowanie tekstów i wybór zdjęć na stronę facebook i inne codzienne obowiązki), porządkowanie miejsc pracy, sprzątanie;
- 5) indywidualne spotkania, kontakty z rodzicami- indywidualne kontakty z rodzicami zgłaszającymi potrzebę konsultacji w sytuacji trudnej. Rozmowy bieżące dotyczące funkcjonowania dziecka w placówce, omówienie sukcesów i trudności w pracy z dzieckiem w domu i placówce, omówienie sytuacji kryzysowych w kontakcie indywidualnym z dzieckiem, udzielanie pomocy, informacji i wsparcia rodzicom w obszarze opieki i wychowania, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich. Inicjatorami spotkań byli rodzice i wychowawcy, socjoterapeuci.

Świetlica Terapeutyczna to miejsce, w którym kilkudziesięciu wychowanków dzięki zajęciom opiekuńczym i oddziaływaniom socjoterapeutycznym wzmacnia, koryguje, ale też kompensuje swoje funkcjonowanie w różnych obszarach społecznych. Zajęcia specjalistyczne - socjoterapeutyczne oraz zajęcia opiekuńcze – plastyczne, kulinarne, akwarystyczne, portowo- ruchowe, teatralne, twórcze, gry i zabawy ruchowe jak i też zajęcia z pogotowia naukowego w bardzo dużym stopniu wspomagają proces edukacyjny i wychowawczy, nie tylko ten realizowany w szkołach, ale też ten, który powinien być prowadzony w środowisku rodzinnym¹⁰.

2.7 Infrastruktura mieszkaniowa

W 2019 roku w gminie Sępólno Krajeńskie oddano do użytku 67 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 4,24 nowych lokali. Jest to wartość większa od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Sępólno Krajeńskie to 4 922 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 312 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 80,6% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne, 19,4% na sprzedaż lub wynajem.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Sępólno Krajeńskie to 4,90 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku w Gminie

¹⁰ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

Sępólno Krajeńskie to 104,00 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce. Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 97,01% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 96,04% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 93,46% mieszkań posiada łazienkę, 75,56% korzysta z centralnego ogrzewania, a 53,05% z gazu sieciowego.¹¹

Mieszkaniowy zasób Gminy Sępólno Krajeńskie składa się z 257 lokali mieszkalnych i 33 lokali socjalnych o łącznej powierzchni 13 810,47 m². Lokale te są zarządzane przez Zakład Gospodarki Komunalnej sp. z o. o. w Sępólnie Krajeńskim w liczbie 280, w tym 33 lokale socjalne oraz przez Urząd Miejski w Sępólnie Krajeńskim w liczbie 10 lokali mieszkalnych. W Wieloletnim Programie Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2018 –2023 prognozuje się sprzedaż dwóch lokali mieszkalnych rocznie. W 2019 roku sprzedano 2 lokale mieszkalne. Zdecydowana większość budynków mieszkalnych wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Sępólno Krajeńskie wymaga remontu ze względu na ich wiek, stan techniczny, a także konieczność dostosowania ich do aktualnie obowiązujących przepisów techniczno – budowlanych. Ponadto wykonywane są remonty konieczne na skutek zużycia i wieku instalacji jak i całych budynków. Minimalna szacunkowa wartość potrzeb remontowych: 2019r. – 225.000,00 zł. W 2019 roku po uzyskaniu opinii Społecznej Komisji Mieszkaniowej przydzielono 7 lokali mieszkalnych, dokonano także 7 zamian mieszkań wewnątrz zasobu gminnego. W 2019 roku zostało podpisanych 12 umów ugodowych, rozkładających zadłużenia czynszowe na raty¹².

2.8 Życie kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

Kultura jest źródłem rozwoju społecznego ponieważ poprzez właściwy sobie świat wartości, legitymizuje struktury społeczne i oczekiwane kierunki ich przemian podejmowane przez człowieka jako członka społeczności i twórcy kultury, ale w dialektycznym procesie wzajemnych interakcji w procesach socjalizacji i wychowania – człowiek jest też przez kulturę modelowany w cechach swoich postaw i sposobach uczestnictwa w rytmach życia społecznego¹³.

Biblioteka Publiczna im. Jarosława Iwaszkiewicza w Sępólnie Krajeńskim mieści się przy ulicy Wojska Polskiego 22, filia mieści się w budynku Urzędu Miejskiego przy ulicy Kościuszki 11. Jest instytucją szczycącą się wieloletnią tradycją, wychodzącą naprzeciw wymaganiom stawianym nowoczesnym instytucjom kultury. Biblioteka dysponuje

¹¹ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#nieruchomosci-w-pigulce

¹² „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

¹³ W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach.

księgozbiorem liczącym ok. 60 tysięcy książek, uzupełnianym przez zbiory specjalne: czasopisma i materiały audiowizualne. Książnica wyposażona jest m.in. w komputery i tablety z dostępem do internetu. Z sieci bezpłatnie korzystać może każdy gość biblioteki.

Źródło: <https://www.serwissamorzadowy.eu/sierpien-z-biblioteka/>

Liczba zbiorów bibliotecznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi 3 328, natomiast liczba zakupionych książek 95,2. Wszystkie zbiory biblioteczne opracowane są w formie komputerowo. We wszystkich placówkach zatrudnionych było 7 pracowników.

Budżet Biblioteki kształtuje się na poziomie 0,7% budżetu Gminy Sępólno Krajeńskie, natomiast procent budżetu książnicy uzyskany ze specjalnych grantów i dochodów własnych stanowi 30,2%. Z powyższych danych wynika, iż pracownicy placówki są bardzo aktywni w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Biblioteka jest dogodną przestrzenią dla inwestycji w kapitał ludzki i społeczny mieszkańców Gminy. Pełni ona funkcję „trzeciego miejsca” to znaczy - miejsca spotkań - przyjaznego, otwartego dla wszystkich, łącząc w sobie zalety przestrzeni prywatnej i publicznej. Posiadając cechy Trzeciego Miejsca sępoleńska biblioteka łączy w sobie to, co najlepsze w domu (- rodzinna atmosfera, ciepło, poczucie bycia u siebie) z tym, co najlepsze w miejscach publicznych (- możliwość poznawania nowych ludzi, bycia razem z innymi).

W bibliotece partycypacja mieszkańców odgrywa ważną rolę – tam działa (jako jedna z pięciu w kraju) Społeczna Rada Biblioteczna, zaś wszyscy mieszkańcy mogą brać udział w obywatelskim budżecie literackim i decydować o kształcie księgozbioru bibliotecznego.

Biblioteka jest dla mieszkańców przestrzenią samorozwoju. Tu odbywają się spotkania z twórcami kultury. Tam też jest przestrzeń do uczestnictwa w kulturze w spektaklach teatralnych, recitalach ale też miejsce do rozwoju pasji i zainteresowań. Książnica kształtuje kapitał intelektualny mieszkańców poprzez realizację kształcenia ustawicznego.

Tam odbywają się kursy językowe, warsztaty, wystawy, wykłady, kursy komputerowe, debaty społeczne, w klubie podróżnika mieszkańcy poznają świat, a dzięki darmowemu

internetowi są obywatelami świata ale też dowiadują się, jak bezpiecznie korzystać z technologii cyfrowych. Biblioteka buduje, a jednocześnie troszczy się, o tożsamość regionalną. Dzięki pamiątkom rodzinnym otrzymywanym od mieszkańców, dysponuje ona w jednym miejscu (poprzez Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej) ponad 3.000 archiwaliami o Sępólnie i okolicach. Dodatkowo biblioteka wydaje też książki o tematyce regionalnej. W bibliotece zgromadzono bogaty księgozbiór o wartości ponad 580 tysięcy, dodatkowo czasopisma, książki mówione i elektroniczne. Łatwo więc policzyć, ile każdy mieszkaniec wypożyczający książki w roku, może zaoszczędzić w domowym budżecie. Biblioteka dba też o edukację kulturalną najmłodszych i ich rodzin. W tym roku, każde dziecko w wieku 3 lat z Gminy Sępólno, które odwiedziło bibliotekę, otrzymało bezpłatną wyprawkę czytelniczną (ze środków Ministerstwa Kultury)¹⁴.

Aktywność sportowa mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie jest skupiona głównie wokół Centrum Sportu i Rekreacji mieszczącym się przy ulicy Chojnickiej 19.

Źródło: <https://www.pitsepolno.pl/sport/>

W ubiegłych latach Centrum Sportu i Rekreacji wypełniając swoje zadania statutowe organizowało wiele imprez sportowo-rekreacyjnych. Większość z tych imprez już na stałe zagościła w sportowym kalendarzu. Najważniejsze z nich to: Liga Halowej Piłki Nożnej, Turnieje piłkarskie „Krajna Arena Futsal Cup”, Liga tenisa stołowego, Regaty Żeglarskie Samorządowców „Krajna Cup”. Co roku odbywa też się masowy Bieg Uliczny im. Kajetana Bagorskiego, który gromadzi na starcie kilkaset osób z całej Polski. Ponadto, CSiR współorganizował turnieje o ogólnopolskim zasięgu, jak turnieje tenisa stołowego z cyklu Grand Prix, czy wojewódzkim np. minisiatkówka i badminton.

CSiR zajmując się również sportem szkolnym przeprowadza corocznie wiele zawodów dla dzieci i młodzieży takich jak gminne zawody piłki siatkowej, piłki nożnej czy biegów przełajowych. Ponadto wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej organizowane są zawody

¹⁴ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

Pluszowego Misia, Dzikich Drużyn czyli zawody piłki nożnej dla szkół podstawowych oraz turniej piłki siatkowej dla uczniów klas starszych.

CSiR we współpracy ze szkołami zapewnia wsparcie rozwijającej się młodzieży, by nie tylko zapewnić jej prawidłowy rozwój biologiczny, ale także wdrożyć do zdrowego stylu życia, także poprzez Szkolne Związki Sportowe. SZS jest dobrowolnym, powszechnym i samorządnym stowarzyszeniem sportowo-wychowawczym uczniów, nauczycieli i innych osób działających dla zdrowia, aktywności ruchowej i sportu dzieci i młodzieży szkolnej. Igrzyska Młodzieży Szkolnej, Licealiady, system „Sport Wszystkich Dzieci” to składowe kalendarza imprez sportowych o mistrzostwo miasta i gminy. Zwycięzcy mają prawo reprezentowania swego środowiska w zawodach wojewódzkich.

W 2015 roku na sępoleński stadion powróciły czwartki lekkoatletyczne dla dzieci szkół podstawowych. Podczas każdego czwartku LA w zawodach brało udział ok. 100 uczniów. Zasadniczym celem cyklu imprez dla dzieci i młodzieży organizowanych przez Stowarzyszenie „Sport Dzieci i Młodzieży” jest promowanie systematycznej pracy prowadzącej do osiągania wartościowych rezultatów sportowych.

Centrum Sportu i Rekreacji prowadził szereg zajęć dla dzieci. Największym zainteresowaniem cieszy się szkolka piłkarska dla dzieci 6-9 letnich. Na treningi uczęszcza regularnie około 35 osób. Zawodnicy podzieleni są na dwie grupy. Treningi odbywają się dwa razy w tygodniu po półtorej godziny dla każdej grupy. Zawodnicy biorą udział w różnych turniejach oraz rozgrywkach.

W środy odbywają się „Gry i zabawy ruchowe”, zajęcia przeznaczone są dla dzieci w wieku 6-10 lat. Ich celem jest rozwijanie własnej sprawności, zdobywanie umiejętności współpracy z innymi, a przede wszystkim dobra zabawa! Podczas zajęć dzieci poznają nowe gry i zabawy oraz kształtują postawę fair play. Zajęcia odbywają się raz w tygodniu w hali Krajna Arena i trwają 60 min.

Od 2016 r. odbywają się zajęcia „Szkółki Tenisa Ziemnego”. Dzieci poznają tajniki tenisa ziemnego od podstaw, głównie w formie gier i zabaw ruchowych, a także doskonałą nabyte już umiejętności. W okresie letnim zajęcia odbywają się na kortach tenisowych, w zimowe – w hali Krajna Arena.

W swojej ofercie CSiR posiada również „Dwie godziny dla rodziny”, podczas których w wyznaczone niedziele każdy może nieodpłatnie skorzystać z hali. Jest to propozycja prorodzinna zachęcająca do wspólnego spędzania czasu wolnego w hali Krajna Arena. Podczas zajęć można skorzystać ze ścianki wspinaczkowej pod okiem instruktorów, rozstawiona jest siatka do badmintonu, udostępniony sprzęt sportowy – piłki do siatkówki, koszykówki oraz piłki nożnej, skakanki, czy zestaw do unihokeja itp. Ponadto w 2019 roku CSiR zorganizowało półkolonie dla dzieci na sportowo zarówno letnie jak i zimowe.

Od 2014 roku CSiR organizuje letnie „Półkolonie dla dzieci na sportowo”. Od ferii 2015 roku organizowane są także półkolonie zimowe. Pierwsze i drugie dzielą się na dwa tygodniowe turnusy, odpowiednio: dla grup młodszych i starszych, a zainteresowanie nimi

stale rośnie. Zajęcia ukierunkowane są na rozwój sportowy dziecka. Latem obejmują naukę gry w piłkę nożną, tenisa ziemnego oraz zajęcia sportowo rekreacyjne. W razie niesprzyjających warunków atmosferycznych zajęcia przeniesione zostaną na halę i wzbogacone o: tenis stołowy, badminton. Zajęcia zimowe obejmują naukę gry w piłkę nożną, piłkę ręczną, unihokeja oraz zajęcia sportowo-rekreacyjne.

Dla dorosłych, w ofercie są zajęcia zumba, pilates, aerobiku, aktywni 40+, zdrowy kręgosłup oraz siłowni. Specjalnie dla kobiet, od kwietnia 2015 odbywają się zajęcia na siłowni dwa razy w tygodniu. Ponadto trzy razy w tygodniu odbywały się zajęcia dla wszystkich pod okiem instruktora, który pomaga, koryguje błędy, a także czuwa nad bezpieczeństwem podczas ćwiczeń na siłowni.

Centrum Sportu i Rekreacji administruje następującymi obiektami:

- Hala widowiskowo – sportowa KRAJNA ARENA;
- Molo spacerowe z kawiarnią i amfiteatrem;
- Kompleks sportowo – rekreacyjny wraz ze stadionem lekkoatletycznym, boiskami bocznymi, kortami tenisowymi, salą do ćwiczeń, wielofunkcyjną świetlicą, punktem gastronomicznym z salą bankietową, kawiarnią i PZU Trasą Zdrowia;
- Baza noclegowa wraz z niezbędnym zapleczem;
- Plaża Miejska nad jeziorem Sępoleńskim;
- Plaża nad jeziorem Juchacz z miejscami do biwakowania;
- Centrum Aktywności Społecznej;
- Elementy infrastruktury powstałe z inicjatywy Stowarzyszenia „Dorośli – Dzieciom”
  - Eko-Baza wraz z polem namiotowym i budynkiem socjalnym,
  - Eko-przystanki,
  - Eko-parking Lutówko, Niechorz, Juchacz,
  - Promenada i tężnie solankowe,
- Trasa pieszo – rowerowa wokół jeziora Sępoleńskiego.

Wychodząc naprzeciw swoim zadaniom statutowym, Centrum Sportu i Rekreacji systematycznie dba o rozwój sportowo-turystyczny Gminy Sępólno. Poprzez cykliczne prace konserwacyjne i naprawcze, a także poprzez nowe inwestycje, CSiR dba o utrzymanie wszystkich administrowanych przez siebie nieruchomości w dobrej kondycji.¹⁵

Niezwykle ważną i prężnie działającą instytucją kultury na terenie Gminy jest Centrum Kultury i Sztuki, mieszczące się przy ul. Tadeusza Kościuszki 4 w Sępólnie Krajeńskim.

¹⁵ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

Źródło: <https://realizator.pl/profil/centrum-kultury-i-sztuki-w-sepolnie-krajenskim.html>

Centrum Kultury i Sztuki współpracuje z Kołami Gospodyń Wiejskich, organizacjami pozarządowymi, osobami prywatnymi i mieszkańcami Sępólna Krajeńskiego, ponieważ ceni sobie pracę zespołową, chcąc dać możliwość uczestnictwa w proponowanych przez siebie wydarzeniach niejako "od kuchni". Dzięki działalności Centrum Kultury i Sztuki Sępólno Krajeńskie odwiedzają czołowi polscy artyści, ale także zagraniczne gwiazdy.

Oferta zajęć Centrum Kultury i Sztuki jest skierowana do szerokiej grupy mieszkańców Gminy i obejmuje:

- 1) Twórcze Łapki – zajęcia plastyczne dla dzieci w wieku przedszkolnym;
- 2) Manufaktura pomysłów, gałgankowy świat – zajęcia plastyczno-projektowe, szycie zabawek;
- 3) Zajęcia ceramiczne dla dzieci i dorosłych;
- 4) Florystyka artystyczna oraz Mała dekoratornia;
- 5) Taneczna Akademia Przedszkolaka – zajęcia taneczno – rytmiczne;
- 6) Dziecięca strefa tańca – zajęcia taneczne dla dzieci w wieku 7-11 lat;
- 7) Zespół Tańca Współczesnego PLUS;
- 8) Cheerleaders Team – taniec z pomponami (od 12 lat);
- 9) Zatrzymać czas – tango milonga dla seniorów;
- 10) Hip – Hop – zajęcia taneczne w trzech grupach wiekowych (5-9, 10-15 oraz 16+);
- 11) Zumba dla dorosłych;
- 12) Twerking;
- 13) Taniec towarzyski dla dzieci i dorosłych;
- 14) Mój pierwszy taniec – taniec dla nowożeńców;
- 15) Joga;
- 16) Młodzieżowa Sekcja Orkiestry Dętej – nauka gry na klarncie i saksofonie;
- 17) Młodzieżowe i Dziecięce Studio Piosenki;
- 18) Na szczęściu strunach – nauka gry na gitarze;
- 19) Nauka języka angielskiego – zajęcia indywidualne;
- 20) Laboratorium Otwartego Umysłu – kreatywna strefa gier, zajęcia dla dzieci od 6 roku życia;

- 21) Bystry umysł mądra głowa – gry planszowe dla seniorów;
- 22) Klub szaradzisty;
- 23) Z dramą poznaję świat – warsztaty dramowe dla dzieci od 6 roku życia;
- 24) Kółko filmoznawcze dla dorosłych;
- 25) Debata filmowa, czyli co mówi obraz;
- 26) Czas wyobraźni;
- 27) Fotografiści – warsztaty fotograficzne.

Działalność Centrum Kultury i Sztuki, to nie tylko zapewnienie rozrywki i tworzenie bogatej oferty kulturalnej dla mieszkańców miasta, to również koordynacja pracy w dwóch Wiejskich Ośrodkach Kultury w Wałdowie i Lutowie, w świetlicach wiejskich oraz Gminnych Pracowniach Edukacji Kulturalnej w ARTIKACH¹⁶.

2.9 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne rozumiane jest jako ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustroj i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych. Nad bezpieczeństwem mieszkańców Gminy czuwa Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim. Bezpośredni kontakt z mieszkańcami mają dzielnicowi, których rolą jest utrzymywanie kontaktu ze społecznością lokalną swoich rejonów, rozpoznawanie jej potrzeb i oczekiwań w zakresie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa, zarówno indywidualnego, jak i publicznego. Dzielnicowi diagnozują wspólnie z mieszkańcami lokalne problemy, ustalają ich przyczyny i pomagają w poszukiwaniu skutecznych sposobów ich rozwiązania. Teren Gminy obsługuje czterech dzielnicowych.

Nad bezpieczeństwem publicznym czuwa również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Sępólnie Krajeńskim wraz z 6 jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej działających na terenie Gminy, w skład których wchodzi 203 członków zwyczajnych, 4 drużyny młodzieżowe i 1 kobieta:

Tabela 11: Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działające na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie

OSP Sępólno Krajeńskie	OPS Wałdowo	OSP Lutowo
OSP Lutówko	OPS Zalesie	OSP Komierowo

Źródło: Opracowanie własne

¹⁶ „Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2018 rok”

Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej z dnia 24 sierpnia 1991 roku w budżecie Gminy zapewniane są środki na działalność Ochotniczej Straży Pożarnej. Kwota wydatków planowanych z budżetu Gminy w roku 2019 wyniosła 126 000,00zł.

2.10 Centrum Małego Dziecka i Rodziny

Złobek, Klub Dziecięcy i Dzienni Opiekunowie funkcjonujące w ramach Centrum Małego Dziecka i Rodziny to 3 formy opieki nad dziećmi do 3 lat, które powstały z myślą o najmłodszych mieszkańcach naszej Gminy. Funkcjonują na podstawie Ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 z dnia 4 lutego 2011 roku podlegający pod Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.

Źródło: <http://www.doroslidzieciom.pl/centrum-malego-dziecka-i-rodziny/>

Bogata oferta działań realizowanych przez placówki cieszy się dużym zainteresowaniem mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie. Żłobek, Klub Dziecięcy i Dzienni Opiekunowie zapewniają opiekę nad dziećmi, od 20 tygodnia życia do 3 lat. Placówki łącznie dysponują 120-stoma miejscami w tym: 77 miejsc w Żłobku, 20 miejsc w Klubie Dziecięcym oraz 23 miejsca u Opiekunów Dziennych w Zalesiu (w budynku Szkoły Podstawowej) – 13 miejsc oraz w Świetlicy Terapeutycznej w Sępólnie Kraj. – 10. W 2019 roku opieką objęto łącznie: 125 dzieci, 5-cioro dzieci zostało dodatkowo objętych opieką w placówce na czas długotrwałej nieobecności innego dziecka.

Tabela 12: Liczba miejsc dla dzieci w wieku 20 tygodni – 3 lat w Gminie Sępólno Krajeńskie

Żłobek	77
Klub Dziecięcy	20
Dzienni Opiekunowie w Zalesiu	13
Dzienni Opiekunowie w świetlicy Terapeutycznej	10

Źródło: Dane Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim

Przez swoją dotychczasową działalność Centrum Małego Dziecka i Rodziny wypracowało profesjonalne programy pracy z małym dzieckiem i rodziną m.in.: program adaptacji, plan aktywności rozwojowych, pracę nad codziennością i samodzielnością, narzędzia współpracy z rodzicami, w tym rozmowy rozwojowe. Żłobek, Klub Dziecięcy oraz Opiekunowie Dzienni to miejsca bezpieczne, przyjazne i inspirujące. Dzieci mogą się w nich swobodnie rozwijać, zdobywać nowe umiejętności oraz doświadczać pozytywnych relacji z rówieśnikami i osobami dorosłymi. Metodyka pracy realizowana przez Żłobek i Klub Dziecięcy opiera się na innowacyjności form i metod pracy z małym dzieckiem wspierają jego rozwój w sferze: emocjonalnej, społecznej, poznawczej, ruchowej. Różnorodne działania placówki oparte są na koncepcji pracy z dzieckiem do 3 lat z wykorzystaniem:

- nowatorskich metod pracy z małym dzieckiem opartych na wspomaganium rozwoju z uwzględnieniem jego potrzeb i predyspozycji rozwojowych;
- indywidualnej i stopniowej formie adaptacji dziecka w placówce w towarzystwie rodziców;
- harmonijnego rytmu dnia z uwzględnieniem sytuacji codziennych (powitanie, pożegnanie, odpoczynek, posiłek, czynności opiekuńczo-higieniczne);
- wsparcia samodzielności dzieci zarówno w obszarze samoobsługi, jak i samodzielnym dokonywaniu wyborów i podejmowaniu decyzji;
- inspirującego środowiska rozwojowego stwarzającego odpowiednie warunki do rozwoju ich potencjału życiowego i edukacyjnego;
- indywidualnego podejścia do dziecka skoncentrowanego na nawiązaniu z nim bliskiej relacji i kompleksowym wsparciu, z uwzględnieniem jego całościowego rozwoju (fizycznego, emocjonalnego, społecznego, intelektualnego);
- współpracy z rodzicami opartej na obopólnym zaufaniu.

W trosce o budowanie przyjaznej atmosfery dla rodziny cyklicznie placówka organizuje różnorodnego rodzaju spotkania okolicznościowe mające na celu pielęgnowanie tradycji. Corocznie organizowane są m.in.: Dzień Ciasteczkowy, wspólne spotkanie wigilijne, Dzień Dziadka i Babci oraz piknik rodzinny.¹⁷

Powstanie Centrum Małego Dziecka i Rodziny w Sępólnie Krajeńskim umożliwiło mieszkankom Gminy powrót na rynek pracy po urodzeniu dziecka lub podjęcie aktywności zawodowej.

¹⁷ Opracowano na podstawie Folderu Gminy Sępólno Krajeńskie

2.11 Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe, skupiające aktywnych obywateli i podejmujące działania na rzecz społeczności lokalnych są ważnym ogniwem społeczeństwa. Skuteczność działań podejmowanych przez organizacje społeczne sprawia, że z roku na rok rośnie ich rola w kreowaniu pozytywnych zmian w środowisku lokalnym, co ma również wpływ na rozwój regionu. Jako podmioty silnie osadzone w lokalnych realiach, doskonale znają potrzeby i problemy mieszkańców Gminy. Ogromna aktywność oraz elastyczność w działaniu sprawiają, że ich rola w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego jest nieoceniona. Przyjmując Program Współpracy Gminy Sępólno Krajeńskie z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2019, Gmina wyraziła wolę budowania dialogu obywatelskiego, tworzenia warunków do realizacji inicjatyw służących mieszkańcom oraz deklarowała ścisłe współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań ustawowych samorządu. Gmina zlecając realizację zadań publicznych, ujętych w rocznym programie współpracy ogłosiła 10 otwartych konkursów ofert, w których udział wzięło 16 organizacji pozarządowych, składając łącznie 31 ofert. Zawartych zostało 21 umów na realizację zadań publicznych z 15 organizacjami pozarządowymi, w zakresie następujących obszarów:

1. Rozwój sportu w Gminie Sępólno Krajeńskie;
2. Przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym;
3. Nauka, edukacja, oświata i wychowanie;
4. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
5. Upowszechnianie turystyki i krajoznawstwa;
6. Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
7. Dofinansowania wkładu własnego organizacji pozarządowych do realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych a służących realizacji priorytetowych zadań publicznych wspieranych w 2019 r. przez Gminę Sępólno Krajeńskie;
8. Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób.¹⁸

Tabela 13: Sępoleński Bank Danych Organizacji Pozarządowych.

LP.	NAZWA ORGANIZACJI	ADRES	PODSTAWOWY ZAKRES DZIAŁALNOŚCI
1.	Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja, młodzież
2.	Gminny Związek Rolników Kółek i Organizacji Rolniczych	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, ochrona środowiska

¹⁸ Opracowano na podstawie Folderu Gminy Sępólno Krajeńskie

3.	Klub Sportowy LZS Lutówko	Lutówko	Sport i rekreacja
4.	LZS Wałdowo	Wałdowo	Sport i rekreacja, młodzież, hobby
5.	Klub Sportowy Wodniacy Sępólno	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja
6.	Krajeńskie Stowarzyszenie Kupców i Przedsiębiorców	Sępólno Krajeńskie	Zrzeszenie handlowców i przedsiębiorców działających na terenie powiatu- rozwój przedsiębiorczości
7.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie	Sępólno Krajeńskie	Utrzymanie i pielęgnacja dawnych tradycji i zwyczajów bractwa strzeleckiego
8.	Klub Sportowy LZS Gryf Piaseczno/KS Skarpa	Skarpa	Sport i rekreacja
9.	Klub Sportowy „Aktywni na Krajnie”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja
10.	Miejski Ludowy Klub Sportowy „Krajna”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja
11.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zalesiu	Zalesie	Ochrona Przeciwpożarowa
12.	Ochotnicza Straż Pożarna w Komierowie	Komierowo	Ochrona Przeciwpożarowa
13.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lutowie	Lutowo	Ochrona Przeciwpożarowa
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lutówku	Lutówko	Kultura i sztuka, sport i rekreacja, ochrona przeciwpożarowa
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Sępólnie Krajeńskim	Sępólno Krajeńskie	Ochrona Przeciwpożarowa
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wałdowie	Wałdowo	Ochrona Przeciwpożarowa, młodzież, sport i rekreacja
17.	Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „SĘPÓLNO”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja, turystyka, zdrowie
18.	Orchidea Krajeńskie Stowarzyszenie Amazonek	Sępólno Krajeńskie	Rehabilitacja psychofizyczna w chorobach nowotworowych, edukacja, turystyka

19.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Sępólnie Kraj.	Sępólno Krajeńskie	Seniorzy, kultura i sztuka, niepełnosprawni, turystyka
20.	Pomorsko – Kujawski Związek Pszczelarzy w Bydgoszczy Koło Pszczelarzy w Sępólnie Krajeńskim	Wiśniewka	Ochrona środowiska
21.	Stowarzyszenie „BĄDŹ Z NAMI”	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, pomoc społeczna, sport i rekreacja, turystyka
22.	Stowarzyszenie „Blżej Szkoły”	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, młodzież, sport i rekreacja
23.	Stowarzyszenie „Dorośli- Dzieciom”	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, młodzież, ochrona środowiska, niepełnosprawni, profilaktyka uzależnień, zdrowie, współpraca międzynarodowa, sport i rekreacja, turystyka
24.	Stowarzyszenie „Duże Różowe Słońce	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, Kultura i sztuka, młodzież, niepełnosprawni, sport i rekreacja, turystyka, ochrona środowiska, seniorzy
25.	Stowarzyszenie „Jesteśmy Tacy Sami”	Sępólno Krajeńskie	Niepełnosprawni, kultura i sztuka, edukacja
26.	Stowarzyszenie „MŁODZI DLA LUTÓWKA”	Lutówko	kultura i sztuka, młodzież, ochrona środowiska, sport i rekreacja,
27.	Stowarzyszenie „Zielona Krajna”	Sępólno Krajeńskie	Ekologia, OZE
28.	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów – weterani Pracy – Oddział Miejski	Sępólno Krajeńskie	Pomoc społeczna, niepełnosprawni, seniorzy
29.	Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Jantar”	Sępólno Krajeńskie	Profilaktyka uzależnień, zdrowie,
30.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Sępólno Krajeńskie „Wawrzyniec”	Sępólno Krajeńskie	Kultura i sztuka, pomoc społeczna, edukacja, zdrowie, profilaktyka uzależnień, Sport i rekreacja, turystyka, hobby, młodzież
31.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi - Niechorzanie	Niechorz	Edukacja, kultura i sztuka, młodzież, pomoc społeczna, zdrowie, sport i rekreacja, turystyka

32.	Stowarzyszenie Odnowy Wsi Krajeńskiej	Wysoka Krajeńska	Edukacja, Kultura i sztuka, młodzież,
33.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Kół Gospodyń Wiejskich i kółek Rolniczych” gminy Sępólno Krajeńskie	Lutowo	Kultura i sztuka, Sport i rekreacja, turystyka,
34.	Stowarzyszenie Ziemi Krajeńskiej	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, kombatancki, historia ziemi krajeńskiej
35.	Uczniowski Klub Sportowy „HERKULES”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja, niepełnosprawni, turystyka
36.	Uczniowski Klub Sportowy „KALOSKAGATOS”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja, edukacja, turystyka
37.	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd Koła w Sępólnie Kraj.	Sępólno Krajeńskie	Kombatancki
38.	Związek Nauczycielstwa Polskiego	Sępólno Krajeńskie	kultura i sztuka, seniorzy, turystyka, sport i rekreacja
39.	Stowarzyszenie „ZE ZBOŻEM ZA PAN BRAT”	Zboże	Sport i rekreacja, młodzież, turystyka,
40.	Fundacja Schronisko w Sępólnie Krajeńskim „Psie Nadzieje”	Sępólno Krajeńskie	Rozpowszechnianie wiedzy nt. właściwego i humanitarnego stosunku do zwierząt, upowszechnianie i ochrona praw zwierząt, ekologia, ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
41.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ OSÓB ZE SPEKTRUM AUTYZMU "NIEBIESKO MI"	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, niepełnosprawni, terapia
42.	Akademia Małego Piłkarza	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja w tym także dzieci i młodzieży niepełnosprawnej
43.	Stowarzyszenie Aktywizacji zawodowej i społecznej „ACTIVUS”	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, młodzież, turystyka
44.	LZS Taxus Komierowo	Komierowo	Sport i rekreacja, młodzież, hobby
45.	Uczniowski Klub Sportowy „HALS”	Sępólno Krajeńskie	Sport i rekreacja, edukacja, młodzież, ochrona środowiska, turystyka, hobby

46.	Klub Sportowy Boxing Team Sępólno Krajeńskie	Sępólno Krajeńskie	Sport
47.	Stowarzyszenie Młodzi Aktywni	Sępólno Krajeńskie	Młodzież, pomoc społeczna, sport i rekreacja
48.	Stowarzyszenie Jeździeckie Ziemi Krajeńskiej	Zalesie	Sport i rekreacja, turystyka, edukacja, młodzież, hobby
49.	Stowarzyszenie „Rodzina Na 5+”	Sępólno Krajeńskie	Młodzież, edukacja, sport i rekreacja
50.	Stowarzyszenie „Razem dla rodziny”	Sępólno Krajeńskie	Edukacja, pomoc społeczna, rodzicielstwo i macierzyństwo
51.	Stowarzyszenie „POM PRL wspólnym dobrem”	Sępólno Krajeńskie	Kultura i sztuka, turystyka, hobby
52.	Stowarzyszenie na rzecz poszukiwań i ratowania zabytków „PATAGON”	Kawle	Edukacja, kultura i sztuka, hobby
53.	Stowarzyszenie GRH Ziemi Krajeńskiej	Sępólno Krajeńskie	kultura i sztuka, turystyka, kultura fizyczna

Źródło: <http://www.bip.gmina-sepolno.pl/?cid=48>

2.12 Pomoc społeczna

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Sępólno Krajeńskie przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym. Kluczową instytucją przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na terenie gminy Sępólno Krajeńskie jest Ośrodek Pomocy Społecznej. Siedziba OPS zlokalizowana jest przy ulicy Szkolnej 8. Zadania nałożone na Ośrodek Pomocy Społecznej określone zostały w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, z kolei obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą. Pomoc społeczna polega przede wszystkim na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,

- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.¹⁹

W Ośrodku Pomocy Społecznej na dzień 31.12.2019 roku zatrudniano 62 pracowników, co stanowiło 60,88 etatu. Stan zatrudnienia obrazuje poniższa tabela:

Tabela 14: Liczba pracowników zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w 2019 roku

Lp.	Stanowisko	Liczba pracowników
1	Dyrektor	1
2	główny księgowy	1
3	starszy księgowy	1
4	kierownik sekcji organizacyjnej i spraw osobowych	1
5	kierownik sekcji wspierania rodziny	1
6	kierownik sekretariatu	1
7	starszy specjalista pracy socjalnej - koordynator	3
8	starszy specjalista pracy socjalnej	2
9	specjalista pracy socjalnej	3
10	starszy pracownik socjalny	2
11	pracownik socjalny	1
12	starszy asystent rodziny	3
13	asystent rodziny	1
14	starszy inspektor	6
15	inspektor	5
16	księgowy	1
17	pomoc administracyjna	6
18	starszy informatyk	1
19	starszy opiekun	11
20	Opiekun	6
21	psycholog	1
22	instruktor terapii zajęciowej	1
23	robotnik gospodarczy	3
	Razem:	62

Źródło: Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim

Niezbędnym warunkiem prawidłowej realizacji zadań pomocy społecznej jest posiadanie dobrego zespołu pracowników wyposażonego w specjalistyczną wiedzę i doświadczenie. Specyfika problemów występujących w lokalnym środowisku powoduje, iż świadczenie pracy w Ośrodku wymaga coraz większej specjalizacji i profesjonalizacji usług.

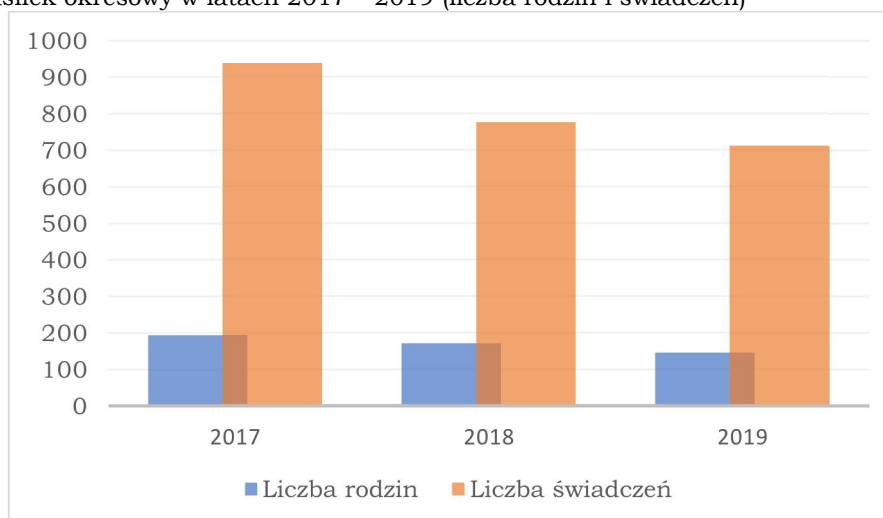
¹⁹ Art. 15 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku

Rosnące wymagania w zakresie posiadanych kwalifikacji, którymi powinni charakteryzować się zarówno pracownicy socjalni, asystenci rodziny, opiekunki oraz pracownicy merytoryczni obsługi administracyjno - finansowej, znajdują swój wyraz we wzroście poziomu wykształcenia kadry Ośrodka.

Na przestrzeni lat ostatnich lat (2017 – 2019) zaobserwowano systematyczny spadek liczby osób i rodzin, którym w ramach zadań własnych Gminy przyznano decyzją świadczenia. Spadek ten widać przede wszystkim w liczbie osób i rodzin, którym przyznano zasiłek okresowy. W roku 2017 przyznano to świadczenie 194 rodzinom (937 świadczeń), w 2018 roku 171 rodzinom (776 świadczeń), z kolei w 2019 roku 145 rodzinom (711 świadczeń).

Wykres 2: Zasiłek okresowy w latach 2017 – 2019 (liczba rodzin i świadczeń)

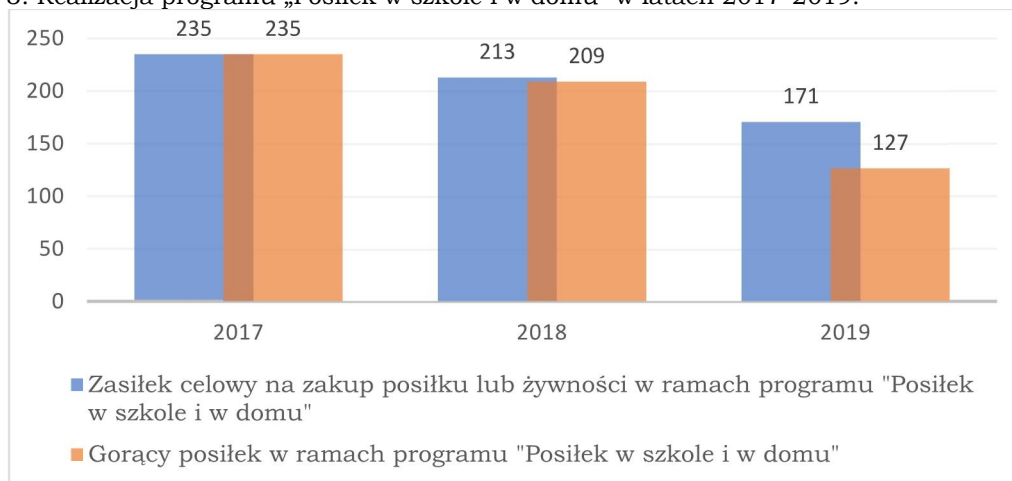

Źródło: Sprawozdania roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Liczba osób pobierających zasiłek stały na przestrzeni lat 2018 – 2019 utrzymuje się na tym samym poziomie, spadła jednak nieznacznie w porównaniu do roku 2017.

Znaczący spadek można zauważyć wśród liczby osób i rodzin korzystających z pomocy w ramach rządowego programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”, zarówno w kwestii zasiłków celowych, jak i świadczeń niepieniężnych w formie gorącego posiłku. W 2017 roku z pomocy w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności skorzystało 235 rodzin, w roku 2018 – 213, natomiast w 2019 roku 171 rodzin. Podobna tendencja występuje w przypadku świadczeń w formie gorącego posiłku, przyznawanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. Na przestrzeni lat 2017 – 2019 przyznano tę formę pomocy odpowiednio 235, 209 i 127 rodzinom.

Wykres 3: Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2019.

Źródło: Sprawozdania roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Spadek liczby osób korzystających z pomocy finansowej tutejszego Ośrodka jest związany z poprawiającą się sytuacją finansową mieszkańców Gminy.

Ogromnym obciążeniem dla Gminy Sępólno Krajeńskie jest utrzymująca się tendencja wzrostowa liczby osób przebywających w domach pomocy społecznej. W roku 2017 w DPS przebywało 18 osób, natomiast w 2019 roku 22 osoby.

Systematycznie wzrasta liczba zawartych kontraktów socjalnych, które stanowią jedno z głównych narzędzi pracy pracownika socjalnego. W roku 2017 sporządzono 42 kontrakty socjalne, w 2018 – 73, natomiast w 2019 aż 123.

Tabela 15: Wybrane rodzaje świadczeń na przestrzeni lat 2016 – 2018 (liczba rodzin).

Formy świadczeń		Liczba rodzin		
		2017	2018	2019
pieniężne	Zasiłek stały	51	41	42
	Zasiłek okresowy	194	171	145
	Zasiłek celowy	309	356	314
	Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	28	3	4
	Zasiłek celowy w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	235	213	171
	Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	275	13	0
niepieniężne	Posiłek w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”	235	209	127
	Schronienie	4	3	5
	Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej	18	21	22

Źródło: Sprawozdania roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy od lat jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała choroba. Z danych przedstawionych w poniższej tabeli

36

wynika, iż liczba osób korzystająca w 2019 z powodu ubóstwa w porównaniu do 2017 roku spadła, trudno jednak wyrokować, czy będzie to tendencja stała. Zauważyć można wzrost liczby osób i rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, na stałym poziomie utrzymuje się natomiast liczba osób, które są objęte wsparciem z powodu niepełnosprawności.

Tabela 16: Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów) w latach 2017 – 2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	2017		2018		2019	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	195	481	193	487	163	365
Sieroctwo	-	-	1	2	3	5
Bezdomność	9	9	8	8	10	10
Potrzeba ochrony macierzyństwa	41	226	40	216	30	156
Bezrobocie	194	559	223	645	193	528
Niepełnosprawność	202	469	201	491	198	446
Długotrwała choroba	254	564	260	619	274	580
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	46	190	48	171	43	150
- rodziny niepełne	24	77	29	100	28	85
- rodziny wielodzietne	9	57	6	37	5	30
Przemoc w rodzinie	29	90	15	49	10	36
Alkoholizm	68	123	63	120	57	98
Narkomania	1	1	1	1	2	4
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	7	12	3	3	4	4
Zdarzenie losowe	28	54	4	8	5	10
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	251	936	13	65	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Tendencją spadkową charakteryzuje się również przyznawanie pomocy społecznej i wsparcia w obszarze potrzeby ochrony macierzyństwa i przemocy w rodzinie. Najniższy odsetek osób zgłasza się po pomoc z powodu narkomanii.

Gmina Sępólno Krajeńskie posiada dwa mieszkania chronione treningowe, które zarządzeniami Burmistrza Sępólna Krajeńskiego zostały oddane Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim do bezpłatnego użytkowania z przeznaczeniem na mieszkania chronione.

Mieszkanie chronione treningowe w Sępólnie Krajeńskim przeznaczone jest dla:

- osoby/rodziny, która ze względu na trudną sytuację życiową, przemoc w rodzinie, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia

37

w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki;

- osobie z zaburzeniami psychicznymi;
- osobie opuszczającej pieczę zastępczą lub młodzieżowy ośrodek wychowawczy oraz zakład dla nieletnich.

Mieszkanie chronione treningowe w Wałdowie przeznaczone jest dla osób, które ze względu na trudną sytuację życiową nie mają możliwości powrotu do ostatniego stałego miejsca zamieszkania.

Od września 2017 roku w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje Klub Integracji Społecznej. Klub Integracji Społecznej jest miejscem spotkań dla osób pozostających bez zatrudnienia, które chcą być aktywne i poszukują możliwości własnego rozwoju. Czynne uczestnictwo w zajęciach w ramach Klubu pomaga w rozszerzeniu swoich umiejętności społecznych, podniesieniu kwalifikacji zawodowych oraz jest okazją do poznania osób w podobnej sytuacji życiowej. Celem działalności Klubu jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Wyzwolenie się z bierności i uzyskanie narzędzi do samodzielnego radzenia sobie z trudnościami, na jakie napotykają osoby długotrwale bezrobotne. Klub czynny jest codziennie od poniedziałku do piątku.

Głównym celem KIS jest:

- minimalizowanie skutków bezrobocia,
- promowanie aktywności i przedsiębiorczości społecznej,
- przygotowanie do podjęcia zatrudnienia np. w ramach prac społecznie użytecznych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- pomoc w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia
- integracja działań lokalnej społeczności,
- opracowanie i realizacja programów pomocowych,
- współdziałanie z innymi podmiotami w zakresie realizacji działań wynikających z procesu reintegracji społecznej i zawodowej uczestników Klubu.

W roku 2019 reintegracja społeczna i zawodowa realizowana w Klubie Integracji Społecznej była jednym z elementów działalności Ośrodka, która znacząco uzupełniała pracę socjalną wykonywaną przez pracowników socjalnych na rzecz podopiecznych. W Klubie prowadzone są kreatywne warsztaty aktywizujące, integrujące i podnoszące kompetencje społeczne. Wszystkie działania mają na celu poprawę funkcjonowania

uczestników i przygotowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym. W roku 2019 systematycznie w zajęciach Klubu Integracji Społecznej uczestniczyły 52 osoby. Aktywne uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym przyczynia się do poprawy jakości życia.

2.13 Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy funkcjonują 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, posiadające kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia, tj.

1. NZOZ „Doktór” sp. z o.o – realizujący zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i medycyny szkolnej (2001r.),
2. Centrum Medyczne SPAMED s.c. obejmuje Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wałdowie i Wiejski Ośrodek Zdrowia w Radońsku – realizujący zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, medycyny szkolnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej (2011r.),
3. ZD-L Bonus PLUS – realizujący zadania z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej (2001r.).

Powyższe podmioty w ramach kontaktu z NFZ w Bydgoszczy realizują również zadania z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Ponadto na terenie gminy w obszarze ochrony zdrowia funkcjonują:

1. Pielęgniarski Ośrodek Medycyny Środowiskowo – Rodzinnej „Vita”,
2. Gabinet Rehabilitacji i Terapii Manualnej,
3. IZOMED – Zakład Rehabilitacji,
4. NZOZ JANTAR Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia,
5. Stacja Opieki Długoterminowej „Caritas” w Sępólnie Krajeńskim,
6. Indywidualna praktyka położnicza – ul. Baczyńskiego 2,
7. 4 prywatne gabinety stomatologiczne,
8. „Orchidea Krajeńskie Stowarzyszenie Amazonek”
9. 5 aptek.

Od wielu lat w Sępólnie Krajeńskim odbywają się badania mammograficzne w ramach Programu Profilaktyki Raka Piersi, refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

3. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skala problemu i działania interwencyjne),
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym, jak i funkcjonalnym.

W oparciu o wnioski wynikające z analizy dostarczonego materiału sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

CEL STRATEGICZNY:

Sprawny, odpowiedni do potrzeb system rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Sępólno Krajeńskie.

POPRCZEZ:

Podejmowanie interwencji w odpowiedzi na problemy mieszkańców Gminy.

TAK, ABY:

Interwencja uwzględniała charakter i skalę problemów oraz optymalizowała wykorzystywanie dostępnych zasobów.

3.1 WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny, jednakże główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim.

Ze świadczeń wychowawczych w roku 2017 skorzystało 1 135 rodzin, z kolei w roku następnym wynik ten ukształtował się na poziomie 1 021 rodzin, a więc o 114 mniej, niż w roku poprzednim. W roku 2019 liczba rodzin, którym przyznano świadczenia wychowawcze wzrosła do 1741.

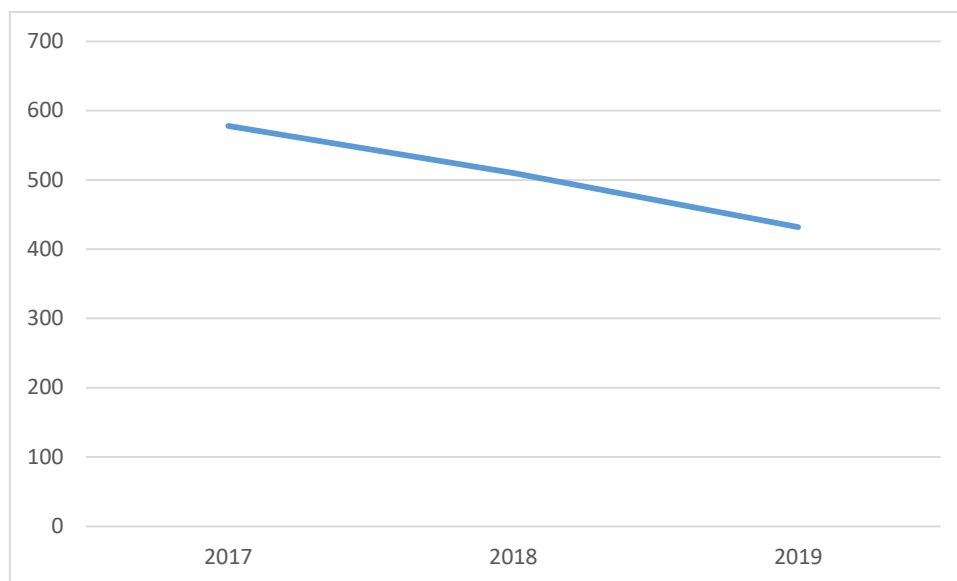
Tabela 17: Świadczenia wychowawcze przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

Rok	Liczba rodzin	Kwota świadczeń
2017	1 135	10 941 819,00
2018	1 021	10 004 275,00
2019	1 741	12 784 250,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy społecznej 2019 rok

W 2017 roku średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka wyniosła 578, w 2018 roku – 510, z kolei w roku ubiegłym (2019) – 432.

Wykres 4: Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017 – 2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 106 rodzin. Na przestrzeni minionych lat odnotować można tendencje spadkową przyznawanych świadczeń.

Tabela 18: Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

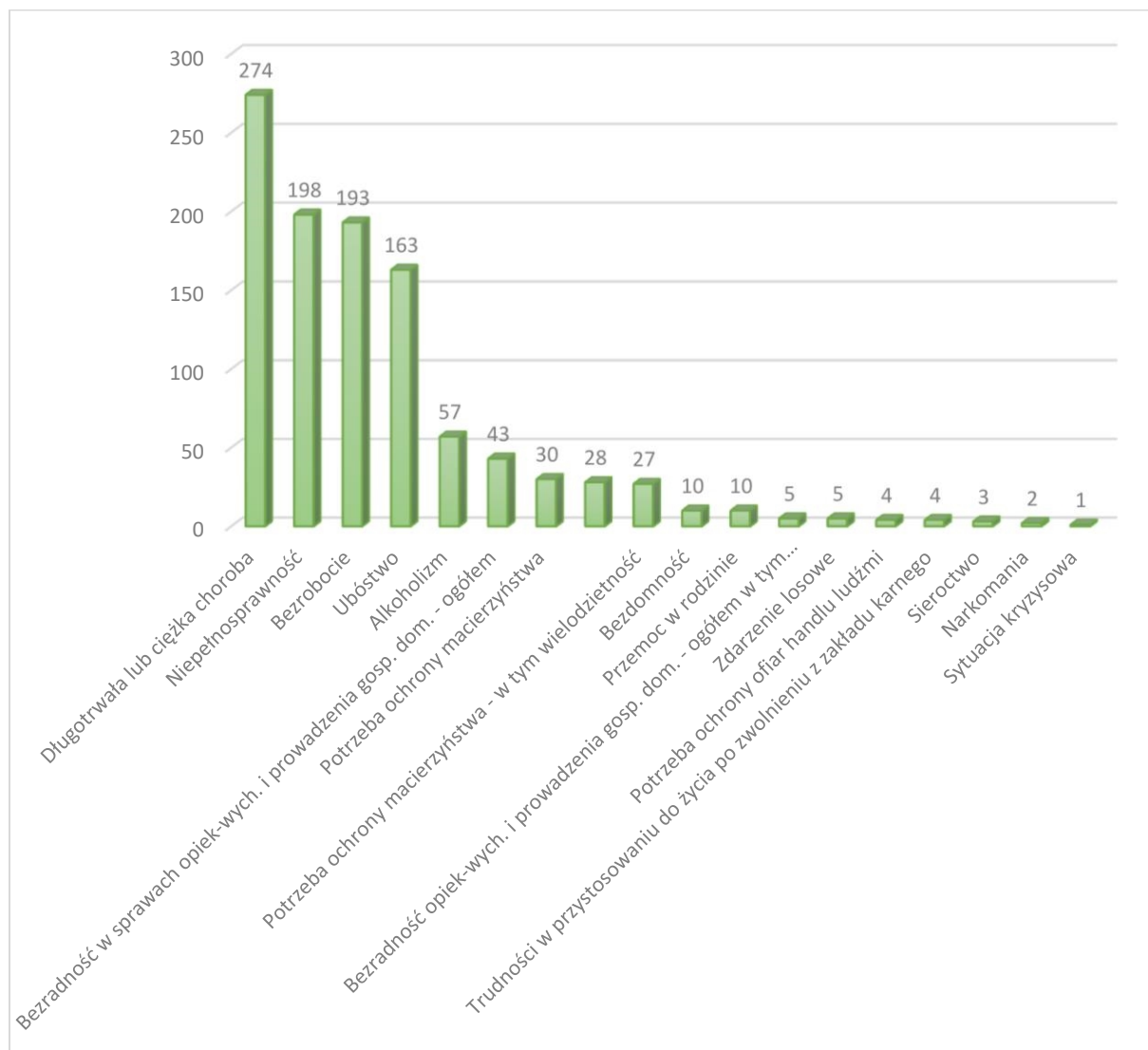
	Liczba osób		
	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	128	116	106

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

Najczęstszym powodem przyznawania w pomocy społecznej świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w roku 2019 była długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu przyznanych zostało 30 096 świadczeń (z czego 28 765 niepieniężnych i 1 331 świadczeń pieniężnych)²⁰.

²⁰ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

Wykres 5: Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku

Źródło: Raport na potrzeby realizacji projektu pn.: „OTWÓRZ OCZY – NIE DAJ SIĘ PRZEMOCY W GMINIE SEPÓLNO KRAJEŃSKIE!!!” z 2019 roku

Na przestrzeni ostatnich lat spada liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W roku 2017 ze świadczeń niepieniężnych skorzystało 206 osób, w roku 2018 – 204, z kolei w roku 2019 – 171. Zdecydowanie więcej rodzin z terenu Gminy Sępólno Krajeńskie korzysta ze świadczeń pieniężnych; 336 rodzin w roku 2017, 344 rodziny w roku 2018 i 321 rodzin w roku 2019.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że ze świadczeń pieniężnych częściej korzystają rodziny wieloosobowe, natomiast świadczenia niepieniężne kierowane są na tym samym poziomie dla rodzin jednoosobowych i wieloosobowych.

Tabela 19: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017 – 2019

	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Świadczenia niepieniężne	206	204	171
Świadczenia pieniężne	336	344	321

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

W ubiegłym roku rodzinom bez dzieci przyznane zostało 1 778 świadczeń pieniężnych i 27 305 świadczeń niepieniężnych. Największą ilość świadczeń niepieniężnych (3 919) przyznano osobom samotnym.

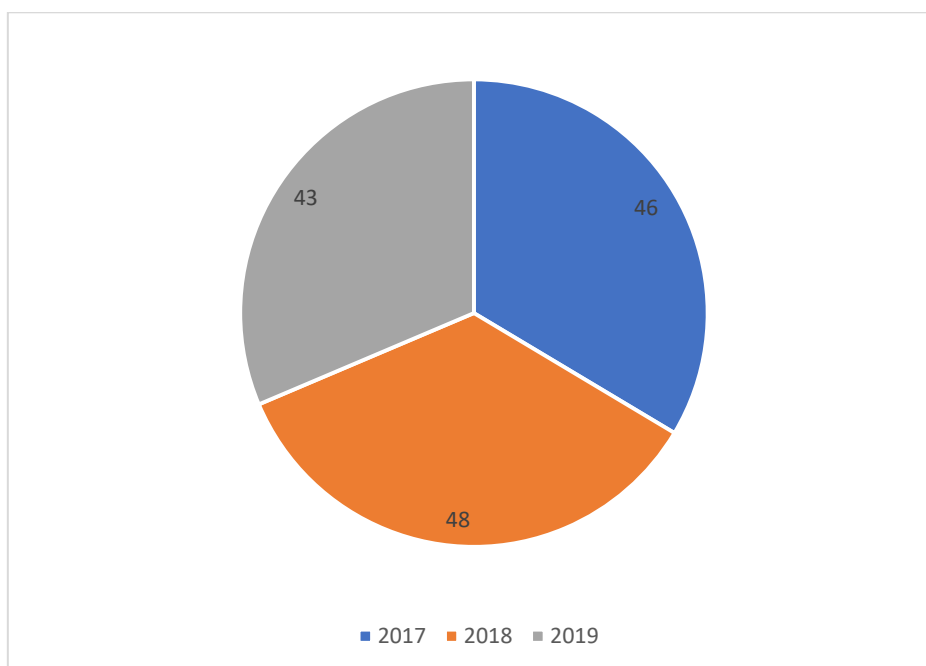
Tabela 20: Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci w 2018 roku

Typ rodziny	Liczba świadczeń		
	Ogółem	Świadczenia pieniężne	Świadczenia niepieniężne
bez dzieci	29 083	1 778	27 305
jedno dziecko	2 781	245	2 536
dwoje dzieci	1 498	577	921
troje dzieci	477	158	319
czworo i więcej dzieci	792	94	698
inne	4 140	221	3 919

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 spadła liczba rodzin, którym udzielana jest pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W roku 2019 - 43 rodziny skorzystały z pomocy i wsparcia z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym rodziny niepełne. W roku poprzednim pomoc i wsparcie z tego powodu otrzymało 48 rodzin, z kolei w roku 2017 – 46. Należy zwrócić uwagę, że wskaźnik rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych utrzymuje się na relatywnie stałym poziomie.

Wykres 6: Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2017 – 2019

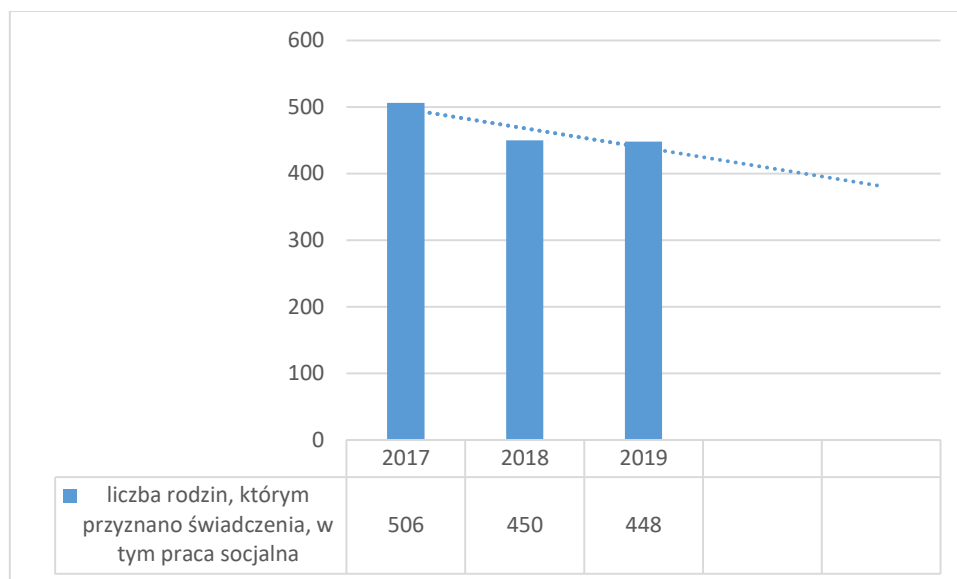

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2018 i 2019 rok

Pomoc niepieniężna udzielana jest między innymi w postaci pracy socjalnej. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny, a przyznawana jest niezależnie od dochodu.

W ostatnim roku (2019) zauważyć możemy spadek liczby rodzin, którym została udzielona pomoc w postaci pracy socjalnej. W roku 2019 pomoc w postaci pracy socjalnej przyznano 448 rodzinom, w roku 2017 ich liczba wzrosła do 506, by ponownie spaść do 450 w roku 2018.

Wykres 7: Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia w tym praca socjalna ogółem w latach 2017 – 2019

Źródło: Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, 2016, 2017, 2018 rok

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (t. j. Dz. U. z 2020r. poz. 821). Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczej.

W czasie wspólnych działań z członkami rodziny asystent pomaga w codziennej organizacji dnia, pokazuje jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe, opiekować się i wychowywać dzieci. Doradza jak zarządzać budżetem domowym. Informuje jak działają urzędy, wyjaśnia jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe. Wspiera w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, ochrony zdrowia, policji i innych instytucji. Motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i znalezienia pracy.

Jednakże najważniejsze w tych działaniach jest samo zaangażowanie rodziny, bez którego nie jest możliwa skuteczna pomoc. Z tym jednak bywa różnie. Najważniejszymi problemami w pracy asystenta oprócz braku współpracy ze strony rodziny są:

- brak mieszkań jako czynnik uniemożliwiający prawidłową pracę z rodziną (rodziny wielopokoleniowe, wieloprotymowe, rodziny, w których mieszka sprawca przemocy ze swoją rodziną);
- konieczność uzyskiwania zgody na asystenturę przez rodzinę (gdy nie ma postanowienia sądu rodzinnego ustanawiającego asystenta dla danej rodziny);
- roszczeniowe postawy klientów (obarczanie asystenta odpowiedzialnością za niepowodzenia we wszystkich sferach życia rodziny);
- brak poczucia bezpieczeństwa w pracy asystenta (agresja członków rodziny, choroby psychiczne) itp.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej prawidłowe wychowywanie dzieci. Jego praca ukierunkowana jest przede wszystkim na przeciwdziałaniu konieczności umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka do domu rodzinnego. Należy podkreślić fakt, iż asystent rodziny nie pracuje jedynie z rodzinami biologicznymi mającymi problemy opiekuńczo-wychowawcze i zagrożonymi odebraniem dziecka, ale również z rodzinami, którym ograniczono już prawa rodzicielskie poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim zatrudnia **3 asystentów rodziny** w systemie zadaniowym. Przeciętny czas pracy Asystenta z rodzinami wynosił 168 godzin miesięcznie.

Tabela 21: liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w latach 2018-2019

	2017	2018	2019
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny ogólnie:	40	35	29
Liczba rodzin, z którymi asystenci rodziny zakończyli współpracę ogólnie:	15	14	10
z tego:			
ze względu na osiągnięcie celów	3	4	3
ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę, brak współpracy, nie złożenie wniosku w wyznaczonym terminie	9	6	4
ze względu na zmianę miejsca zamieszkania (poza teren miasta i gminy Sępólno Krajeńskie)	3	2	0
ze względu na ukończenie 18 lat, umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej	0	2	3
Liczba rodzin, w których asystent rodziny został przyznany postanowieniem sądu	16	17	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS Sępólno Krajeńskie

Powyższe dane wskazują, iż na terenie miasta i gminy Sępólno Krajeńskie jest wiele rodzin, które wymagają pomocy i wsparcia. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę.

Do pracy z asystentem rodziny w głównej mierze kierowane są te rodziny u których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny te borykają się z wieloma problemami, a ich trudna sytuacja jest często wynikiem kilkuletnich zaniedbań. W roku

2017 zobowiązanych było przez sąd do współpracy z asystentem było 16 rodzin, w 2018 roku 17 rodzin, natomiast w 2019 roku 14 rodzin. Rodziny te wcześniej nie współpracowały z pracownikiem socjalnym oraz asystentem, pozostawały bierne w swoich postawach i dlatego sprawa została skierowana do sądu.

Dla rodzin wielodzietnych powstał program Karta Dużej Rodziny, który oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy sportowej na terenie całego kraju. Zniżki oferują nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Prawo do posiadania karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. W roku 2017 w Gminie Sępólno Krajeńskie wydano 183 Karty Dużej Rodziny, w roku 2018 – wydano 112 kart tradycyjnych i 87 kart elektronicznych, z kolei w roku 2019 – wydano 627 Kart Dużej Rodziny w formie tradycyjnej oraz 279 kart elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- *Trudności rodzin w obszarze opiekuńczo – wychowawczym związane między innymi z wychowywaniem dzieci w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.*

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- *Edukacja – w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu dzieci i młodzieży.*
- *Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem.*
- *Wsparcie osób niepełnosprawnych – w szczególności należy zwrócić uwagę na konieczność zapewnienia wsparcia rodzinom z dziećmi z niepełnosprawnością przez dostosowanie usług do ich szczególnych potrzeb, w tym optymalizację oferty pomocowej o charakterze niematerialnym w zakresie umożliwienia podejmowania ról społecznych, w tym zawodowych, przez rodziców dziecka z niepełnosprawnością.*

Cel operacyjny 1	
Zapewnienie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich i umiejętności przewycięzania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Próba wdrożenia zadania rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań celem wdrożenia zadania rodziny wspierającej.
Asystent rodziny – zwiększenie liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny i asystentów rodziny.	Liczba rodzin objętych wsparciem Asystenta Rodziny w odniesieniu do liczby rodzin ze zdiagnozowanymi problemami opiekuńczo – wychowawczymi. Liczba Asystentów Rodziny.
Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
Inicjowanie utworzenia placówek wsparcia dziennego.	Liczba utworzonych placówek wsparcia dziennego.
Organizacja zajęć edukacyjnych dla młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej.	Ilość zorganizowanych zajęć dla młodzieży z zakresu edukacji interpersonalnej.
Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w istniejących placówkach oraz zajęć aktywizujących młodzież.	Liczba zajęć pozalekcyjnych zorganizowanych dla dzieci i młodzieży.
Inicjowanie aktywności integracyjnych dla rodzin.	Ilość zorganizowanych imprez integracyjnych dla rodzin.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	UM, OPS
Podmioty współpracujące	Instytucje upowszechniania kultury, NGO, Oświata, Świetlica Terapeutyczna
Źródła finansowania	UM, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na organizowaniu sieci wsparcia umożliwiającej pomoc rodzinie zagrożonej problemami wychowawczo – opiekuńczymi na jak najwcześniejszym etapie problemu, zarówno poprzez działania profilaktyczne jak i interwencyjne. Zapewniona zostanie lepsza dostępność i promocja usług oraz zostanie wzmocniona zdolność reagowania właściwych podmiotów na wszelkie informacje o możliwości występowania problemów w rodzinach z dziećmi. Istotne wydają się szkolenia/warsztaty dla rodziców z zakresu poszerzania kompetencji rodzicielskich. Szkolenia prowadzone powinny być w nurcie strategii edukacyjnej. Równie ważne jest inicjowanie zajęć integrujących rodziny, a więc warsztaty dla rodzin, czy wspólne zajęcia. Nie bez znaczenia pozostaje edukacja dzieci i młodzieży z zakresu komunikacji interpersonalnej w rodzinie.

Istotną rolę w realizacji celu mają pracownicy socjalni i asystenci rodziny. Do zadań tych dwóch grup zawodowych należy diagnozowanie sytuacji (zarówno problemów, jak i zasobów rodziny), a następnie, wspólnie z rodziną kreowanie drogi do wyjścia z sytuacji problemowej.

Konieczne jest również podejmowanie działań zmierzających do wyrównywania szans edukacyjnych z wykorzystaniem wsparcia pozamaterialnego, w szczególności: zajęć wyrównawczych prowadzonych w placówkach oświatowych, zajęć pozalekcyjnych ukierunkowanych na rozwój zainteresowań.

Planuje się również rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz dalszy rozwój form opieki na uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

Ważnym elementem wspierania rodziców jest aktywizowanie lokalnego otoczenia rodziny. Problemy opiekuńczo – wychowawcze mogą wynikać z braku odpowiednich wzorców w rodzinach, z których pochodzą rodzice dziecka. Dzięki współpracy z rodziną wspierającą w rodzinie wspieranej takie pozytywne wzorce funkcjonowania rodziny można zaimplementować. Planuje się także utworzenie placówek wsparcia dziennego.

3.2 WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

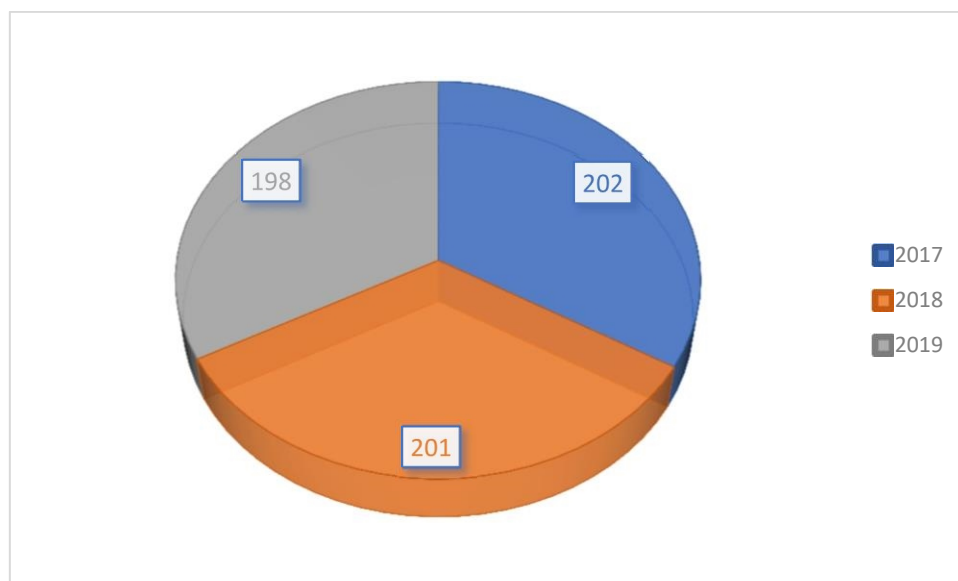
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. 2019. poz. 1172) i przyjęto, że osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

Analizując problemy społeczne, które na przestrzeni lat 2017 – 2019 były zauważalne na obszarze Gminy Sępólno Krajeńskie, zwrócono także uwagę na zjawisko niepełnosprawności. W 2017 roku liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności ukształtowała się na poziomie 202. W roku 2018 – 201 rodzin oraz w roku 2019 rodzin tych było 198.

Wykres 8: Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, 2017, 2018, 2019 rok

W roku 2019 niepełnosprawność okazała się drugim głównym powodem przyznawana świadczeń na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie. Przyznano 23 819 świadczeń, z czego 22 221 świadczeń niepieniężnych i 1 598 świadczeń pieniężnych. Z omawianych świadczeń skorzystało 109 rodzin jednoosobowych, 41 rodzin dwuosobowych oraz 21 rodzin trzuosobowych i 39 rodzin czterosobowych i większych. W roku 2017 przyznano 1 715 zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka, w roku 2018 – 1 722, z kolei w roku 2019 – 1 773.

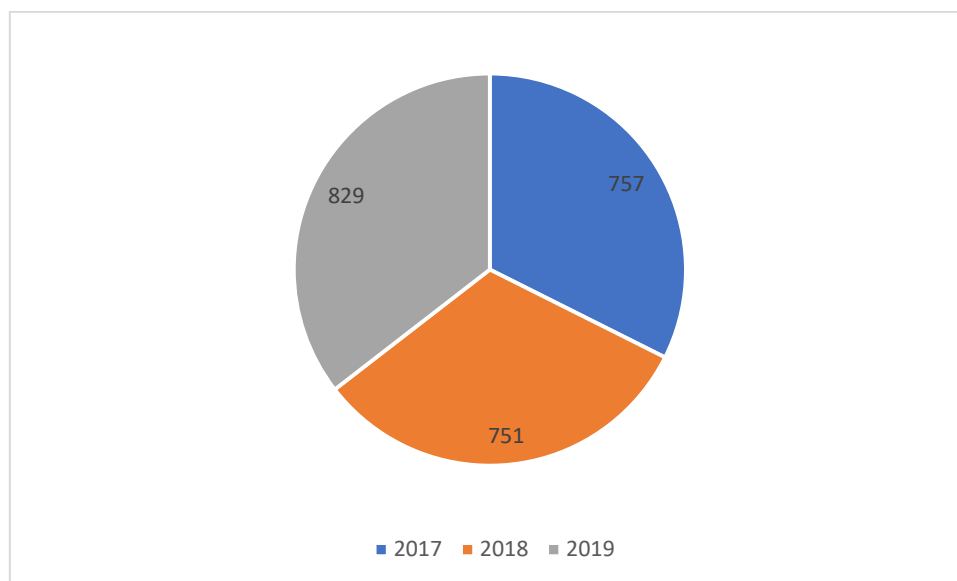
Tabela 22: Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka przyznany na przestrzeni lat 2017 - 2019

	Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka	1 175	1 722	1 773

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

W 2017 roku przyznano 757 świadczeń pielęgnacyjnych dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 r.ż. o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2018 r. liczby przyznanych świadczeń była na podobnym poziomie – 751 świadczeń. W kolejnym (2019) roku liczba świadczeń wzrosła do 829.

Wykres 9: Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności przyznany na przestrzeni lat 2017 - 2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

W roku 2019 przyznano 2 329 świadczeń w formie zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na kwotę 441 234,00 zł. W roku poprzednim omawianych zasiłków przyznano o 55 mniej.

Tabela 23: Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia przyznany na przestrzeni lat 2017-2019

	Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019
Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 r. życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.	2 242	2 274	2 329

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

W roku 2017 i 2018 liczba przyznawanych świadczeń pielęgnacyjnych utrzymywała się na względnie stałym poziomie tj. 757 i 751 świadczeń. W roku 2019 liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych wzrosła do 829.

Tabela 24: Świadczenie pielęgnacyjne przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

	Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019
Świadczenie pielęgnacyjne	757	751	829

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

Od roku 2017 systematycznie spada liczba przyznawanych świadczeń w postaci specjalnych zasiłków opiekuńczych, a różnica między rokiem 2017, a rokiem 2019 wynosi 114.

Tabela 25: Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznany na przestrzeni lat 2017-2019

	Liczba świadczeń		
	2017	2018	2019
Specjalny zasiłek opiekuńczy	590	559	476

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej, 2019 rok

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane *usługi opiekuńcze* świadczone w środowisku. Obejmują one pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze są zadaniami własnymi gmin o charakterze obowiązkowym. Zapotrzebowanie na tę formę pomocy sukcesywnie wzrasta co spowodowane jest postępującym procesem starzejącego się społeczeństwa. Oferowane wsparcie umożliwia seniorom jak najdłuższe prawidłowe funkcjonowanie w środowisku lokalnym. W kontekście pomocy osobom niepełnosprawnym realizowane są zwykle usługi opiekuńcze tj. zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opieka higieniczna, zabiegi pielęgnacyjne zalecone przez lekarza, zapewnienie w miarę możliwości kontaktów podopiecznego z otoczeniem oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze tj. takie, które dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z typu szkolenia lub niepełnosprawności. Takie usługi nie mogą być świadczone przez zwykłych opiekunów, ale osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. W zakres specjalistycznych usług opiekuńczych wchodzi uczenie i rozwijanie u podopiecznego umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pielęgnację podopiecznego, jako element procesu leczenia oraz rehabilitacja fizyczna i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu.

Z danych uzyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim w latach 2014-2019 wynika, iż znacząco wzrasta liczba świadczeń w formie usług opiekuńczych oraz liczba mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej.

Poniższe tabele obrazują liczbę osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych w ostatnich siedmiu latach.

Tabela nr 26: Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w latach 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych	42	52	70	84	95	98

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 27: Liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej w latach 2014-2019 i kwota świadczeń

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób umieszczonych w domu pomocy społecznej	19	21	19	18	21	22
Kwota świadczeń	474 663,00	503 375,00	493 796,00	498 433,00	600 388,00	673 845,00

Źródło: opracowanie własne

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi udzielone są średnio 12 osobom. Wsparcie udzielane jest w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej, z uwzględnieniem jej stanu zdrowia i zdolności psychofizycznych. Liczba godzin przepracowanych przez specjalistów w tych środowiskach wyniosła od miesiąca stycznia do grudnia 2019 roku – 1415,5.

Tabela nr 28: Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2013-2019 i kwota świadczeń

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	8	9	12	11	15	13	12
Kwota świadczeń	38400,00	30400,00	33780,00	42329,00	43480,00	59956,00	66879,00

Źródło: opracowanie własne

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- *Trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych.*

Korelacje

Dziedzinami, które są szczególnie powiązane z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- *Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu* – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych. Działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- *Aktywność i integracja społeczna seniorów* – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- *Ubóstwo* – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno – rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- *Zdrowie* – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cel operacyjny 1	
Zapewnienie warunków służących możliwie pełnej integracji osób niepełnosprawnych.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Zapewnienie usług dla osób niepełnosprawnych wymagających częściowej opieki i pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług w stosunku do ogółu niepełnosprawnych w Gminie.
Dofinansowanie kosztów transportu osób niepełnosprawnych (w tym niepełnosprawnych dzieci do szkoły)	Liczba osób, którym finansowany jest transport.
Tworzenie warunków wyrównywania szans edukacyjnych dla osób niepełnosprawnych, tzw. edukacja włączająca.	Ilość podjętych działań z zakresu edukacji włączającej.
Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, barier w komunikowaniu się i barier technicznych.	Ilość zrealizowanych działań nastawionych na likwidację barier.
Działania zmierzające do integracji społecznej osób niepełnosprawnych w ramach dofinansowania uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.	Liczba dofinansowanych turnusów rehabilitacyjnych.
Działania z zakresu edukacji społecznej pod kątem wzmocnienia postaw tolerancyjnych.	Liczba warsztatów/spotkań z zakresu edukacji społecznej pod kątem wzmocnienia postaw tolerancyjnych.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	OPS, UM, Oświata
Podmioty współpracujące	PCPR, NGO, placówki zdrowia, instytucje aktywności lokalnej
Źródła finansowania	UM, PFRON, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane na integracji osób niepełnosprawnych muszą być komplementarne w trzech płaszczyznach: integracji osobistej (uwzględniającej ograniczenia wynikające z barier osobistych występujących u osób niepełnosprawnych), integracji społecznej oraz integracji funkcjonalnej (ograniczającej bariery funkcjonalne, w różnych aspektach życia). Prowadzone będą również działania wspierające rodziny osób niepełnosprawnych.

Dla zapewnienia warunków integracji w sferze osobistej szczególne znaczenie ma przezwyciężenie bariery związanej m.in. z niskim poczuciem wartości, ograniczonym poczuciem sprawczości i wpływem na życie oraz poczuciem zależności od innych. Istotne znaczenie ma również dostęp do aktualnych informacji na temat usług i wsparcia kierowanego do osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Dla zapewnienia integracji społecznej osób niepełnosprawnych konieczne jest stwarzanie warunków umożliwiających pełnienie przez nich ról społecznych oraz funkcjonowanie w społeczności lokalnej. Integracja na tych dwóch płaszczyznach wiąże się z koniecznością ograniczania, czy likwidacji barier w komunikowaniu, technicznych i architektonicznych. Istotne wydaje się kładzenie nacisku na partycypację osób z niepełnosprawnościami w życiu sportowym, rekreacyjnym i kulturowym Gminy. Tylko pełne współistnienie osób niepełnosprawnych w życiu mieszkańców daje możliwość satysfakcjonującej edukacji społecznej. Poszerzanie świadomości mieszkańców to nie tylko działania pod kątem rozpowszechniania informacji, gdzie można szukać pomocy, ale przede wszystkim działania zmierzające do wyrównania różnic. W związku z powyższym tak ważne wydaje się inicjowanie wspólnych aktywności oraz włączanie osób niepełnosprawnych w jak największą ilość lokalnych wydarzeń. Taki rodzaj edukacji powinien mieć początek w placówkach oświatowych łącznie z placówkami nauczania przedszkolnego. Przydatne mogą okazać się warsztaty i szkolenia odnośnie tej tematyki, jak i zajęcia z zakresu edukacji włączającej.

3.3 PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria choroby. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest

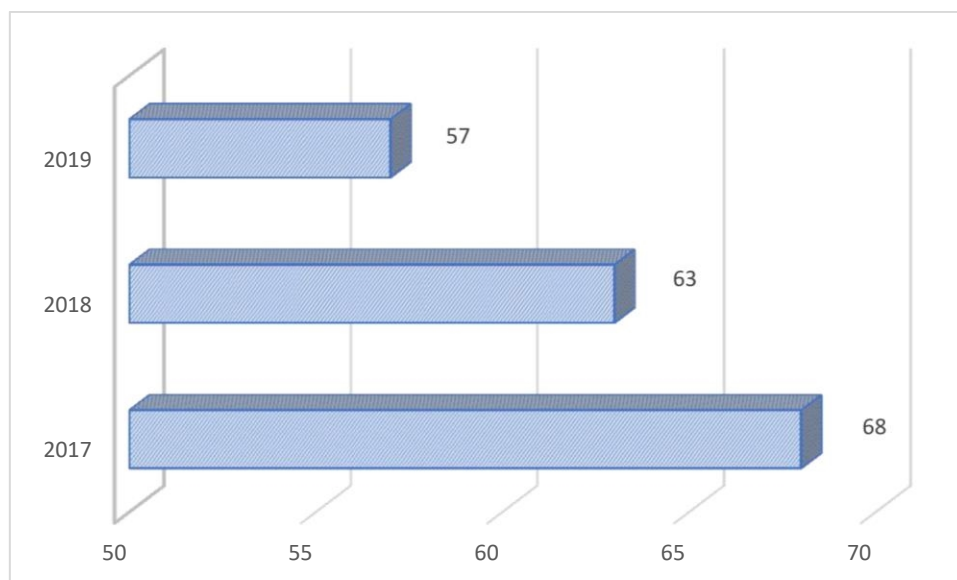
czynnik fizyczny²¹. Alkoholizm jest chorobą demokratyczną, może na nią zachorować każda jedna osoba, bez względu na płeć, wiek czy wykształcenie.

Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce szacowana jest na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych oraz dzieci i młodzież w tych rodzinach tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób.

Z wyników ogólnopolskich (raport CBOS) wynika, że używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Do substancji najbardziej rozpowszechnionych należą przetwory konopi, marihuana i haszysz. Do kontaktów z tą substancją psychoaktywną kiedykolwiek w życiu przyznało się 16,3% badanych Polaków. Pozostałe substancje są o wiele rzadziej używane. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia odnotowano amfetaminę i ekstazy (po 1,7%), a dalej kokainę (1,4%) oraz „dopalacze” i LSD (po 1,3%). Do używania grzybów halucynogennych przyznało się 1,1%. Konsumpcja pozostałych substancji nie przekroczyła poziomu 1,0%. Do używania jakiegokolwiek narkotyku przyznało się 16,4% badanych²².

W roku 2017 OPS udzielił wsparcia w trudnej sytuacji życiowej, której powodem był alkoholizm 68 rodzinom, z kolei w 2018 roku – 63 rodzinom²³. W roku 2019 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia ze względu na problem alkoholowy zmalała do 57.

Wykres 10: Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, 2016, 2017, 2018 rok

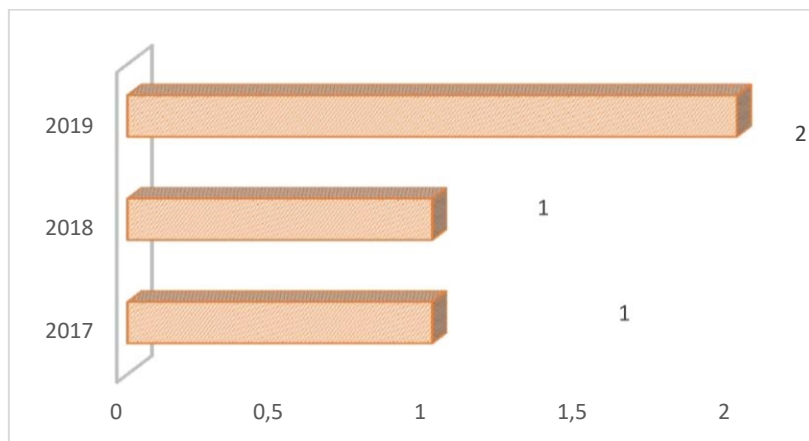
²¹ J. Kinney, G. Leaton, Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

²² <https://www.kbpn.gov.pl/portalsid=4476033>

²³ Sprawozdanie roczne OPS za rok 2017, 2018, 2019

W roku 2017 i 2018 jednej rodzinie udzielono pomoc z powodu narkomanii. Natomiast w roku 2019 liczba rodzin wzrosła do 2.

Wykres 11: Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem narkotykowy na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej, 2016, 2017, 2018 rok

Kolejny obszar stanowi działalność głównej jednostki zajmującej się problematyką uzależnień - Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie Krajeńskim. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działa w oparciu o przepis art. 4¹ ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.) oraz realizuje zadania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podstawowym zadaniem Komisji jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożycia. Głównym celem działań profilaktycznych Komisji jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i zwiększanie zdolności do radzenia sobie z istniejącymi problemami alkoholowymi. GKRPA kładzie nacisk na integrację społeczną osób uzależnionych oraz na zwiększanie dostępności terapeutycznej i rehabilitacyjnej. Ponadto realizuje określone ustawowo zadania Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przyjmuje zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu.

W roku 2019 oraz w latach poprzednich Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych liczyła 10 członków. Na przestrzeni lat 2017 – 2019 w ramach działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działały podzespoły problemowe tj. Podkomisja Motywacyjno-Interwencyjna, Podkomisja ds. Kontroli i Profilaktyki. W roku 2017 odbyły się dwa szkolenia w tym jedno dla Zespołu Interdyscyplinarnego, wraz z członkami GKRPA. Takie dwa szkolenia odbyły się także w roku 2018, z kolei w roku 2019 nie przeszkolono żadnego z członków Gminnej Komisji, natomiast odbyło się jedno szkolenie dla Zespołu Interdyscyplinarnego.

Realizatorem GPPiRPA obowiązującego w roku 2019 był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim. Na przestrzeni ostatnich 3 lat zauważyć możemy równowagę liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży. Jednocześnie równolegle kształtuje się liczba lokali gastronomicznych, w których można spożywać alkohol i tak w roku 2017 było ich 37, następnie 29 lokali w roku 2018, a w roku 2019 wzrosło do 31 lokali. W ostatnich trzech latach żaden z punktów nie został skontrolowany.

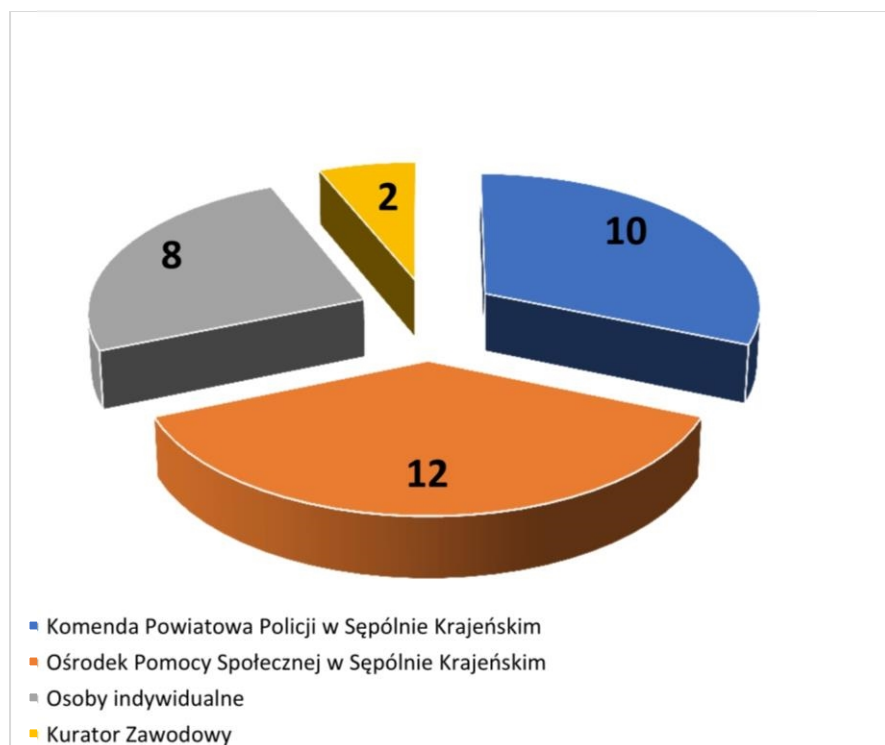
Tabela 29: Sklepy i lokale gastronomiczne sprzedające/podające alkohol w Gminie w latach 2017 – 2019

Rok	Ilość zezwoleń	Poza miejscem sprzedaży (sklepy)	W miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)
2017		91	37
2018		102	29
2019		101	31

Źródło: Opracowanie własne

Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sępólnie Krajeńskim w ramach swojej działalności podejmuje między innymi działania mobilizujące osoby do poddania się diagnozie oraz podjęcia ewentualnego leczenia oraz terapii.

Wykres 12: Liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA w Sępólnie Krajeńskim

Źródło: Dane na dzień 30.09.2019 r. – GKRPA w Sępólnie Krajeńskim

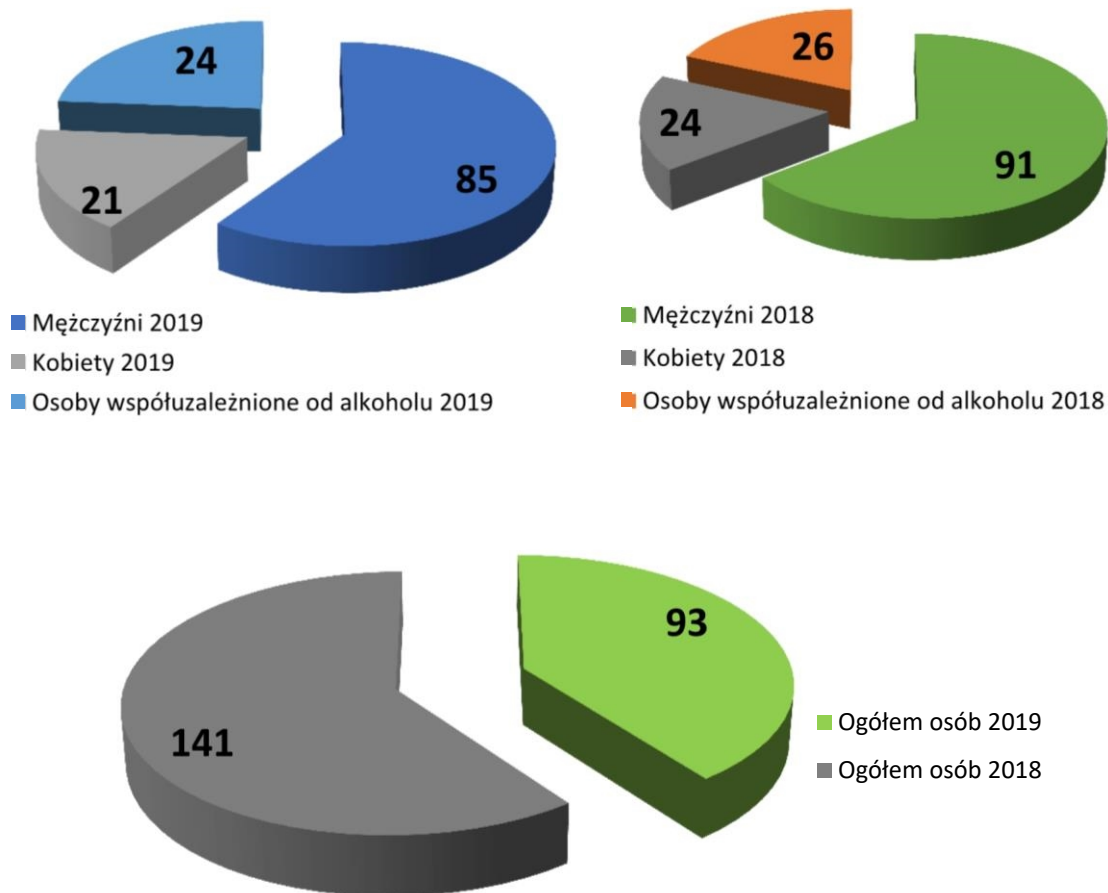
Jak wynika z danych GKRPA w roku 2019 do komisji wpłynęły 32 wnioski o wszczęcie postępowania celem skierowania osób na terapię. Zespół motywujący wezwał na

spotkania 68 osób, z których zgłosiło się tylko 27 osób, do terapeuty skierowano 23 osoby. Komisja skierowała do Sądu 14 wniosków o zastosowanie leczenia przymusowego. Natomiast w roku 2018 do komisji wpłynęło 27 wniosków o wszczęcie postępowania celem skierowania osób na terapię. Zespół motywujący wezwał na spotkania 84 osoby, z których zgłosiło się tylko 22 osób, do terapeuty skierowano 22 osoby. Komisja skierowała do Sądu 13 wniosków o zastosowanie leczenia przymusowego. W roku 2017 do komisji wpłynęło 24 wnioski o wszczęcie postępowania celem skierowania osób na terapię. Zespół motywacyjno-monitorujący wezwał na spotkania 73 osoby, z których zgłosiło się tylko 25 osób, do terapeuty skierowano 24 osoby. Komisja skierowała do Sądu 15 wniosków o zastosowanie leczenia przymusowego.

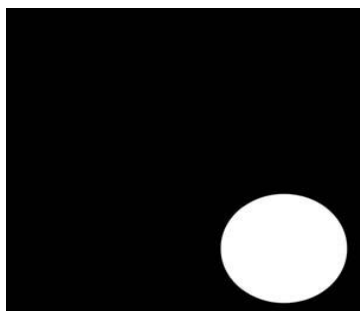

Na terenie gminy funkcjonuje NZOZ „Jantar” Ośrodek Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Sępólnie Krajeńskim. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeński z w/w ośrodkiem zawarł umowę na świadczenie usług w ramach zwiększenia dostępności usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu oraz osób współzależnionych. Ośrodek prowadzi: sesje indywidualne osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, zajęcia grupowe dla uzależnionych i osób współzależnionych, indywidualne wsparcie psychologiczne dla uzależnionych i współzależnionych, grupę OPT realizującą Osobisty Plan Terapii dla osób z ZZA (grupa terapeutyczna – pogłębiona), grupę terapeutyczno - warsztatową (głód alkoholowy) dla osób uzależnionych od alkoholu, zajęcia profilaktyczno-edukacyjne skierowane do młodzieży, które prowadzą nieodpłatnie terapeuci dotyczące tematyki uzależnienia od alkoholu i jego skutków.

Wykres 13: Liczba osób, które skorzystały z usług terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i osób współuzależnionych w 2018 roku oraz w okresie od stycznia do września 2019 roku.

Źródło: Dane na dzień 31.12.2018 r. i 30.09.2019 r. - NZOZ „JANTAR” Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Sępólnie Krajeńskim

Na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie funkcjonuje punkt konsultacyjno – profilaktyczny do spraw przeciwdziałania narkomanii, przy Stowarzyszeniu „Dorośli Dzieciom”. Dyżury prowadzone są 2 razy w tygodniu po 2 godziny (poniedziałek i czwartek) pomocy udziela certyfikowany specjalista do spraw uzależnień. Podczas dyżurów w roku 2017 przeprowadzono 21 rozmów bezpośrednich z rodzicami i osobami eksperymentującymi z narkotykami, odbyły się 23 spotkania z osobami uzależnionymi od narkotyków oraz nieletnimi eksperymentującymi z marihuaną

oraz dopalaczami, 9 spotkań z osobą uzależnioną od narkotyków po pobycie w Ośrodku zamkniętym dla narkomanów, udzielono 96 porad telefonicznych dotyczących funkcjonowania punktu, informacji o konsekwencjach zażywania narkotyków, dopalaczy o objawach i reakcjach po ich zażyciu. Przeprowadzono 5 szkolenia profilaktyczne z młodzieżą szkolną Gminy Sępólno Krajeńskie na temat dopalaczy i narkotyków, 1 szkolenie o cyberprzemocy oraz szkolenia warsztatowe podczas biwaku profilaktycznego. Zorganizowano również warsztaty profilaktyczne dla seniorów z terenu gminy Sępólno Krajeńskie.

W roku 2018 odbyły się dyżury, podczas których udzielono 76 porad dotyczących funkcjonowania Punktu, informacji o konsekwencjach zażywania narkotyków, dopalaczy o objawach i reakcjach po ich zażyciu, przeprowadzono 32 rozmowy bezpośrednie z rodzicami, opiekunami i osobami eksperymentującymi w Punkcie dotyczących problemu narkomanii i dopalaczy, odbyło się 48 spotkań z osobami nieletnimi eksperymentującymi z marihuaną oraz dopalaczami, 18 spotkań z osobami uzależnionymi od narkotyków, wydano 31 testów sprawdzających zawartość narkotyku w moczu. Przeprowadzono szkolenia profilaktyczne dot. kontaktu z nikotyną, alkoholem, narkotykami oraz dopalaczami dla młodzieży oraz rodziców i opiekunów prawnych.

W okresie od stycznia do września 2019 roku odbyły się dyżury, podczas których:

- udzielono 66 porad dotyczących funkcjonowania Punktu, informacji o konsekwencjach zażywania narkotyków, dopalaczy o objawach i reakcjach po ich zażyciu, dane te dotyczą 56 kobiet oraz 10 mężczyzn.
- przeprowadzono 27 rozmów bezpośrednich z rodzicami, opiekunami i osobami eksperymentującymi w Punkcie dotyczących problemu narkomanii i dopalaczy, dane te dotyczą 7 kobiet i 4 mężczyzn,
- odbyło się 9 spotkań z kobietą po leczeniu w ośrodku zamkniętym,
- odbyło się 19 spotkań z osobami uzależnionymi od narkotyków (4 mężczyzn oraz 3 kobiety).
- w ciągu 9 miesięcy br. przeprowadzono szkolenia profilaktyczne dot. kontaktu z nikotyną, alkoholem, narkotykami oraz dopalaczami dla młodzieży oraz rodziców i opiekunów prawnych.

Jak wynika z powyższego, problem związany z narkotykami na terenie naszej gminy istnieje i należy wdrożyć odpowiednie programy by minimalizować szkody zdrowotno-społeczne związane z używaniem substancji zmieniających świadomość oraz duży nacisk kłaść na edukację i profilaktykę w tym zakresie.

Punkt Interwencji Kryzysowej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim. Celem działalności Punktu Interwencji Kryzysowej jest udzielanie kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w kryzysowych sytuacjach życiowych, którzy nie znajdują sposobów samodzielnego poradzenia sobie z problemem i nie mają wystarczającego wsparcia w swoim otoczeniu. Punkt Interwencji Kryzysowej zapewnia bezpłatne wsparcie specjalistów: pracownik socjalny, prawnik, socjoterapeuta, kurator sądowy, poradnictwo rodzinne, psycholog.

W roku 2017 udzielono 386 porad w ramach punktu interwencji kryzysowej. Rok później z punktu skorzystało 385, a w roku 2019 378 zgłosiło się o pomoc i wsparcie.

Corocznie dla Gminy Sępólno Krajeńskie opracowywany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

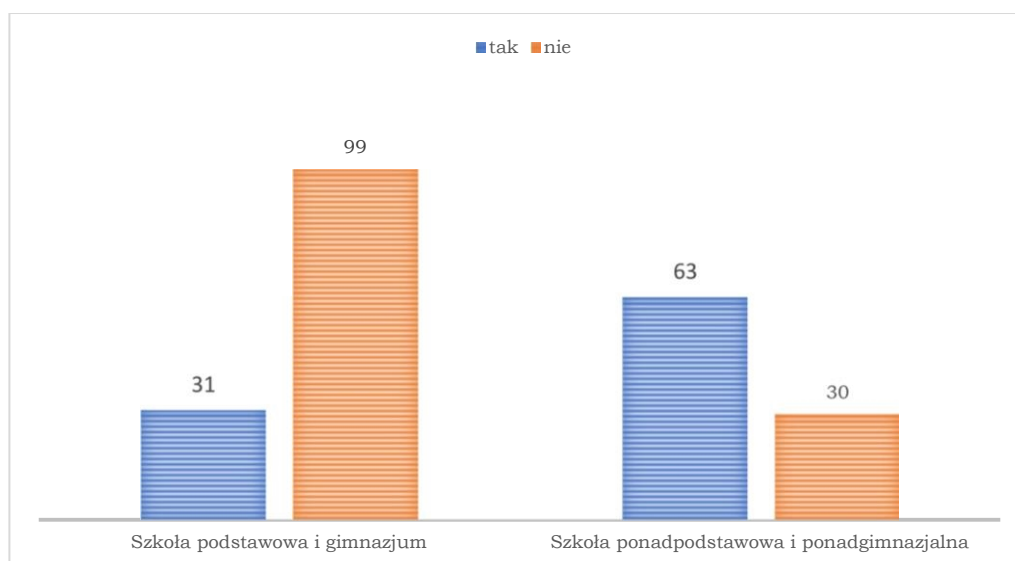
Do głównych zadań własnych Gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

1. Ograniczenie rozmiarów negatywnych następstw nadużywania alkoholu.
2. Kształtowanie postaw abstynenckich wśród mieszkańców gminy a w szczególności młodzieży.
3. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej w zakresie postrzegania problemów alkoholowych.
4. Podniesienie wiedzy na temat konsekwencji nadużywania alkoholu, palenia tytoniu u dzieci, młodzieży oraz dorosłych.
5. Promowanie postaw trzeźwościowych.
6. Podnoszenie skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W tym miejscu należy obalić pewne utrwalone, ale nieodpowiadające rzeczywistości stereotypy. Dawniej zwykło się uważać, że po alkohol szybciej i częściej sięga młodzież problemowa, z tzw. „gorszych” domów, z dysfunkcyjnych rodzin, młodzież o niskim poziomie aspiracji edukacyjnych, z problemami szkolnymi, przynależąca do subkultur o kontestacyjnym czy buntowniczym charakterze. Dziś takie przekonania należy już włożyć między bajki. Aktualne badania wskazują, że młodzież pije, bo lubi, bo konsumpcję alkoholu utożsamia z dobrą zabawą. Najwięcej piją osoby w tzw. „dobrych domów”, w których nie występuje ani patologia, ani bieda. Dzieci z zamożnych rodzin piją obecnie nawet więcej niż ich gorzej sytuowani rówieśnicy, bo po prostu na więcej je stać. Młodzi ludzie nie piją dlatego, że nie radzą sobie ze swoim życiem lub kontestują świat, ale po, by życie było wesołe i przyjemne. W swych wyborach kierują się wartościami o charakterze hedonistycznym. Ponad połowa, bo aż 59% piętnastolatków w Polsce przyznaje się do spożywania alkoholu. Liczba pijących wzrasta wraz z wiekiem. Wśród maturzystów, czyli

w kategorii wiekowej pomiędzy 18 a 19 rokiem życia, odsetek osób używających alkoholu wynosi aż 91%. Młodzież pijąca jest przy tym całkowicie świadoma faktu, że alkohol poważnie szkodzi zdrowiu. Jednak ani wiedza, ani świadomość zagrożeń, nie spełniają u niej roli czynnika ograniczającego spożycie. Młodzi ludzie konfrontowani ze sprzecznością jaka istnieje pomiędzy sferą poznawczą a behawioralną, najczęściej wzruszają lekceważąco ramionami, mówiąc, że „przecież wszyscy tak robią”²⁴. Biorąc pod uwagę opisane powyżej prawidłowości, należy stwierdzić, że w obrazie alkoholowej konsumpcji na przestrzeni ostatnich lat zachodzą bardzo dynamiczne zmiany.

Wykres 14: Wyniki badań uczniów w obszarze spożywania alkoholu

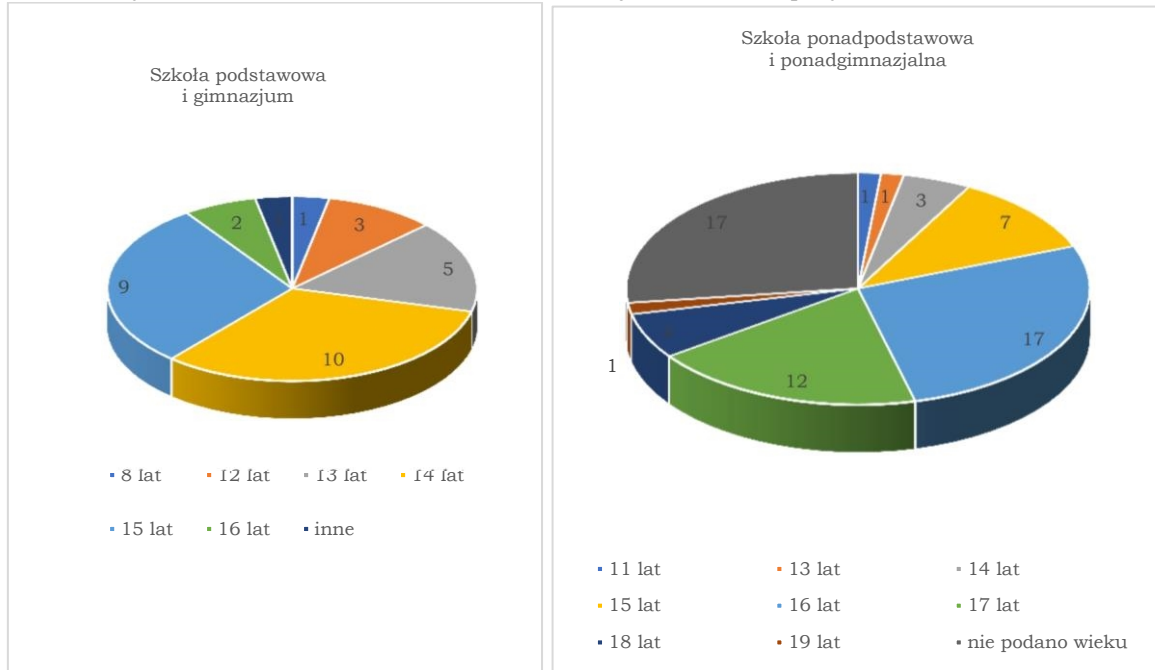
Źródło: Raport na potrzeby realizacji projektu pn.: „OTWÓRZ OCZY – NIE DAJ SIĘ PRZEMOCY W GMINIE SEPÓLNO KRAJEŃSKIE!!!” z 2019 roku

Mając na uwadze realizację zadań własnych Gminy w zakresie przeciwdziałaniu narkomanii program obejmuje między innymi:

1. Zwiększenie poziomu wiedzy na temat negatywnych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych oraz podkreślenie znaczenia działań profilaktycznych.
2. Zwiększenie zasobów profesjonalnie przygotowanych osób realizujących działalność profilaktyczną.
3. Współpraca z różnego rodzaju instytucjami zajmującymi się przeciwdziałaniem narkomanii.
4. Udzielanie rodzinom pomocy psychospołecznej.

²⁴ Śmigielska K., 2015, Rozpowszechnienie używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Część II: Alkohol, „Problemy Higieny i Epidemiologii” nr 96 (3), s.631.

Wykres 15: Wyniki badań uczniów w obszarze wieku w jakim zaczęli spożywać alkohol

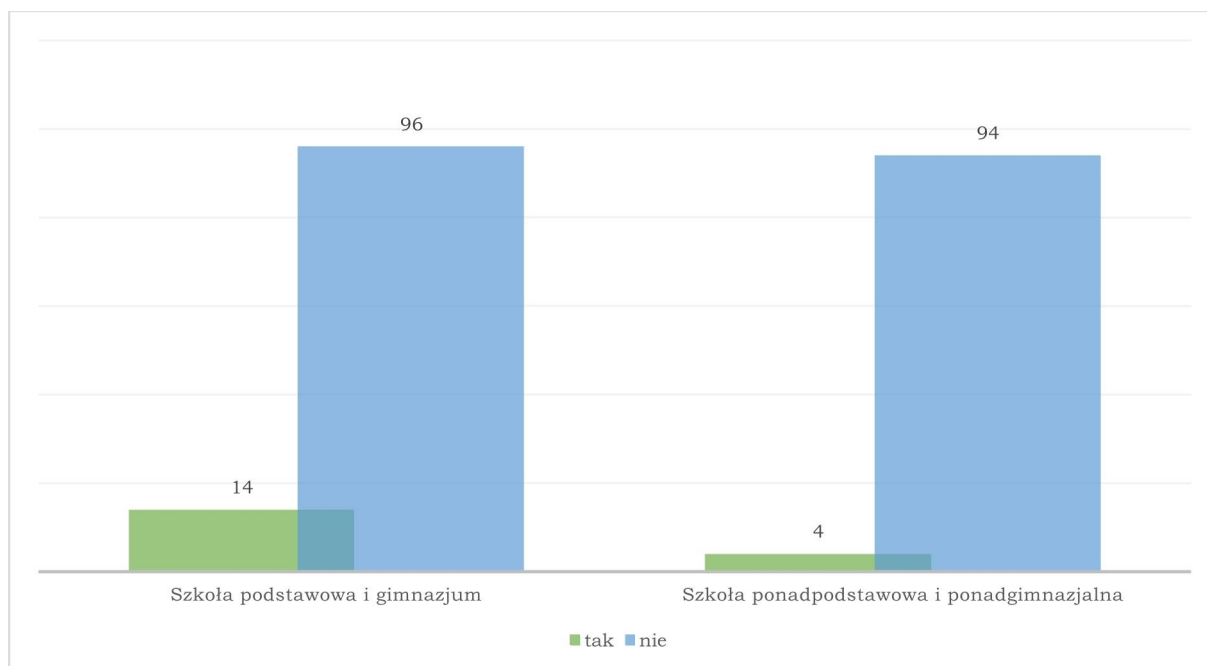

Źródło: Raport na potrzeby realizacji projektu pn.: „OTWÓRZ OCZY – NIE DAJ SIĘ PRZEMOCY W GMINIE SEPÓLNO KRAJEŃSKIE!!!” z 2019 roku

Narkomania – uzależnienie, definiujemy jako odczuwalny przez jednostkę nacisk zażywania określonych środków, które mogą wywoływać niebezpieczne dla zdrowia lub życia skutki. To bardzo silnie odczuwana potrzeba zażycia jakiejś substancji. Przyczyny sięgania po substancje psychoaktywne przez młodzież są różne i mogą być w dużej mierze związane z wiekiem. Okres dojrzewania jest trudnym czasem, momentem buntów i lekceważenia wszystkiego przed czym ostrzegali rodzice. Sięganie po alkohol lub inne środki odurzające mogą być próbą ucieczki, a także młodzieńczą chęcią doznania nowych wrażeń, szukaniem własnego ja. Ponadto pokusa spróbowania tak łatwo dostępnych, aczkolwiek zakazanych substancji, jest bardzo duża, a chęć bycia dorosłym, imponowania popycha w stronę używania substancji psychoaktywnych. Bardzo często przyczyną sięgania po alkohol, papierosy czy narkotyki, jest przeżywanie przez młodzież osobistych problemów. Także presja grupy rówieśniczej jest motywem sięgania po tego typu środki, bowiem przyjmowanie danej substancji niejednokrotnie jest przepustką dającą możliwość uczestniczenia w danej grupie, zapewnienie dobrej zabawy. Innym powodem jest ciekawość oraz myślenie, że pozwoli im to uwolnić się od stresu.

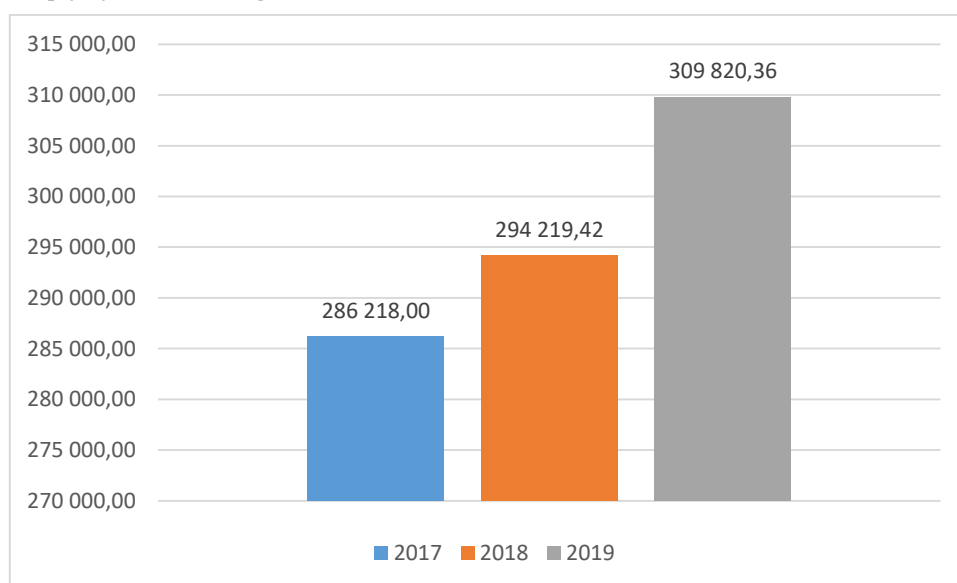
Wykres 16: Wyniki badań uczniów w obszarze stosowania środków odurzających

Źródło: Raport na potrzeby realizacji projektu pn.: „OTWÓRZ OCZY – NIE DAJ SIĘ PRZEMOCY W GMINIE SEPÓLNO KRAJEŃSKIE!!!” z 2019 roku

W roku 2017 wysokość wpływu z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, na podstawie art. 11 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 2137 z późn. zm.) ukształtowała się na poziomie 286 218,00 zł. W roku kolejnym (2018) wpływy z tzw. korkowego wyniosły 294 219,42 zł, następnie w roku 2019 wpływy wzrosły do 309 820,36 złotych.

Wykres 17: Wpływy z „korkowego” w latach 2017 – 2019

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie prowadzone są programy profilaktyczne. Analizując działania profilaktyczne podejmowane przez Gminę należy zwrócić uwagę na pewną istotną kwestię. Jak wynika z rekomendacji PARPA na rok 2019²⁵:

- „Wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastępują realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności. Niestety, jak pokazuje analiza danych z ankiet PARPA-G1, samorzady wciąż wybierają głównie działania o niepotwierdzonej skuteczności lub wręcz nieskuteczne, takie jak: imprezy plenerowe, teatry profilaktyczne, pogadanki i projekcje filmów, zajęcia alternatywne (w tym sportowe), programy autorskie. Są one chętnie stosowane przez organizatorów/decydentów ze względu na łatwość ich wdrażania, możliwość zaangażowania dużej grupy odbiorców w jednym momencie czy też ich Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA. „widowiskowy” charakter. Zaleca się ograniczanie finansowania ze środków na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych tego typu przedsięwzięć, które nie są oparte na metodach o potwierdzonej skuteczności”.
- „Programy środowiskowe nie powinny być utożsamiane z piknikami czy festynami, gdzie profilaktyka istnieje jedynie jako pewien mały, często uboczny element oferty rozrywkowej, rekreacyjnej, sportowej czy muzycznej. Jeżeli samorząd decyduje się na włączenie działań profilaktycznych w tego typu wydarzenie, rekomenduje się finansowanie jedynie kosztów ściśle związanych z profilaktyką (np. druk materiałów, organizowanie punktu konsultacyjno-informacyjnego.”
- „Należy jednak podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek. Zajęcia sportowe powinny się odwoływać do strategii profilaktycznych (np. osobistych decyzji abstynenckich, przekonań normatywnych). Powinny także wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem norm zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Wskazane jest, aby osoby prowadzące takie zajęcia miały odpowiednie przygotowanie merytoryczne. Dlatego warto organizować

²⁵ Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.

dla nich specjalne szkolenia z zakresu znajomości strategii profilaktycznych, zasad pracy z młodzieżą z grup ryzyka i sytuacji psychologicznej dziecka w rodzinie alkoholowej. Należy zwrócić uwagę również na to, by były to osoby stanowiące dobry przykład dla młodych ludzi, aby przekaz profilaktyczny był zgodny z ich rzeczywistymi zachowaniami”.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- *Brak sieci wsparcia z zakresu uzależnień przeznaczony wyłącznie dla dzieci i młodzieży.*
  - *Niewystarczający system profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży.*
- *Zbyt mała dostępność do działań samopomocowych oraz lokalnego Punktu Konsultacyjnego.*
- *Zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień.*

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- *Wspieranie rodziny* – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne.
- *Ubóstwo* – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej.
- *Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu* – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia.

- *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie* – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cel operacyjny 1	
Zwiększenie dostępności do terapii uzależnień i punktów konsultacyjnych dla dzieci i młodzieży.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Utworzenie lokalnego Punktu Konsultacyjnego dla dzieci i młodzieży.	Ilość dyżurów w Punkcie Konsultacyjnym dla dzieci i młodzieży.
Zwiększanie dostępności i skuteczności form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
Budowanie międzyinstytucjonalnego systemu wczesnego wsparcia dla dzieci i młodzieży	Liczba podjętych działań z zakresu wczesnego wsparcia dla dzieci i młodzieży, będących efektem współpracy między różnymi podmiotami, takimi jak: oświata, jednostki upowszechniania kultury, policja, organizacje pozarządowe.
Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy młodym osobom uzależnionym lub z rozpoczynającym się problemem.	Liczba podjętych działań będących efektem współpracy międzyinstytucjonalnej na poziomie Gminy oraz powiatu w zakresie pomocy młodym osobom zagrożonym uzależnieniem lub uzależnionym takim, jak np. dofinansowanie leczenia w specjalistycznych placówkach terapii uzależnień.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	GKRPA, Oświata
Podmioty współpracujące	OPS, instytucje upowszechniania kultury, NGO
Źródła finansowania	UM, GKRPA, NFZ, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Działania skoncentrowane zostaną na zapewnieniu dzieci oraz młodzieży pomocy i wsparcia w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych, bądź innymi problemami wieku dorastania. Planuje się stworzyć Punkty Konsultacyjne utworzone przy szkołach, które będą skierowane wyłącznie do dzieci i młodzieży. Istotna dla realizacji celu jest również współpraca międzyinstytucjonalna na poziomie Gminy oraz na poziomie powiatu. Współpraca powinna nastawiona zarówno na zapobieganie uzależnieniom dzieci i młodzieży, budowaniu systemu wczesnej interwencji, ale również na pomocy młodym osobom uzależnionym lub dzieciom i młodzieży z rozpoczynającym się problemem.

Cel operacyjny 2	
Budowanie systemu profilaktyki i wczesnej pomocy dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie uzależnienia od substancji psychoaktywnych.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Zwiększenie działań profilaktycznych skierowanych do dzieci oraz ich rodziców.	Liczba wdrożonych oddziaływań i programów profilaktycznych dla dzieci oraz ich rodziców
Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN.	Liczba przeprowadzonych programów realizowanych przez PARPA.
Wspomaganie więzi wczesnodziecięcej jako zapobieganie rozwojowi uzależnień.	Liczba szkoleń i wykładów dla rodziców z zakresu stylów przywiązania się dziecka a późniejszej predyspozycji do używania substancji psychoaktywnych.
Szkolenia uzupełniające kadry zajmujące się profilaktyką.	Ilość odbytych przez kadre (członkowie GKRPA, pracownicy GOPS, pracownicy oświaty) szkoleń uzupełniających dotyczących profilaktyki, szczególnie pod kątem rekomendacji PARPA 2019.
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	GKRPA, Oświata, OPS
Podmioty współpracujące	Starostwo Powiatowe, instytucje upowszechniania kultury, NGO, NFZ
Źródła finansowania	UM, GKRPA, NFZ, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Kluczowym elementem działania będzie systemowe podejście do problematyki uzależnień, integracja działań instytucji i służb oraz partnerstwo z organizacjami realizującymi zadania własne Gminy – mające na celu budowanie sieci współpracujących i wzajemnie uzupełniających się w swoich działaniach instytucji pomagających dzieciom i młodzieży oraz ich rodzicom.

Ze względu na specyfikę wieku dorastania konieczne jest podjęcie kompleksowych działań, związanych z pomocą psychologiczną, medyczną, prawną, społeczną a nawet socjalną skierowaną do całej rodziny. Tworzony na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie system wczesnej pomocy młodzieży używającej substancji psychoaktywnych ma stać się formą zintegrowanych działań służących jak najwcześniejszej pomocy młodemu człowiekowi i jego rodzinie, zapobieganiu oraz leczeniu uzależnień.

Cele profilaktyki problemów związanych z alkoholem i innymi substancjami odnoszą się do:

1. Zapobiegania i zmniejszania aktualnie występujących szkód;
2. Zapobiegania przyszłym szkodom, które mogą się pojawić po dłuższym zażywaniu;

3. Zmniejszania szkód wynikających z zażywania alkoholu i innych substancji przez inne osoby z otoczenia młodych ludzi.

Nowoczesna profilaktyka powinna przebiegać równolegle w wielu środowiskach, tj.: szkoła, rodzina, społeczność lokalna, globalne środowiska kulturowo - społeczne realizujące się za pomocą globalnych przekazów kulturowych, medialnych, generacyjnych, itp.

Konieczne wydają się szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w zakresie profilaktyki uzależnień. Planuje się zapoznanie kadry z rekomendacjami PARPA i/lub zorganizowanie warsztatów/szkoleń oscylujących wokół tego tematu.

Cel operacyjny 3	
Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki i terapii uzależnień oraz zapobieganie i ograniczenie występowania zachowań ryzykownych w kontekście uzależnienia od substancji psychoaktywnych.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, kampanie profilaktyczne itd.	Ilość zrealizowanych szkoleń i kampanii profilaktycznych oraz liczba uczestników.
Opracowywanie i upowszechnianie materiałów edukacyjnych i informacyjnych dotyczących wzmacniania czynników chroniących.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz edukacji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	GKRPA, Oświata, OPS
Podmioty współpracujące	Starostwo Powiatowe, instytucje upowszechniania kultury, NGO, NFZ
Źródła finansowania	UM, GKRPA, NFZ, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji międzyinstytucjonalnej wymiany doświadczeń, promowaniu dobrych praktyk oraz podejmowaniu wspólnych działań na rzecz budowania wiedzy dotyczącej możliwości zapobiegania wystąpieniu zjawiska uzależnienia oraz niwelowania negatywnych skutków uzależnień. Strategia skupi się na niwelowaniu błędnych przekonań mieszkańców związanych z używaniem środków psychoaktywnych oraz na ogólnym wzroście świadomości społecznej.

3.4 PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

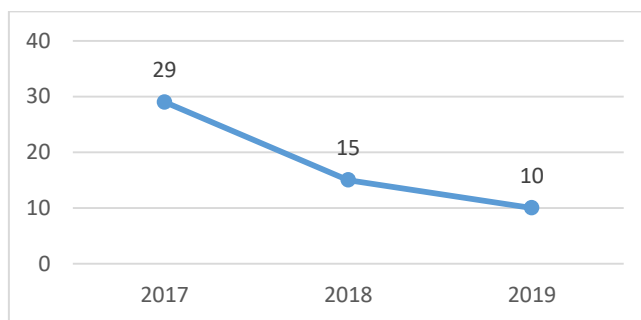
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390 z późn. zm) mówi, że: „*należy przez to (przez przemoc w rodzinie) rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”²⁶.

Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”²⁷.

Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

W roku 2017 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim udzielił pomocy i wsparcia 29 rodzinom ze względu na występowanie przemocy, a w roku 2018 pomocą objętych zostało 15 rodzin. Natomiast w roku 2019 pomocą udzielono 10 rodzinom.

Wykres 18: Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia ze względu na występowanie przemocy na przestrzeni lat 2017-2019.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2017, 2018 i 2019

²⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 t.j.)

²⁷ J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka., Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

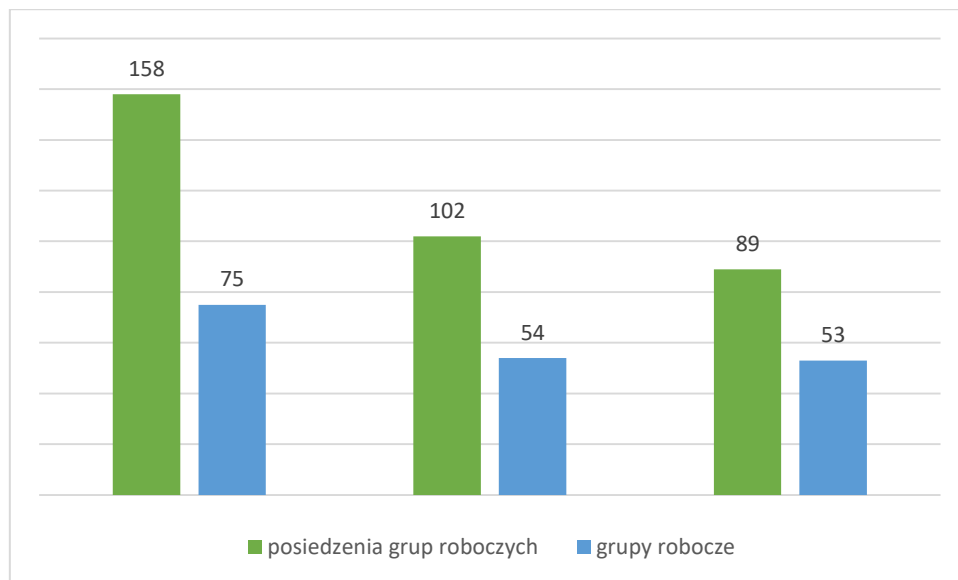

Główną jednostką zajmującą się problematyką przemocy w Gminie Sępólno Krajeńskie stanowi Zespół Interdyscyplinarny powołujący grupy robocze. Zadaniem zespołu jest m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mającym na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. Zadaniem powoływanych przez ZI grup roboczych jest opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Na przestrzeni ostatnich lat zauważyć można spadek utworzonych grup roboczych oraz ich posiedzeń. W roku 2017 utworzonych zostało 75 grup roboczych, a posiedzeń było 158, natomiast w roku 2018 – 54 grupy robocze oraz odbyły się 102 posiedzenia grup roboczych. Z kolei w roku ubiegłym (2019) – utworzonych grup roboczych było 53 i 89 posiedzeń.

Wykres 19: Zespoły Interdyscyplinarne i grupy robocze w latach 2017 – 2019

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim.

W roku 2017 pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego objętych zostało 201 osób. W roku następnym (2018) ich liczba wzrosła do 234, z kolei w roku 2018 – do 57.

Osoby dotknięte przemocą mogą również korzystać z poradnictwa specjalistycznego. Poniższa tabela przedstawia kierowane wsparcie na przełomie ostatnich trzech lat. Suma

udzielonego poradnictwa jest często mniejsza niż te poszczególne liczby z uwagi na fakt, iż osoba liczona jest raz niezależnie od tego z jakiego wsparcia korzystała.

Tabela 30: Osoby dotknięte przemocą w latach 2017 – 2019

	2017	2018	2019
Poradnictwo medyczne			
Poradnictwo psychologiczne	6	8	2
Poradnictwo prawne	7	1	1
Poradnictwo socjalne	8	7	3
Poradnictwo zawodowe i rodzinne	15	38	11
RAZEM	29	49	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OPS.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieska Karta” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieska Karta” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. W ostatnich latach odnotować można systematyczny spadek liczby rodzin wobec których wszczęto procedurę Niebieskie Karty oraz rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty.

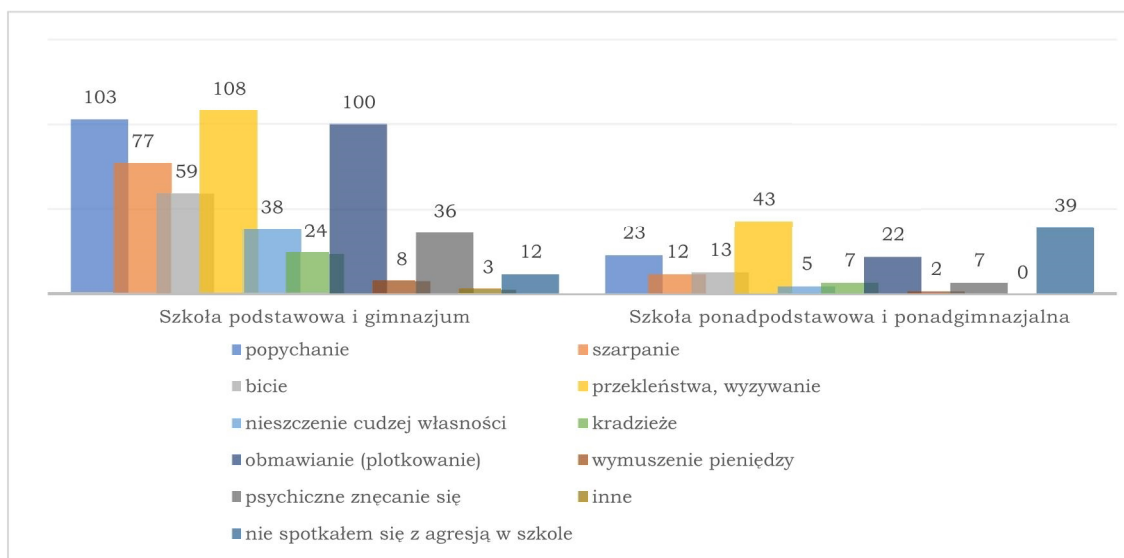
Tabela 31: Procedury Niebieskie Karty na przestrzeni lat 2017 – 2019

Wskaźnik	2017	2018	2019
Liczba sporządzonych „NK – A” przez pracowników socjalnych	16	9	9
Liczba sporządzonych „NK – C” przez członków ZI/grup roboczych	74	63	42
Liczba sporządzonych „NK – D” przez członków	60	50	34

ZI/grup roboczych			
Liczba rodzin objętych procedurą NK	79	68	69
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę NK	58	47	48
Liczba zakończonych procedur NK w przypadku:			
Ustania przemocy w rodzinie	37	22	28
Rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowanych działań	16	20	24

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 20: Wyniki badań uczniów w obszarze stosowania form przemocy na terenie szkoły

Źródło: Raport na potrzeby realizacji projektu pn.: „OTWÓRZ OCZY – NIE DAJ SIĘ PRZEMOCY W GMINIE SEPÓLNO KRAJEŃSKIE!!!” z 2019 roku

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- Wysoki odsetek kobiet doświadczających przemocy w stosunku do ogólnej liczby osób doświadczających przemocy.
- Przemoc rówieśnicza w szkołach.
- Brak lokalnej oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy.
- Wzrost liczby dzieci doświadczających przemocy domowej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanych z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- *Wspieranie rodziny* – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usług asystenta rodziny i oddziaływań profilaktycznych. Wpływają one wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie.
- *Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych* – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- *Aktywność i integracja społeczna seniorów* – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu. Powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- *Ubóstwo oraz promocja zatrudnienia* – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- *Edukacja* – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskują wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- *Ochrona zdrowia* – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 1	
Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz udostępnianie materiałów informacyjnych dotyczących form	Ilość zamieszczonych informacji dotyczących form specjalistycznej pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie.

specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	
Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez włączenie nowych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych przedsięwzięć z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikających ze współpracy międzyinstytucjonalnej.
Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych w stosunku do przedstawicieli instytucji i społeczności lokalnej (dorośli mieszkańcy, dzieci, młodzież) mających na celu zwiększenie wrażliwości społecznej na przemoc oraz edukacja mieszkańców na temat możliwości udzielenia pomocy.	Liczba podjętych działań informacyjno – edukacyjnych mających za zadanie zwiększyć wrażliwość społeczną oraz liczba ich odbiorców.
Prowadzenie działań informacyjno – edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz uświadamiania negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno – edukacyjnych oraz szkoleniach.
Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży z zakresu przemocy rówieśniczej – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych i programów rekomendowanych przez PARPA.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych i programów rekomendowanych przez PARPA w szkole.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	ZI, Oświata, OPS
Podmioty współpracujące	NGO, GKRPA, KGP
Źródła finansowania	UM, budżet państwa

Strategia realizacji celu

Z uwagi na wielowymiarowość zjawiska, ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest systemowe podejście do zagadnienia i interdyscyplinarna współpraca specjalistów i instytucji. Interdyscyplinarny charakter działań pozwala angażować różne instytucje w celu udzielania skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także w zakresie propagowania wiedzy czym jest przemoc i jak reagować w sytuacji, gdy doświadcza się przemocy lub jest się świadkiem krzywdzenia innej osoby. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości odnośnie reagowania na przemoc w rodzinie, zapobieganie dalszemu krzywdzeniu osób dotkniętych przemocą, ale też działania informacyjne i edukacyjne kierowane zarówno do mieszkańców społeczności lokalnej, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania, przerywania przemocy i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przyczyni się to do zwiększenia świadomości w zakresie właściwego i wczesnego reagowania na zagrożenie przemocą w rodzinie poprzez

77

posiadanie wiedzy, gdzie poszukiwać pomocy oraz na jakiego rodzaju pomoc ze strony instytucji na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie osoby mogą liczyć. Działania edukacyjne mają także na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat stosowania przemocy wobec dzieci oraz prawnych konsekwencji stosowania kar fizycznych. Zaleca się zwrócić szczególną uwagę na przemoc partnerską i rówieśniczą. Realizowane interdyscyplinarne działania będą skutkowały inicjowaniem lub rozszerzeniem współpracy w celu wypracowania propozycji nowych, wspólnych rozwiązań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą. W realizację działań zostaną zaangażowani członkowie istniejącego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Cel operacyjny 2	
Poprawa dostępu do usług i budowa oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Wspieranie i rozwój działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	Zmniejszenie liczby ofiar przemocy określone na podstawie diagnozy problemów społecznych.
Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty” w stosunku do liczby przestępstw związanych z przemocą w rodzinie wynikających ze współpracy międzyinstytucjonalnej.
Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej
Utworzenie lokalnego punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych przemocą z uwzględnieniem pomocy skierowanej wyłącznie do dzieci i młodzieży.	Liczba nowopowstałych punktów konsultacyjnych dla osób dotkniętych przemocą.
Utworzenie lokalnej grupy samopomocowej dla ofiar przemocy.	Liczba aktywnie działających grup samopomocowych.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	ZI, UM, OPS
Podmioty współpracujące	NGO, GKRPA, KGP
Źródła finansowania	UM, budżet państwa, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Realizacja zadań skupiona zostanie na zapewnieniu pomocy członkom rodzin dotkniętych przemocą, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy partnerskiej oraz wobec dzieci. Dostęp do usług będzie realizowany poprzez udzielanie adekwatnej pomocy przez instytucje i organizacje zapewniające bezpieczne funkcjonowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Istotne znaczenie ma szybkość podjętych działań, w tym możliwość udzielenia pomocy przez instytucje zobowiązane do pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, poprzez podjęcie działań ukierunkowanych na przerwanie przemocy w rodzinie, zapewnienie

całodobowego schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zaangażowanie różnych instytucji zobowiązanych do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”. Ponadto w celu osiągnięcia zmiany w funkcjonowaniu rodziny, w taki sposób, by jej członkowie mogli żyć w środowisku wolnym od przemocy, realizowana będzie praca socjalna. Podejmowane w tym zakresie działania mają na celu wsparcie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie przez wzmacnianie posiadanych zasobów, motywowanie do korzystania z pomocy specjalistów dostępnych na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie, stowarzyszenie osobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji pojawiających się podczas pracy nad problemem. W stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie realizowane będą działania zmierzające do zmiany zachowania, uwzględniające dobro członków rodziny, uświadomienie konieczności refleksji i pracy nad stosowanymi zachowaniami oraz wspieranie osoby w działaniach prowadzących do zamierzonej zmiany, w tym motywowania do uczestnictwa w grupie korekcyjno – edukacyjnej lub kontynuowanie uczestnictwa. W tym celu prowadzone będą oddziaływania korekcyjno - edukacyjne służące zmianie zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie. Niezbędne wobec osób stosujących przemoc są również działania o charakterze bezpośrednim, mające na celu egzekwowanie działań w obszarze prawa rodzinnego i karnego wobec osób stosujących przemoc. Istotne jest utworzenie lokalnego punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy domowej i rówieśniczej (np. dane dni tygodnia przeznaczone dla dzieci i młodzieży, inne dni tygodnia dla osób dorosłych). Ważną rolę spełniają również grupy samopomocowe dla ofiar przemocy, w związku z czym planuje się ich zorganizowanie.

3.5 AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SENIORÓW

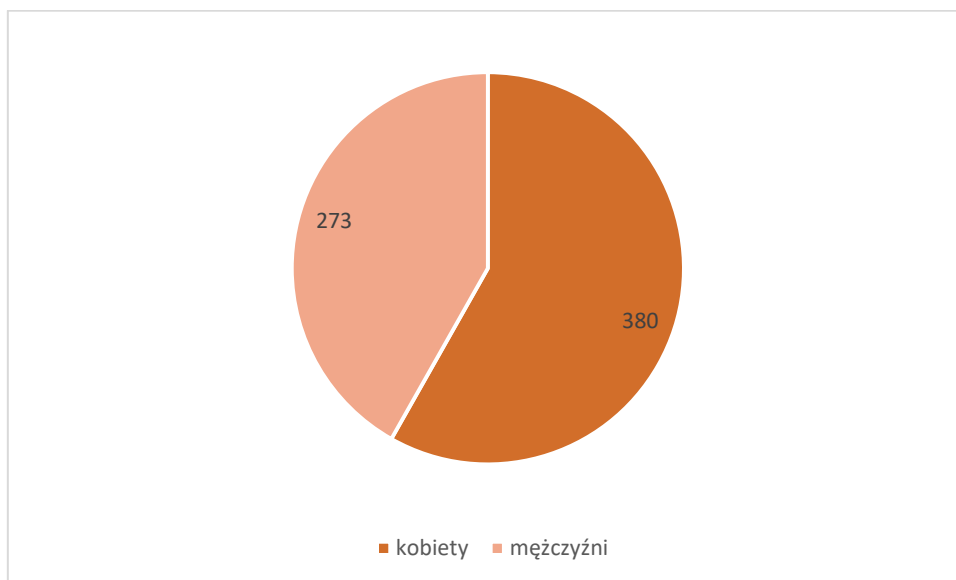
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy. Na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie zameldowanych na pobyt stały

jest 653 mieszkańców w wieku poprodukcyjnych (dane za rok 2019). Wśród nich znajduje się 273 mężczyzn powyżej 65 roku życia oraz 380 kobiet powyżej 60 roku życia.

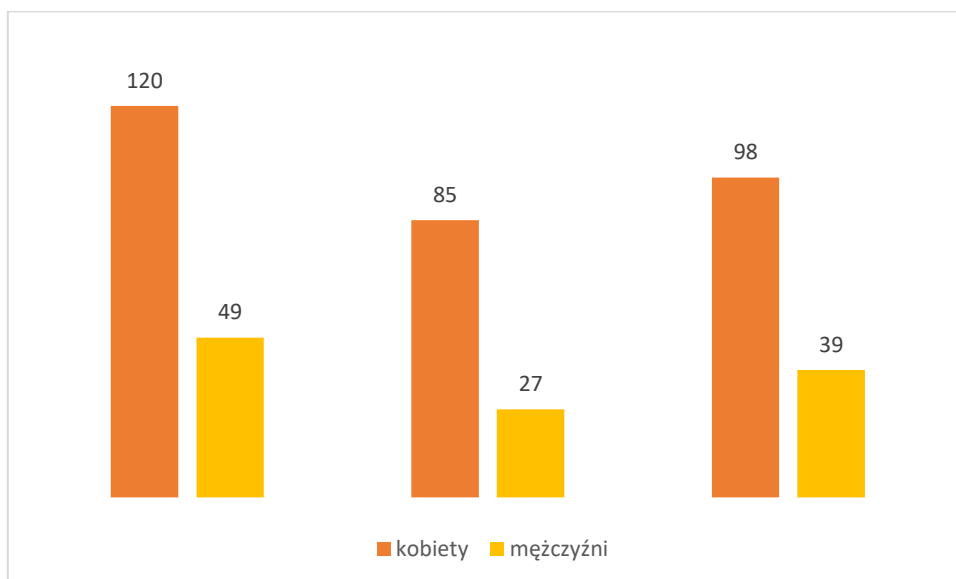
Wykres 21: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, 2019 rok

Źródło: Sępólno Krajeńskie (kujawsko-pomorskie) » mapy, nieruchomości, GUS, noclegi, szkoły, regon, atrakcje, kody pocztowe, wynagrodzenie, bezrobocie, zarobki, tabele, edukacja, przedszkola, demografia (polskawliczbach.pl)

W roku 2017 z pomocy społecznej korzystało 169 mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie w wieku poprodukcyjnym. W roku następnym (2018) ich liczba zmalała do 112, z kolei w roku 2019 z pomocy społecznej korzystało 137 osób w wieku poprodukcyjnym, z czego 98 kobiet oraz 39 mężczyzn.

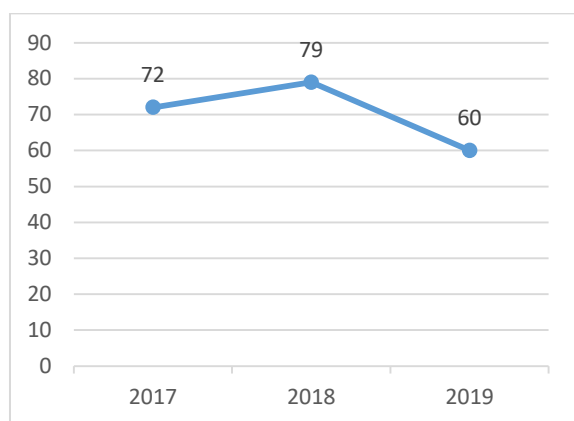
Wykres 22: Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019

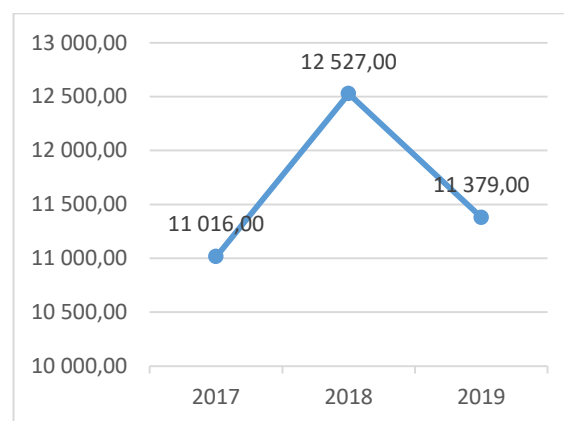
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2017, 2018, 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017 – 2019 zaobserwować możemy znaczny wzrost liczby zasiłków pielęgnacyjnych przyznanych osobie, która ukończyła 75 rok życia. W roku 2017 przyznano 72 zasiłki, z kolei w roku 2018 przyznano ich 79. W roku 2019 przyznano ich 60. Analogicznie w przeciągu minionych lat waha się kwota zasiłków przyznanych osobom powyżej 75 roku życia – z 11 016,00 zł w roku 2017 do 12 527,00 zł w roku 2018 i do 11 379,00 zł w roku 2019.

Wykres 23: Liczba zasiłków pielęgnacyjnych udzielona osobie, która ukończyła 75 lat w latach 2017 – 2019.

Wykres 24: Kwota zasiłków pielęgnacyjnych udzielona osobie, która ukończyła 75 lat w latach 2017 – 2019.

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. z 2020r. poz. 1876) koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź Gminy (gdy rodzina nie jest wydolna finansowo).

DPS zapewnia mieszkańcom pełen zakres zajęć terapeutycznych, kulturalno – oświatowych i rehabilitacyjnych. Gwarantuje opiekę lekarską, pielęgnarską i rehabilitacyjną na poziomie obowiązujących świadczeń zdrowotnych. W ramach terapii realizowane są zajęcia m.in. z: plastykoterapii, muzykoterapii, terapii przez czytanie oraz terapii przez kontakt z przyrodą. W roku 2019 odpłatność Gminy za pobyt 22 mieszkańców w DPS wyniosła łącznie 673 845,00 złotych.

W Sępólnie Krajeńskim aktywnymi organizacjami działającymi na rzecz osób w wieku emerytalnym są:

- Związek Emerytów i Rencistów
- Uniwersytet Trzeciego Wieku – zajmujący się poszerzaniem wiedzy seniorów poprzez seminaria, wykłady o różnorodnej tematyce, spotkania integracyjne, sekcje rozwijające zainteresowania i pobudzające do aktywnego trybu życia

- Caritas - oferujący pomoc rzeczową, jak również prowadzący stację opieki długoterminowej domowej, wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego.

Od wielu lat dostrzega się brak oferty dla seniorów w postaci Domu Dziennego Pobytu. Dom Dziennego Pobytu zapewnia osobom starszym terapię zajęciową, rehabilitację, zaspokaja potrzeby bytowe, ale przede wszystkim emocjonalne. Umożliwia seniorom przebywanie wśród rówieśników, nawiązywanie kontaktów towarzyskich oraz realizowanie pasji.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego²⁸. Wspieranie osób starszych, jest niezbędne do ich prawidłowego funkcjonowania w środowisku. W związku z powyższym działania pomocowe ukierunkowane powinny być w stronę pobudzania aktywności i samodzielności seniorów, tworząc sieć wsparcia umożliwiającą im poprawę sytuacji.

Instytucjami, które działają na rzecz seniorów w Sępólnie Krajeńskim są też trzy jednostki zdrowia publicznego, liczne prywatne praktyki lekarskie, dwie poradnie specjalizujące się w rehabilitacji. Nie ulega wątpliwości, że tylko społeczeństwo zintegrowane wokół jakiejś sprawy czy określonego problemu jest w stanie osiągnąć wymierne rezultaty. Budowanie społeczeństwa zintegrowanego oznacza jednocześnie budowanie społeczeństwa obywatelskiego, w którym seniorzy mają zapewnione zarówno godne warunki życia, jak i należyłą pozycję społeczną. Niezbędne są działania na rzecz seniorów, aby przezwyciężyć ich izolację społeczną.

Na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie funkcjonuje Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, który jest organizacją pozarządową, samodzielną i niezależną, z wieloletnią tradycją sięgającą okresu przedwojennego. Związek działa na rzecz poprawy warunków życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziała ich samotności, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Jest wyrazicielem opinii emerytów i rencistów wobec organów władzy publicznej. Reprezentuje ich interesy współdziałają z samorządem terytorialnym w rozwiązywaniu problemów lokalnych społeczności seniorów, prowadzi bogatą działalność kulturalną i artystyczną, organizują zajęcia sportowe, rekreacyjne i rehabilitacyjne. dostosowane do potrzeb i zainteresowań swoich członków.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

²⁸ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2014-2020, str. 36

- *Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.*
- *Mało miejsc integracji społecznej i aktywizacji seniorów.*

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- *Wsparcie osób niepełnosprawnych* – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy. Jako podmioty współpracujące można wskazać podmioty lecznicze, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych czy Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.
- *Zdrowie psychiczne* – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp. Wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- *Zdrowie* – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku. Poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej. Efektywna i sprawna współpraca wyżej wymienionych jednostek może również przyczynić się do poprawy jakości życia osób starszych.
- *Wspieranie rodziny* – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

Cel operacyjny 1	
Wspieranie rozwoju aktywności i integracji społecznej seniorów.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba uczestników zajęć edukacyjnych.
Organizacja zajęć sportowych dla seniorów.	Liczba uczestników zajęć sportowych.
Promowanie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom w których prowadzone będą różnorodne aktywności w tym Uniwersytet	Ilość miejsc przyjaznych seniorom i wspierających ich aktywność.

Trzeciego Wieku	
Prowadzenie ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych ukierunkowanych na rozwój integracji międzypokoleniowej – ośrodki oferujące działania dla dzieci, młodzieży i osób starszych.	Ilość ośrodków ukierunkowanych na rozwój integracji międzypokoleniowej.
Utworzenie placówki wsparcia dziennego – Dom Dziennego Pobytu	Liczba utworzonych placówek
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	UM, OPS
Podmioty współpracujące	NGO, Oświata, Kultura
Źródła finansowania	UM, budżet państwa, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach pięciu głównych obszarów: wspieranie aktywności edukacyjnej, promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, aktywności ruchowej, budowanie aktywności społecznej promującej integrację międzypokoleniową oraz rozwijanie wolontariatu i partycypacji społecznej seniorów. Ważne jest zarówno stworzenie placówek przeznaczonych wyłącznie dla seniorów (np. Dom Dziennego Pobytu, Klub Seniora, itp.), jak i tworzenie płaszczyzn współpracy osób starszych z młodzieżą w szkołach i poza, co będzie kompensacją braku rodzin wielopokoleniowych, wzbogaci życie osób starszych oraz przygotuje młodzież do lepszego funkcjonowania na rynku pracy w związku z nabyciem kompetencji potrzebnych do współpracy z osobami starszymi. Realizowane działania budować także będą aktywność społeczną osób starszych.

Cel operacyjny 2	
Zapewnienie warunków możliwie pełnego i adekwatnego wsparcia lokalnego dla osób starszych umożliwiającego funkcjonowanie w środowisku lokalnym.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów poprzez wszelkiego rodzaju kanały komunikacji.	Wykaz wykorzystanych kanałów komunikacji.
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych dla osób starszych świadczonych w ich miejscu zamieszkania.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
Propagowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych..	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań nakierowanych na potrzeby seniorów.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	UM, OPS
Podmioty współpracujące	NGO, Oświata, Kultura
Źródła finansowania	UM, budżet państwa, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Działania na rzecz osób starszych, których stan zdrowia oraz sytuacja rodzinna nie determinuje konieczności umieszczenia w placówce całodobowej opieki, będą nakierowane na to, aby system wsparcia osób starszych umożliwiał tym osobom zdolność do jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku lokalnym. Budowanie sieci wsparcia dla seniorów odbywać może się także przez stałe rozpowszechnianie idei wolontariatu.

3.6 PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

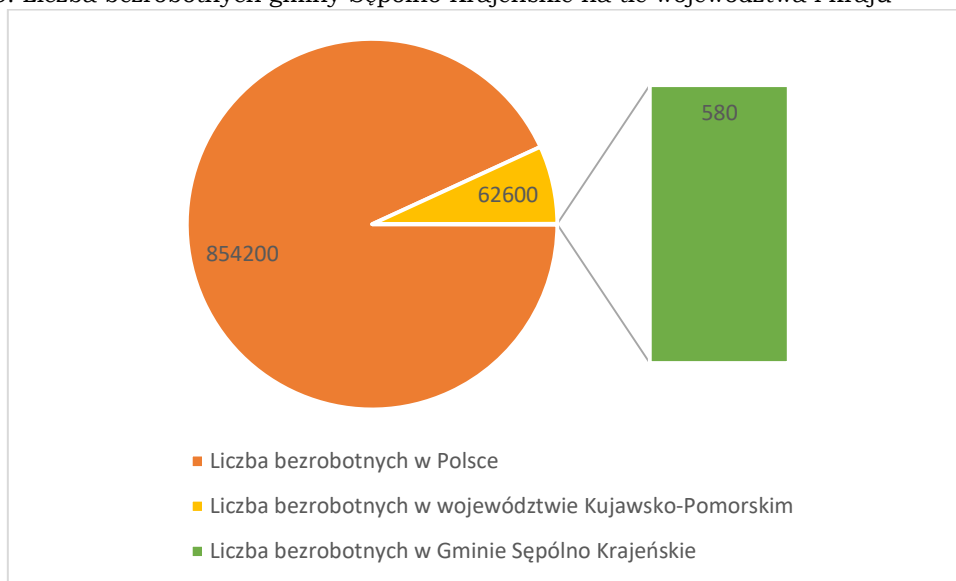
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności

w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających zatrudnienia. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny.

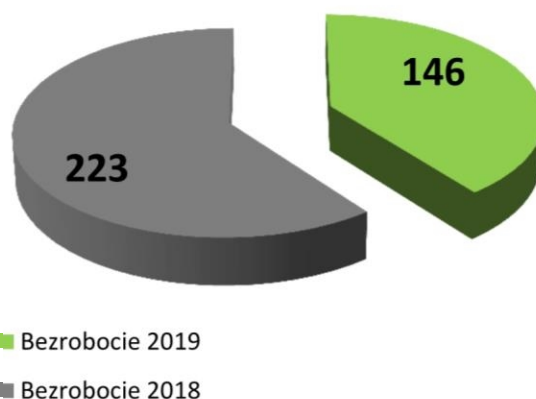
Wykres 25: Liczba bezrobotnych gminy Sępólno Krajeńskie na tle województwa i kraju

Źródło: wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego- stan na dzień 30.09.2019 r. oraz dane PUP Sępólno Kraj. stan na 30.09.2019r.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż na dzień 30 września 2019 roku liczba osób bezrobotnych w Polsce wyniosła 851 200 osób, w województwie Kujawsko-Pomorskim 62 600 osób, natomiast na terenie gminy Sępólno Krajeńskie według danych Powiatowego Urzędu Pracy liczba osób bezrobotnych to 580.

Wykres 26: Bezrobocie w latach 2018 i 2019

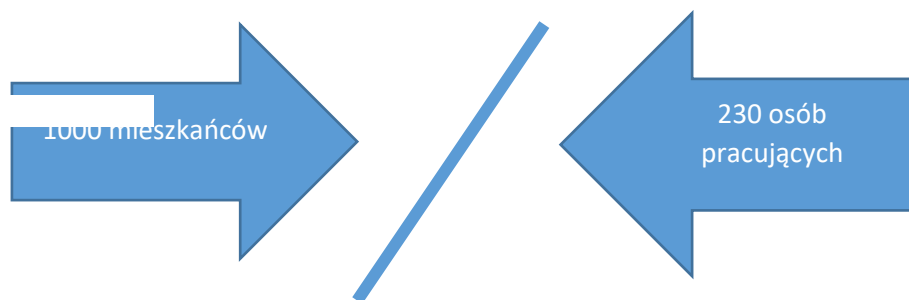

Źródło: Dane - sprawozdanie MPRI-PS-03 z dnia 31.12.2018 r. i 30.06.2019 r.

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim na dzień 30 czerwca 2019 roku liczba rodzin, w których występowało bezrobocie to 146 jest to 414 osób, natomiast na dzień 31.12.2018 roku liczba rodzin bezrobotnych wyniosła 223- tj. 645 osób.

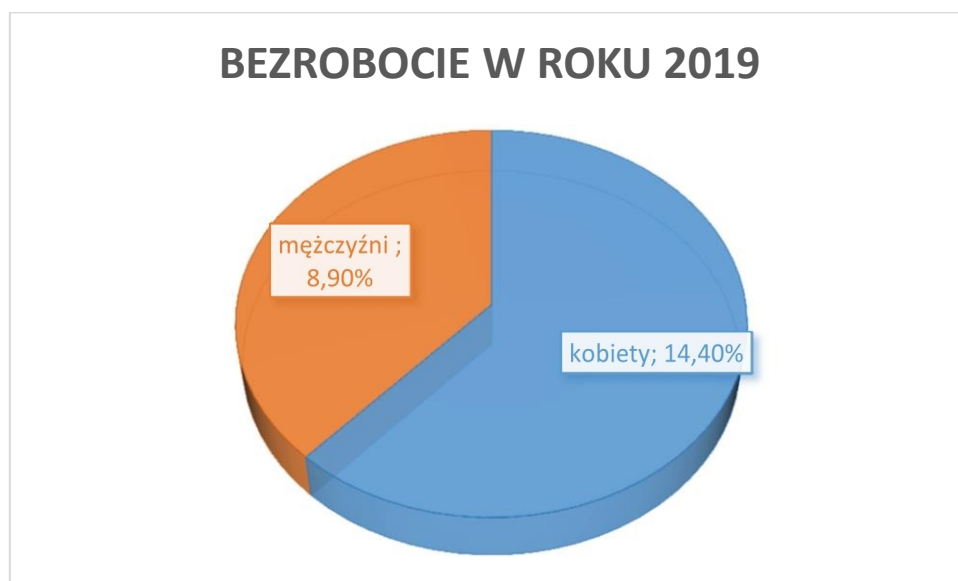

W gminie Sępólno Krajeńskie na 1000 mieszkańców pracuje 230 osób. 46,2% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 53,8% mężczyźni. 30,3% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 32,2% w przemyśle i budownictwie, a 11,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 3,8% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Bezrobocie rejestrowane w gminie Sępólno Krajeńskie wynosiło w 2019 roku 11,6% (14,4% wśród kobiet i 8,9% wśród mężczyzn).

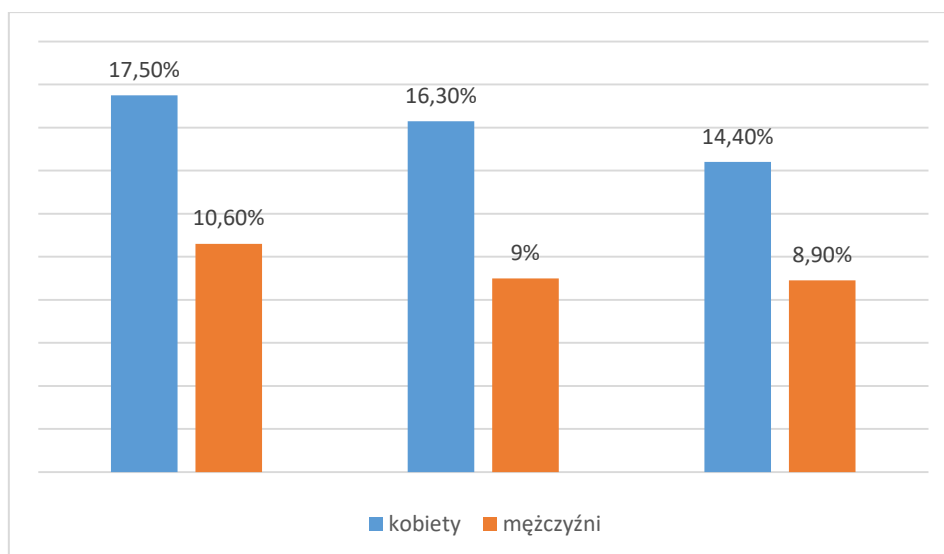
Wykres 27: Dane o bezrobociu wśród kobiet i mężczyzn w roku poprzednim

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#rynek-pracy-w-pigulce

W latach 2017 – 2019 zaobserwować można systematyczny spadek zarówno kobiet jak i mężczyzn pozostających bez pracy. W roku 2017 utrzymawało się bezrobocie wśród kobiet na poziomie 17,5%, następnie zaczęło maleć w kolejnych latach i analogicznie kształtowało się w wysokości 16,3%, a w roku 2019 uzyskując 14,4%. Natomiast u mężczyzn osiągnęło następujące dane: 2017 – 10,6%, 2018 – 9% , 2019 – 8,9%.

Wykres 28: Bezrobotni z podziałem na płeć w latach 2017 – 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#rynek-pracy-w-pigulce

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- *Niski poziom aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych, niechęć do aktywnego wprowadzania zmian w sferze zawodowej życia wynikająca między innymi z długotrwałego pozostawania bez pracy.*
- *Niskie kompetencje zawodowe mieszkańców pozostających bez pracy.*

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanimi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- *Wspieranie rodziny* – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę. Skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności. Ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb. Opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach.
- *Ubóstwo* – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową. Podstawowym czynnikiem

odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa. Brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb.

- *Wsparcie osób niepełnosprawnych* – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych.
- *Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych* – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia.
- *Zdrowie psychiczne* – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne.
- *Edukacja* – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty

Cel operacyjny 1	
Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Organizacja szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe osób bezrobotnych.	Liczba szkoleń, którymi objęte zostały osoby bezrobotne.
Pozyskiwanie i przekazywanie bezrobotnym ofert pracy.	Procent osób, które podjęły zatrudnienie w wyniku wydanego skierowania do pracy w stosunku do liczby zgłoszonych wolnych miejsc.
Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 umożliwiającej szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Funkcjonowanie żłobka lub klubu dziecięcego.
Organizowanie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	PUP, OPS, pracodawcy
Podmioty współpracujące	NGO, UM
Źródła finansowania	UM, budżet państwa, środki zewnętrzne

Strategia realizacji celu

Planowane do realizacji zadania kierowane są do najliczniejszej grupy osób bezrobotnych. Są to osoby nie potrafiące samodzielnie poradzić sobie z problemami utrudniającymi podjęcie pracy, często długotrwale bezrobotne. Planuje się realizację zadań dotyczących poprawy funkcjonowania społecznego tych osób, jak i podniesienia ich możliwości dla funkcjonowania zawodowego. Działania o charakterze aktywizacji społecznej skoncentrowane zostaną na podniesieniu kompetencji osobistych w tym: w odniesieniu do pełnionych ról społecznych w rodzinie i pozostałych środowiskach. Działania o charakterze

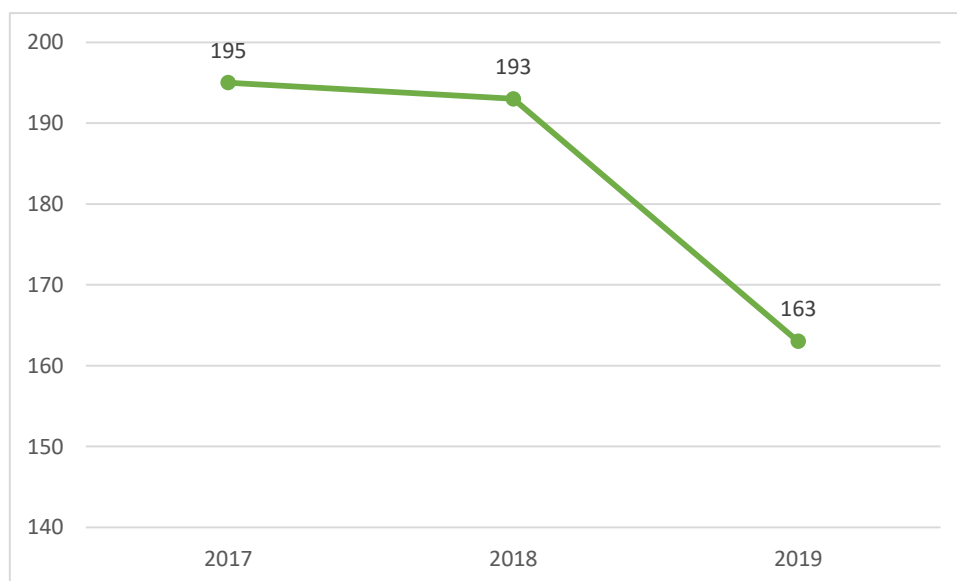
aktywizacji zawodowej skoncentrowane zostaną na wspieraniu motywacji do poszukiwania pracy oraz podnoszeniu kompetencji w zakresie poruszania się po rynku pracy. Istotne jest również podejmowanie działań o charakterze promocyjnym, służących wspieraniu społecznej odpowiedzialności biznesu i rozwój wsparcia rodziców w powrocie na rynek pracy po urodzeniu dziecka oraz wsparcie w utrzymaniu pracy, w szczególności rodziców samotnie wychowujących dzieci. Konieczny jest rozwój form opieki nad dzieckiem do lat trzech oraz dalszy rozwój form opieki na uczniami w dni wolne od nauki realizowane m.in. przez placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego.

3.7 WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

D iagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2017 – 2019. Na przestrzeni minionych 3 lat zaobserwować można znaczny spadek liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa. W roku 2017 z pomocy skorzystały 195 rodzin, w roku 2018 – 193 rodziny, z kolei w roku 2019 – 163 rodziny.

Wykres 29: Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017 – 2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2017, 2018 i 2019

Pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa w roku 2019 otrzymało 160 rodzin,
z czego 83 rodziny stanowiły rodziny jednoosobowe.

W ubiegłym roku (2019) z powodu ubóstwa przyznano 4 764 świadczenia (w tym 2 967 świadczeń niepieniężnych i 1 797 świadczeń pieniężnych).

Gmina Sępólno Krajeńskie korzysta z programu finansowego Gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023. Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego Gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych.

Na przestrzeni minionych 3 lat systematycznie spada liczba odbiorców programów żywnościowych („Pomoc państwa w zakresie dożywiania”), „Posiłek w szkole i w domu”. W roku 2019 z tej formy pomocy skorzystało o 82 osób mniej, niż w roku 2018. Natomiast w roku 2017 z pomocy skorzystało o 26 osób więcej, niż w roku następnym. Zdecydowaną większość odbiorców programu stanowią dzieci i młodzież, a stosunkowo niski odsetek osób w ramach programu pobiera zasiłki celowe. W 2019 roku 175 osobom przyznano świadczenie w formie zasiłku celowego, natomiast w roku 2018 – 225 osobom, a w roku 2017 – 240 osobom.

W roku 2017 Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim udzielił pomocy i wsparcia 4 osobom bezdomnym. W roku 2018 z pomocy skorzystały trzy osoby bezdomne z kolei w roku 2019 – 5 osób. Na terenie Gminy nie funkcjonują noclegownia, ogrzewalnia i schroniska dla osób bezdomnych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.

- *Ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych.*

- *Przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która wśród dzieci i młodzieży prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności i „dziedziczenia biedy”.*
- *Brak specjalistycznych ośrodków dla osób bezdomnych.*

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa:

- *Bezrobocie* – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych.
- *Niepelnosprawność* – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem.
- *Wiek* – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci i młodzież jako członkowie rodzin. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych.
- *Wykształcenie* – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest niskie wykształcenie, czy też niskie kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cel operacyjny 1	
Zapewnienie możliwości społecznego włączenia osób ubogich przez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości..	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
Podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców poprzez ułatwianie dostępu do różnego rodzaju kursów umożliwiających zdobycie zawodu.	Liczba osób objętych pomocą w formie kursów podnoszących kompetencje zawodowe.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	OPS
Podmioty współpracujące	NGO, PUP, Oświata
Źródła finansowania	UM, budżet powiatu

Strategia realizacji celu

Dla osiągnięcia celu, działania zostaną skoncentrowane na umożliwieniu wyjścia z trudnej sytuacji finansowej osobom i rodzinom za pomocą aktywności wspieranej.

Wspieranie polegać będzie na inicjowaniu, ukierunkowaniu i podtrzymaniu aktywności osób i rodzin dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa, za pomocą zadań realizowanych przez pracowników socjalnych, w tym pracy socjalnej oraz poprzez wsparcie pozamaterialne – usługi. Poszukiwanie skutecznych rozwiązań o charakterze aktywizacji wspieranej warunkowane jest przede wszystkim holistycznym charakterem problemu ubóstwa – które jest przede wszystkim zjawiskiem społecznym stanowiącym układ podlegający zasadom niedającym się wywnioskować z prawidłowości rządzących jego składnikami. W rzeczywistości często przyczyna problemu ubóstwa jest jednocześnie jego skutkiem (utrata pracy skutkuje brakiem środków finansowych prowadzących do deprywacji potrzeb, obniżenia poczucia własnej wartości i sprawczości, a w efekcie do długotrwałego pozostawania bez pracy). Dlatego też efektywna aktywność wspierana nie może dotyczyć wyłącznie jednego aspektu funkcjonowania osoby. Ponieważ działania w zakresie aktywności wspieranej mają na celu podniesienie kompetencji osób i rodzin w obszarach społecznym i zawodowym, przez bezpośredni, ukierunkowany wpływ na pełnione role, dla celów niniejszej strategii proponowany katalog usług zbudowany jest z usług dostępnych w ramach innych dziedzin planowania strategicznego.

Cel operacyjny 2	
Zapewnienie opieki i pomocy osobom bezdomnym.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności.	Ilość osób zagrożonych bezdomnością.
Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezdomnych	Liczba osób bezdomnych objętych aktywizacją społeczną i zawodową.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	OPS
Podmioty współpracujące	NGO, Służba Zdrowia
Źródła finansowania	UM, budżet powiatu, budżet państwa

Strategia realizacji celu

Działania zostaną nakierowane na problem związany ze społeczną bezdomnością. Konieczne jest stałe monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności. Ważne jest by wszelkie działania w tym zakresie nakierowane były nie tylko na redukcję szkód, lecz na szeroko rozumianą edukację i wsparcie emocjonalne, zdrowotne, prawne i zawodowe osób bezdomnych. Tylko oddziaływania nakierowane na różnorakie płaszczyzny osób pozostających w tak trudnej sytuacji życiowej jaką jest bezdomność mogą przynieść oczekiwane rezultaty.

Cel operacyjny 3	
Zapewnienie dostępu do skutecznej pomocy w formie wsparcia o charakterze materialnym ograniczającym zasięg i głębokość ubóstwa przy uwzględnieniu współdziałania beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej	Stosunek liczny rodzin korzystających ze wsparcia socjalnego (świadczeń pieniężnych i niepieniężnych) do liczby rodzin zagrożonych ubóstwem.
Zwiększenie skali pomocy w zakresie dożywiania – zwiększenie wymiaru udzielanej pomocy w formie zasiłków na zakup żywności oraz w zakresie samych posiłków.	Wzrost liczby osób objętych programem „Posiłek w szkole i w domu”
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	OPS
Podmioty współpracujące	NGO
Źródła finansowania	UM, budżet powiatu, budżet państwa

Strategia realizacji celu

Działania zostaną skoncentrowane na organizacji dostępu do skutecznej pomocy o charakterze materialnym, w formie świadczeń wynikających z obowiązujących przepisów prawa oraz na zapewnieniu skali i zakresu pomocy umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych osób i rodzin, dotkniętych i zagrożonych problemem ubóstwa. Dla uzyskania skuteczności udzielanego wsparcia materialnego konieczne jest wypełnianie założeń ustawowych w zakresie udzielania pomocy finansowej, w szczególności dążenie do udzielania pomocy w wysokości stanowiącej uzupełnienie różnicy pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego a kryterium ustawowym. Natomiast w celu zapobiegania ubóstwu skrajnemu, niezbędne jest utrzymanie rozszerzonej grupy docelowej objętej pomocą w formie dożywiania. Istotnym elementem w realizacji tego celu jest pełne wykorzystanie cechy szczególnej świadczeń pomocy społecznej, którą jest powiązanie ich otrzymywania z obowiązkiem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji rodzinnej. Na realizację zadań pomocy w formie zasiłków okresowych i w formie dożywiania, część środków pozyskiwana jest z budżetu państwa.

3.1. PRZESTĘPCZOŚĆ

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Definicję przestępstwa możemy interpretować na podstawie przepisów kodeksu karnego. Na gruncie obecnego stanu prawnego, przestępstwem jest czyn zawiniony i społecznie szkodliwy (w stopniu większym niż znikomy), zabroniony pod groźbą kary przez obowiązującą ustawę karną opisującą jego znamiona. Nasz system prawa karnego korzysta z tzw. materialno-formalnej definicji przestępstwa. Jej elementem materialnym jest społeczna szkodliwość, jej elementami formalnymi – cała reszta (czyn, bezprawność, wina).

Do cech konstytutywnych przestępstwa należy:

- to, że jest czynem zabronionym;
- to, że jest czynem bezprawnym;
- to, że jest zawinione.

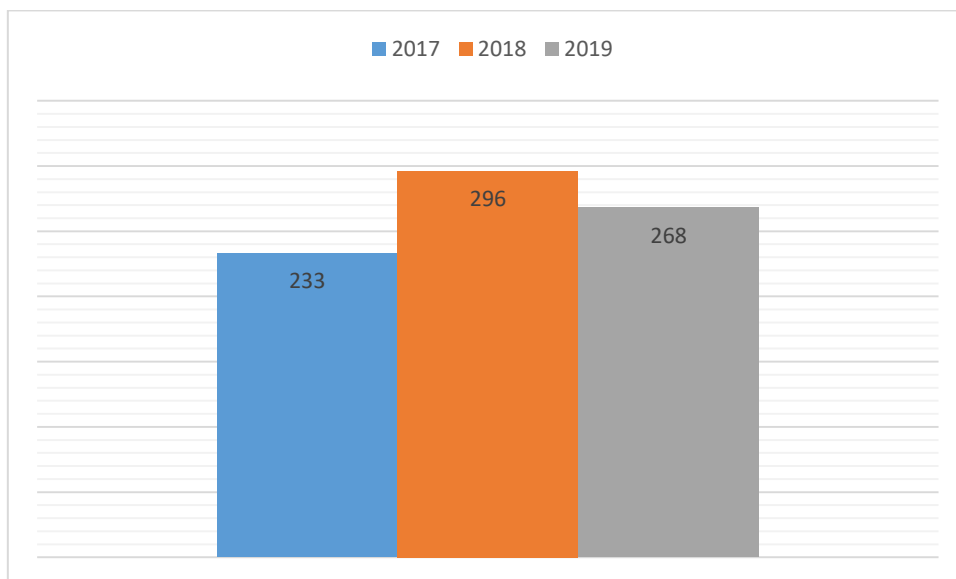
W 2019 roku w gminie Sępólno Krajeńskie stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 268 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 16,95 przestępstw.

Jest to wartość mniejsza od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Sępólno Krajeńskie wynosi 83,70% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Sępólno Krajeńskie najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 10,06 (wykrywalność 78%) oraz przeciwko mieniu - 5,33 (wykrywalność 59%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 3,26 (100%), o charakterze gospodarczym - 2,05 (72%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,32 (100%).

W kategorii przestępstw stwierdzonych na przełomie trzech ostatnich lat zauważa się tendencję wzrostowo - spadkową, gdzie w roku 2018 wzrosło o 63 przestępstwa w porównaniu z rokiem 2017 i następnie w roku 2019 spadło o 28 przestępstwa.

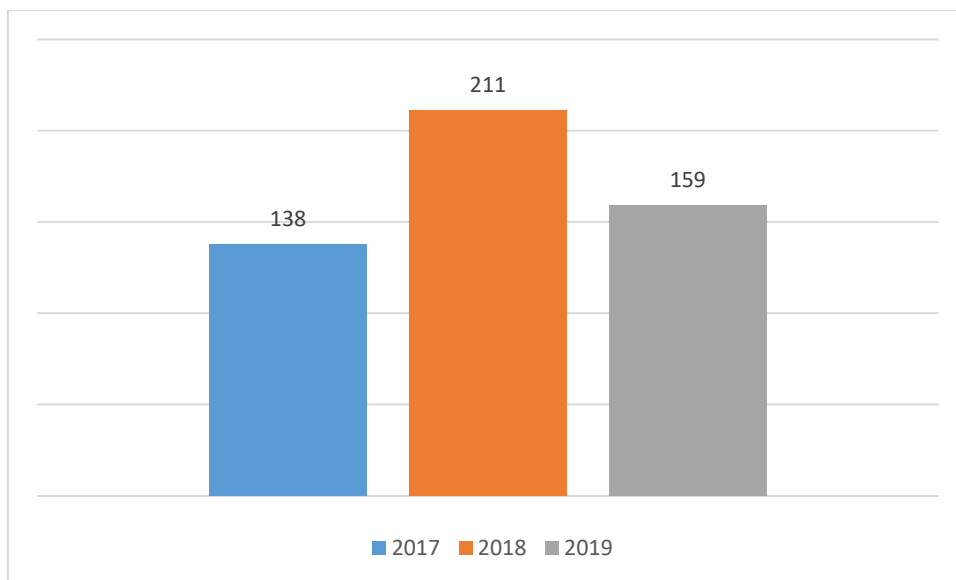
Wykres 30: Liczba przestępstw na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2017, 2018 i 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#wskazniki-obciazenia-demograficznego

Następnie poddano analizie odsetek przestępstw o charakterze kryminalnym. Na przełomie ostatnich trzech lat odnotowano również tendencję wzrostowo – spadkową z 138 w roku 2017 do 211 w roku 2018, następnie o 52 mniej w roku 2019.

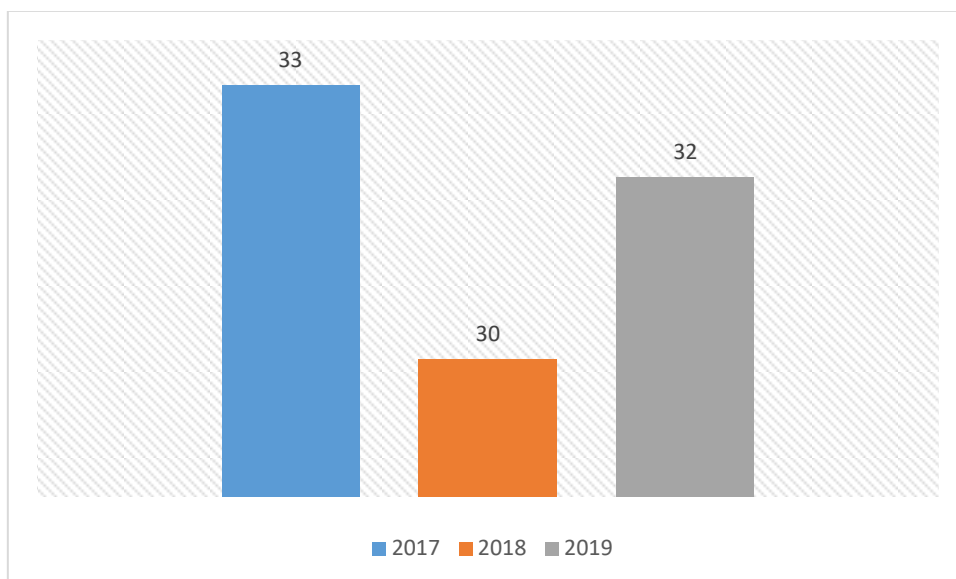
Wykres 31: Przestępstwa o charakterze kryminalnym na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/powiat_sepolenski#poziom-przestepczosci

Ilość przestępstw o charakterze gospodarczym w latach 2017– 2019 prezentowała się na podobnym poziomie (33, 30, 32).

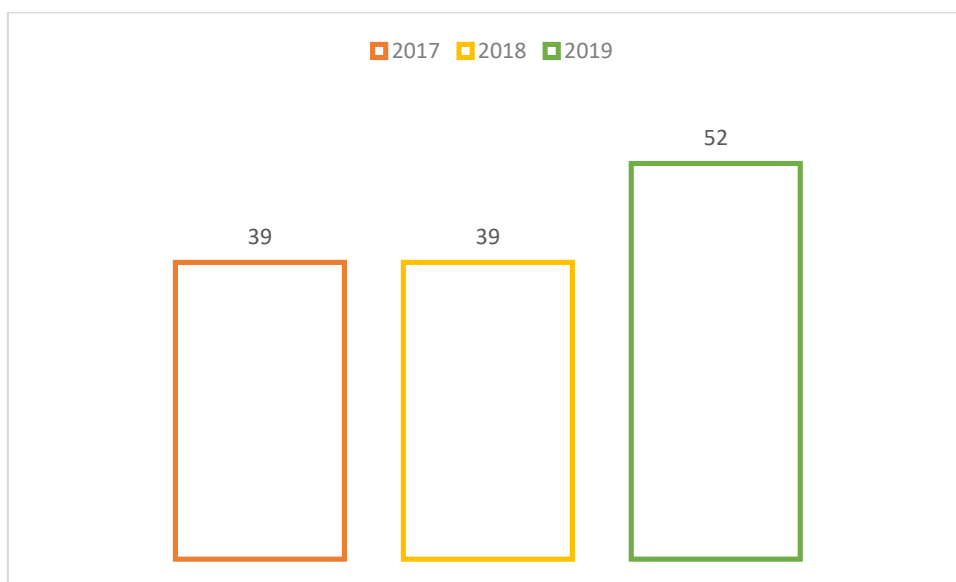
Wykres 32: Przestępstwa o charakterze gospodarczym na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/powiat_sepolski#poziom-przestepczosci

W latach 2017 – 2019 nastąpił wzrost liczby stwierdzonych przestępstw drogowych. W 2017 i 2018 roku popełniono tych przestępstw po 39 w każdym roku, natomiast w roku 2019 odnotowano ich już 52.

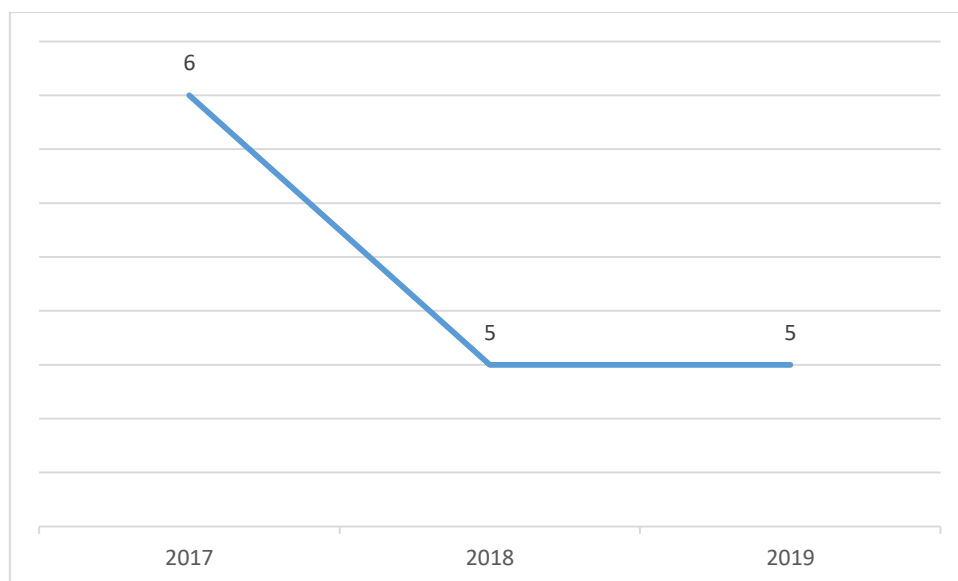
Wykres 33: Przestępstwa drogowe na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/powiat_sepolski#poziom-przestepczosci

Liczba przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu w latach 2017 – 2019 wskazuje tendencję spadkową, gdzie w roku 2017 wynosi 6 przestępstw i w kolejnych dwóch latach utrzymuje się na poziomie 5 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu.

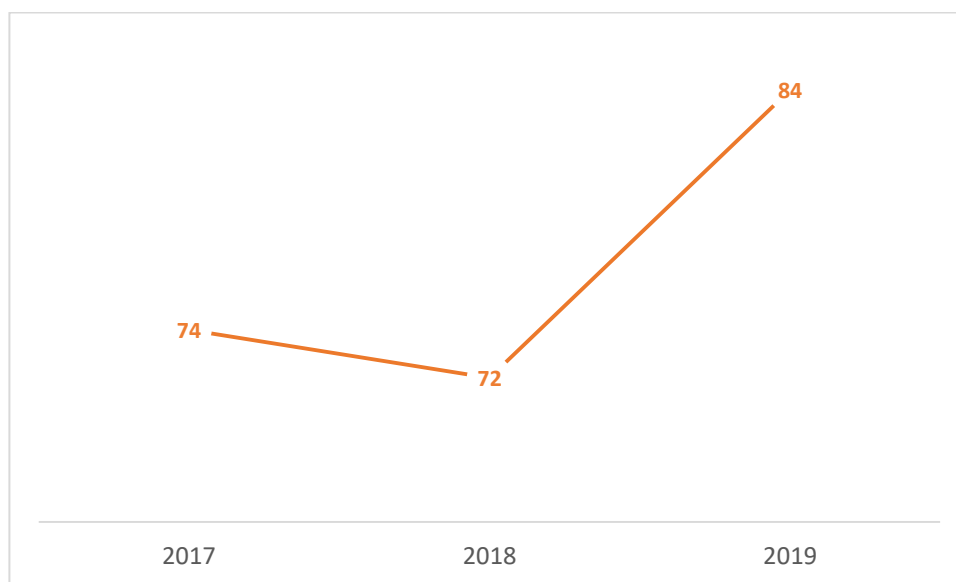
Wykres 34: Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/powiat_sepolski#poziom-przestepczosci

Liczba przestępstw przeciwko mieniu w roku 2017 utrzymuje się na poziomie 74 przestępstw, niespodziewanie w roku 2018 maleje do 72 przestępstw, natomiast w roku 2019 ich liczba wzrasta do 84.

Wykres 35: Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie https://www.polskawliczbach.pl/powiat_sepolski#poziom-przestepczosci

Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim odnotowała w okresie od stycznia do września 2019 roku 20 przestępstw wynikających z przepisów Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii.

W 28 przypadkach stwierdzono przestępstwo kierowania pojazdem mechanicznym w ruchu lądowym, wodnym i powietrznym w stanie nietrzeźwości oraz 2 przypadki pod wpływem środków odurzających. Liczba ujawnionych wykroczeń kierowania pojazdami mechanicznymi w stanie po użyciu alkoholu wyniosła 10 natomiast w przypadku wykroczeń kierowania pojazdami innymi niż mechaniczny w stanie nietrzeźwości - 7. Liczba ujawnionych nieletnich pod wpływem alkoholu i środków odurzających w okresie od stycznia do września 2019 roku wyniosła 12.

Natomiast na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba interwencji domowych utrzymuje się na stałym, jednakże dość wysokim poziomie.

Wykres 36: Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat

Źródło: Dane na dzień 30.09.2019 r. - Komenda Powiatowa Policji w Sępólnie Krajeńskim

Tabela 32: Liczba interwencji domowych na przestrzeni lat 2017 – 2019

	2017	2018	2019
Liczba interwencji domowych	243	273	269

Źródło: Opracowanie własne

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- *Wysoki odsetek interwencji domowych.*
- *Problem związany z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu, środków odurzających.*

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- *Bezrobocie i ubóstwo* – długotrwałe bezrobocie prowadzi może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje.
- *Wspieranie rodziny* – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie.
- *Przemoc* – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości. Przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności.
- *Uzależnienia* – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cel operacyjny 1	
Wzrost reakcji społecznej i instytucjonalnej na konflikty domowe i przestępstwa przeciwko rodzinie.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz organów Gminy	Ilość oddziaływań mających na celu wzrost aktywności społecznej mieszkańców oraz aktywności Gminy (aktywne zaangażowanie się w kwestie bezpieczeństwa publicznego).
Działania edukacyjno – informacyjne skierowane do dorosłych mieszkańców Gminy w zakresie reagowania na konflikty rodzinne.	Ilość przeprowadzonych działań edukacyjno – profilaktycznych. Spadek liczby przestępstw przeciwko rodzinie oraz interwencji domowych.
Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Ilość szkoleń adresowanych do organów bezpieczeństwa publicznego. Spadek liczby przestępstw przeciwko rodzinie oraz interwencji domowych.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	KPP, UM

100

Podmioty współpracujące	NGO, OPS, GKRPA
Źródła finansowania	UM, GKRPA, budżet państwa, środki europejskie

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie w ramach dwóch głównych obszarów: wspierania aktywności lokalnej oraz organów Gminy i zwiększenia czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne, ze szczególnym uwzględnieniem przemocy domowej. Wspieranie aktywności lokalnej wychodzi z założenia, że wspólnota wyznająca podobne wartości

i wewnętrznie spójna generuje mniej przestępców, niż wspólnota anonimowa. Zintegrowana społeczność lokalna podnosi poczucie odpowiedzialności za inne osoby poszczególnych jednostek oraz poniekąd zmusza do liczenia się z konsekwencjami ponoszonymi za swoje czyny (potencjalny sprawca zdaje sobie sprawę, że z łatwością może być zidentyfikowany). Zwiększanie czujności organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne dotyczy również udostępniania mieszkańcom informacji gdzie mogą zgłosić się w poczuciu zagrożenia. Zwiększanie czujności wiąże się także z otwartością na problemy społeczne i aktywną integracją organów bezpieczeństwa w życie społeczności lokalnej – tak, by być postrzeganym jako osoba godna zaufania. Ważne również wydaje się podnoszenie kompetencji służb (szkolenia, warsztaty).

Cel operacyjny 2	
Działania edukacyjno-profilaktyczne z zakresu bezpieczeństwa drogowego	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Działania edukacyjno-profilaktyczne z zakresu bezpieczeństwa drogowego.	Ilość działań edukacyjno-profilaktyczne z zakresu bezpieczeństwa drogowego.
Uświadamianie mieszkańców Gminy odnośnie możliwych niebezpieczeństw związanych z nieodpowiedzialnym prowadzeniem pojazdów.	Ilość odnotowanych kolizji i wypadków drogowych (spadek).
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	KPP, UM
Podmioty współpracujące	Ośrodki nauki jazdy
Źródła finansowania	UM, budżet państwa, środki europejskie

Strategia realizacji celu

Realizacja celu odbywać się będzie poprzez wdrożenie działań edukacyjnoprofilaktycznych z zakresy bezpieczeństwa drogowego skierowanych zarówno do dorosłych mieszkańców Gminy, jak i młodzieży.

3.8 REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Gmina Sępólno Krajeńskie realizuje Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Sępólno Krajeńskie na lata 2016-2023. Stanowi on podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni wykluczeniem z lokalnej społeczności.

Proces rewitalizacji rozumiany jest jako: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, czy środowiskowe), integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych)²⁹.

Obszary problemowe

W związku z tym, że Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Sępólno Krajeńskie w zakresie rewitalizacji społecznej porusza przede wszystkim kwestię rynku pracy, która została już uwzględniona w poprzednich obszarach problemowych niniejszej Strategii istotne wydaje się skupić na tym, czego Strategia dotychczas nie poruszała. Przedstawiony poniżej obszar problemowy jest wynikiem holistycznej analizy całości Strategii oraz Diagnozy Problemów Społecznych. Z uwagi na to wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

Niska integracja i aktywność społeczna mieszkańców.

²⁹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2016.

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej.

Cel operacyjny 1	
Wzmacnianie integracji i partycypacji członków lokalnych społeczności w aktywnym życiu Gminy; niwelowanie różnic między mieszkańcami stojącymi na drodze do integracji.	
Zadania	Wskaźniki realizacji celu
Inicjowanie i wdrażanie programów aktywności lokalnej w środowisku o charakterze integrującym.	Ilość zorganizowanych działań o charakterze integrującym.
Organizacja czasu wolnego nastawiona na integrację sąsiedzką. Tworzenie warunków do rozwijania i podtrzymywania relacji sąsiedzkich	Ilość podjętych przedsięwzięć z zakresu integracji sąsiedzkiej.
Budowanie tożsamości lokalnej, zwłaszcza osób młodych.	Liczba imprez promujących kulturę lokalną.
Rozwijanie wolontariatu świadczonego na rzecz członków lokalnych społeczności.	Liczba osób uczestniczących w działaniach wolontarnych.
Powołanie jednostki odpowiedzialnej za organizację i prowadzenie działań mających na celu integrację pomiędzy obywatelami.	Ilość powołanych podmiotów odpowiedzialnych za projektowanie działań społecznych/integracyjnych.
Wdrażanie	
Podmioty odpowiedzialne	OPS, UM
Podmioty współpracujące	NGO, Oświata, Kultura
Źródła finansowania	UM budżet państwa, środki europejskie

Strategia realizacji celu

Realizacja celu nastawiona będzie na inicjowanie i promowanie działań o charakterze społecznym i lokalnym integrujących mieszkańców Gminy. Najważniejsze wydaje się aktywne wspieranie rozwoju więzi sąsiedzkich oraz budowanie tożsamości lokalnej osób młodych,

co jednocześnie pozytywnie wpłynąć może na ich decyzję o podjęciu zatrudnienia na terenie Gminy. Działania podejmowane w tym obszarze powinny być organizowane w oparciu o koncepcje społeczeństwa samopomocowego. Podejmowanie w społeczności lokalnej działań aktywizujących i integrujących mieszkańców wpływa pozytywnie na inne obszary życia społecznego. Pozwala zwiększyć komfort i zadowolenie z życia, zwiększa poczucie bezpieczeństwa oraz buduje motywację mieszkańców do przedsiębiorczego działania na rzecz rewitalizacji Gminy. Wraz z rozwojem więzi społecznych i zwiększeniem poczucia bezpieczeństwa mieszkańców często obserwuje się spadek przestępczości, co spowodowane jest między innymi tzw. „monitoringiem społecznym” oraz większym poczuciem odpowiedzialności i rozpoznawalności potencjalnego przestępcy. W związku z tym planuje się

103

powołać organizacje pozarządowe/lub inne podmioty organizacyjne, które odpowiedzialne będą za planowanie, inicjowanie, prowadzenie i ewaluację działań mających na celu integrację pomiędzy obywatelami Gminy oraz na linii mieszkańcy – Gmina i mieszkańcy – mieszkańcy.

4. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- **SZANSE** – to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabiają występujące negatywne zjawiska.
- **ZAGROŻENIA** – to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- **MOCNE STRONY** – to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym), jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. niski poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- **SŁABE STRONY** – to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Tabela 33: Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Zapewniony dostęp do profesjonalnej służby zdrowia (w tym realizacja wielu badań profilaktycznych w zakresie opieki zdrowotnej); • Dobrze funkcjonujący system oświaty (w tym zapewnienie dostępu do przedszkoli i żłobka); • Bogata oferta kulturalna i sportowa (CKiS, CSiR, biblioteki, świetlice wiejskie, liczne imprezy kulturalne i sportowe); • Prężna działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych udzielających się w zakresie pomocy społecznej); 	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby ludności; • Wciąż wysoki odsetek osób dotkniętych ubóstwem, niepełnosprawnością; • Niski poziom wykształcenia mieszkańców, zwłaszcza osób bezrobotnych; • Brak rzetelnych danych na temat osób uzależnionych od alkoholu; • Brak odpowiedniej ofert dla osób starszych; • Brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury społecznej; • Występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym

104

<ul style="list-style-type: none"> • Dobra współpraca OPS z organizacjami pozarządowymi przy realizacji wielu programów wsparcia w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; • Kompetentne i sprawne działanie Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim; • Działalność Klubu Integracji Społecznej przy Ośrodku Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim; • Funkcjonowanie Punktu Interwencji Kryzysowej i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; • Spadek zjawiska przemocy w rodzinie, a tym samym liczby założonych Niebieskich Kart; • Posiadanie własnych lokali socjalnych; • Malejąca liczba osób objętych wsparciem OPS z tytułu ubóstwa; • Systematyczny spadek liczby osób bezrobotnych; • Podejmowanie istotnych ze społecznego punktu widzenia przedsięwzięć inwestycyjnych; • Potencjał instytucji i dostępnych rozwiązań pomocowych; • Pozyskiwanie przez Gminę środków pozabudżetowych; • Aktywna współpraca środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i ubóstwu; • Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach; poradnictwa zawodowego i szkoleniach; • Zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy; • Dysponowanie mieszkaniami chronionymi treningowymi; • Sprawnie działający Zespół Interdyscyplinarny; • Odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami doświadczającymi przemocy i stosującymi przemoc; • Informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy; • Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych; • Organizowanie usług opiekuńczych; • Organizowanie wydarzeń integrujących społecznie i ukazujących znaczenie i wartość osób starszych. 	<p>dostęp do podstawowych dóbr i usług;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Średnie miesięczne wynagrodzenie zdecydowanie niższe, niż wartości liczone dla województwa oraz kraju; • Występowanie problemu przemocy rówieśniczej;
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość Bydgoszczy, umożliwiająca korzystanie z usług społecznych oferowanych w mieście wojewódzkim; • Utworzenie infrastruktury dla osób starszych; • Dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; • Efekty realizowanych w skali krajowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • Negatywne trendy demograficzne (w tym starzenie się społeczeństwa i spadek populacji w wieku przedprodukcyjnym); • Ujemne saldo migracji; • Konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe; • Odływ najbardziej przedsiębiorczych i

<p>wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość konstruowania profesjonalnych oddziaływań nakierowanych na polepszenie jakości życia mieszkańców; • Stałe doskonalenie zawodowe członków Zespołu Interdyscyplinarnego; • Wzrost świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej; • Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych; • Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych; • Kreowanie działań podnoszących aktywne formy spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne; 	<p>wykształconych osób z terenu Gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • Pojawianie się nowych zagrożeń (np. narkomania, cyberprzemoc); • Bierność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych; • Migracja młodych osób poza teren Gminy; • Wzrost poziomu zachowań przemocowych wśród młodzieży;
---	---

Źródło: Opracowanie własne

5. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Sępólno Krajeńskie dążąca do niekonfliktowego rozwiązywania problemów wspólnoty, przez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców; dostrzegająca potencjał tkwiący w lokalizacji, historii i mieszkańcach; wspierająca lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie *misji*, w brzmieniu:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie – jest uświadomienie aktualnej sytuacji społecznej oraz wytyczenie kierunków zmian do budowania Gminy wspierającej i właściwie wykorzystującej aktywność oraz potencjał społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

6. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie przyniesie;

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem,
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów, niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyznanej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Gminy Sępólno Krajeńskie jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji w tym społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

7. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenie lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów.

W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno – gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest Gmina Sępólno Krajeńskie.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie Krajeńskim.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

8. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiąganych rezultatów oraz porównywaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z : danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego, Komendy Powiatowej Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, ze sprawozdań Ośrodka Pomocy Społecznej i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, sprawozdań z realizacji Gminnych programów i projektów oraz organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja na temat realizacji Strategii oraz osiąganych efektów przygotowywana będzie przez Gminę Sępólno Krajeńskie w formie raportów rocznych. Raport roczny może zawierać również propozycje nowych rozwiązań bądź modyfikację dotychczasowych działań stosownie do zmieniających się potrzeb. Monitoring będzie dokonywany w trakcie prac nad rocznym raportem z wdrażania Strategii, który będzie corocznie przekazywany Burmistrzowi i Przewodniczącemu Rady Miejskiej. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii.

9. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerszym pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu Strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów Strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań Strategii, rozwiązywanie problemów.

9.1 Zakres ewaluacji

Ewaluacji polegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

3.2. Sposób ewaluacji

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

9.2 Narzędzia ewaluacji

Planuje się stosownie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno – ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznania częstości występowania badanego zjawiska oraz określenia poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi:
  - techniki: ankiety, zestawienie danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
  - narzędzia: tabele, wykresy, diagramy.

9.3 Okres ewaluacji

Raz do roku, może być też zastosowana przed rozpoczęciem realizacji interwencji publicznej, w trakcie i po zakończeniu – zwłaszcza w odniesieniu do nowych zadań.

10. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczania przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystywaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

11. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sępólno Krajeńskie jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełniania o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuacji na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowanie działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do

110

życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca uwagę na tzw. Nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian, zgłasza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie i przepisami prawa.

Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystywanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

1. podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków powychowywania dzieci,
2. dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa, działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
3. podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmocnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalność wspierają społeczeństwo,
4. wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gmina – Obywatel,
5. promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
6. doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, w tym wzmocnienia współpracy z sołectwami,
7. propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
8. zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów dla osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,

9. interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zdania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELE

Tabela 1: Liczba ludności Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2017-2019.

Tabela 2: Stan cywilny mieszkańców Gminy w latach 2017 – 2019.

Tabela 3: Liczba urodzeń i zgonów w latach 2017 – 2019.

Tabela 4: Statystyka mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie według płci i wieku.

Tabela 5: Stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim w latach 2012 – 2019 (wyrażone w %)

Tabela 6: Liczba bezrobotnych ze względu na miejsce zamieszkania w 2019 roku.

Tabela 7: Bezrobotni według wykształcenia w roku 2019.

Tabela 8: Rozkład procentowy aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Sępólno Krajeńskie ze względu na rodzaj wykonywanej pracy

Tabela 9: Liczby dzieci, uczniów i oddziałów w roku szkolnym 2019/2020

Tabela 10: Szkoły podstawowe w roku szkolnym 2019/2020

Tabela 11: Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej działające na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie:

Tabela 12: Liczba miejsc dla dzieci w wieku 20 tygodni – 3 lat w Gminie Sępólno Krajeńskie.

Tabela 13: Sępoleński Bank Danych Organizacji Pozarządowych

Tabela 14: Liczba pracowników zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w 2019 roku

Tabela 15: Wybrane rodzaje świadczeń na przestrzeni lat 2016 – 2018 (liczba rodzin).

Tabela 16: Liczba środowisk objętych pomocą społeczną (według powodów) w latach 2017 – 2019

Tabela 17: Świadczenia wychowawcze przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

Tabela 18: Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

Tabela 19: Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017 – 2019.

Tabela 20: Rodzaje świadczeń, z których korzystają poszczególne typy rodzin ze względu na liczbę dzieci w 2018 roku.

Tabela 21: liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny oraz liczba rodzin, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w latach 2018-2019

Tabela 22: Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka przyznany na przestrzeni lat 2017 - 2019

Tabela 23: Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia przyznany na przestrzeni lat 2017-2019

Tabela 24: Świadczenie pielęgnacyjne przyznane na przestrzeni lat 2017-2019

Tabela 25: Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznany na przestrzeni lat 2017-2019

Tabela nr 26: Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w latach 2014-2019

Tabela nr 27: Liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej w latach 2014-2019 i kwota świadczeń

Tabela nr 28: Liczba osób objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w latach 2013-2019 i kwota świadczeń

Tabela 29: Sklepy i lokale gastronomiczne sprzedające/podające alkohol w Gminie w latach 2017 – 2019

Tabela 30: Osoby dotknięte przemocą w latach 2017 – 2019

Tabela 31: Procedury Niebieskie Karty na przestrzeni lat 2017 – 2019

Tabela 32: Liczba interwencji domowych na przestrzeni lat 2017 – 2019

Tabela 33: Analiza SWOT

WYKRESY

Wykres 1: Rodzaj wykonywanych działalności na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie

Wykres 2: Zasiłek okresowy w latach 2017 – 2019 (liczba rodzin i świadczeń)

Wykres 3: Realizacja programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2017-2019.

Wykres 4: Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka w latach 2017 – 2019.

Wykres 5: Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku

Wykres 6: Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych w latach 2017 – 2019.

Wykres 7: Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia w tym praca socjalna ogółem w latach 2017 – 2019

Wykres 8: Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

Wykres 9: Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności przyznany na przestrzeni lat 2017 - 2019

Wykres 10: Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem alkoholowy na przestrzeni lat 2017-2019

Wykres 11: Pomoc i wsparcie udzielone rodzinom ze względu na problem narkotykowy na przestrzeni lat 2017-2019

Wykres 12: Liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA w Sępólnie Krajeńskim

Wykres 13: Liczba osób, które skorzystały z usług terapeutycznych dla osób uzależnionych od alkoholu i osób współuzależnionych w 2018 roku oraz w okresie od stycznia do września 2019 roku.

Wykres 14: Wyniki badań uczniów w obszarze spożywania alkoholu

Wykres 15: Wyniki badań uczniów w obszarze wieku w jakim zaczęli spożywać alkohol

Wykres 16: Wyniki badań uczniów w obszarze stosowania środków odurzających

Wykres 17: Wpływy z „korkowego” w latach 2017 – 2019

Wykres 18: Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia ze względu na występowanie przemocy na przestrzeni lat 2017-2019.

Wykres 19: Zespoły Interdyscyplinarne i grupy robocze w latach 2017 – 2019

Wykres 20: Wyniki badań uczniów w obszarze stosowania form przemocy na terenie szkoły

Wykres 21: Liczba osób w wieku poprodukcyjnym, 2019 rok

Wykres 22: Osoby w wieku poprodukcyjnym korzystające z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019

Wykres 23: Liczba zasiłków pielęgnacyjnych udzielona osobie, która ukończyła 75 lat w latach 2017 – 2019.

Wykres 24: Kwota zasiłków pielęgnacyjnych udzielona osobie, która ukończyła 75 lat w latach 2017 – 2019.

Wykres 25: Liczba bezrobotnych gminy Sępólno Krajeńskie na tle województwa i kraju

Wykres 26: Bezrobocie w latach 2018 i 2019

Wykres 27: Dane o bezrobociu wśród kobiet i mężczyzn w roku poprzednim

Wykres 28: Bezrobotni z podziałem na płeć w latach 2017 – 2019

Wykres 29: Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017 – 2019

Wykres 30: Liczba przestępstw na terenie Gminy Sępólno Krajeńskie w latach 2017, 2018 i 2019

Wykres 31: Przestępstwa o charakterze kryminalnym na przestrzeni ostatnich lat

Wykres 32: Przestępstwa o charakterze gospodarczym na przestrzeni ostatnich lat

Wykres 33: Przestępstwa drogowe na przestrzeni ostatnich lat

Wykres 34: Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu na przestrzeni ostatnich lat

Wykres 35: Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat

Wykres 36: Przestępstwa przeciwko mieniu na przestrzeni ostatnich lat

---

RYSUNKI

Rysunek 1: Położenie Gminy Sępólno Krajeńskie

WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

BIBLIOGRAFIA

Joanna Starega-Piasek, Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013
„Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2019 rok”

„Raport o stanie Gminy Sępólno Krajeńskie za 2018 rok”

W. Świątkiewicz, Kultura a rozwój społeczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach

J. Kinney, G. Leaton, Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

Śmigielska K., 2015, Rozpowszechnienie używania środków psychoaktywnych wśród młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Część II: Alkohol, „Problemy Higieny i Epidemiologii” nr 96 (3)

Rekomendacje do realizowania i finansowania Gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2019 roku – PARPA.

J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka., Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999

NETOGRAFIA

<http://www.bip.gmina-sepolno.pl/?cid=7>

https://www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rejestr-regon

https://www.polskawliczbach.pl/Sepolno_Krajenskie#rynek-pracy

https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#edukacja-i-szkolnictwo

https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Sepolno_Krajenskie#nieruchomosci-w-pigulce

<https://www.serwissamorzadowy.eu/sierpien-z-biblioteka/>

<https://www.pitsepolno.pl/sport/>

<https://realizator.pl/profil/centrum-kultury-i-sztuki-w-sepolnie-krajenskim.html>

<http://www.doroslidzieciom.pl/centrum-malego-dziecka-i-rodziny/>

<http://www.bip.gmina-sepolno.pl/?cid=48>

<https://www.kbpn.gov.pl/portal?id=4476033>

Uzasadnienie

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art.17 ust.1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2020. poz. 1876)

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców Miasta i Gminy Sępólno Krajeńskie, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Projekt uchwały został przedstawiony na posiedzeniu Komisji Statutowej i Pomocy Społecznej i został zaopiniowany pozytywnie.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

inż. Franciszek Lesinski